

ICEBERG s.r.l.

300238, Berini, nr.178, comuna Saco ul Turcesc, jud.Timi , punct de lucru: 300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
telefon 0356 108680, fax 0356 815918, mobil 0724772341 sau 0723278812, e-mail iceberg5_srl@yahoo.com
Reg. com.J35/181/2002,C.I.F. RO14448064,cod IBAN RO24OTPV191000280255RO01,OTP Bank-Timi oara
filiala Operei

pr. nr. **URG 167/15**

STUDIU ISTORIC I URBANISTIC-ARHITECTURAL AL COMUNEI R C DIA

Studiu de fundamentare
pentru definirea zonelor construite protejate
în vederea cuprinderii lor în
P.U.G. Comuna R c dia, jud.Cara -Severin

Prezentul proiect este proprietatea intelectuală a SC ICEBERG SRL și colaboratorilor, fiind interzisă publicarea sub orice formă, a informațiilor din acest proiect, și din anexele sale, fără acordul prealabil scris al autorului/autorilor.

ICEBERG s.r.l.

300238, Berini, nr.178, comuna Saco ul Turcesc, jud.Timi , punct de lucru: 300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
telefon 0356 108680, fax 0356 815918, mobil 0724772341 sau 0723278812, e-mail iceberg5_srl@yahoo.com
Reg. com. J35/181/2002, C.I.F. RO14448064, cod IBAN RO24OTPV191000280255RO01, OTP Bank-
Timi oara

pr. nr. **URG 167/15**

FOAIE DE GARD

Denumirea proiectului	PLAN URBANISTIC GENERAL AL COMUNEI R C DIA JUD. CARA -SEVERIN
Beneficiar	PRIMARIA COMUNEI R C DIA 327315, R c dia str. Principal , nr. 535 Jud. Cara Severin
Faza de proiectare	STUDIU DE FUNDAMENTARE ISTORIC I URBANISTIC ARHITECTURAL AL COMUNEI R C DIA
Proiectant general	s.c. ICEBERG s.r.l. 300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7 jud. Timi
Contract nr.	13/2015
Data	Iunie 2017

ICEBERG s.r.l.

300238, Berini, nr.178, comuna Saco ul Turcesc, jud.Timi , punct de lucru: 300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
telefon 0356 108680, fax 0356 815918, mobil 0724772341 sau 0723278812, e-mail iceberg5_srl@yahoo.com
Reg. com. J35/181/2002, C.I.F. RO14448064, cod IBAN RO24OTPV191000280255RO01, OTP Bank-
Timi oara

pr. nr. **UNG 162/14**

LISTA I SEMN TURILE PROIECTAN ILOR

ef proiect arh. C t lin J. Hanche

Proiectant general

s.c. ICEBERG s.r.l.

300700, Timi oara, str. Petuniei, nr. 7
jud. Timi

) Urbanism i zone
construite protejate
(Stampil F6 – Zone
construite protejate
RUR) arh. C t lin J. Hanche

) Consultant,
specialist MCC Dr. arh. Liliana Ro iu

) Cercetare istoric Sorin For iu

Întocmit,
arch. C t lin J. Hanche

STUDIUL ISTORIC ȘI URBANISTIC-ARHITECTURAL
AL COMUNEI RĂCĂȘIA, JUD. CARA SEVERIN,
ÎN VEDEREA DEFINIRII ZONELOR CONSTRUITE PROTEJATE

FAZA: STUDIU DE FUNDAMENTARE P.U.G.

SUMAR

A- ELEMENTE DE TEMĂ

A.1 -DATE PRELIMINARE –OBIECTUL LUCRĂRII

A.2 -DATE DE TEMĂ

B- ISTORIC RĂCĂȘIA ȘI URNIUȚ

B.1 -SURSE DOCUMENTARE (SCRISE ȘI DESENATE)

B.2 -DENUMIRI ALE COMUNEI ÎN DECURSUL ISTORIEI

B.3 -CRONOLOGIA EVENIMENTELOR URBANISTIC - ARHITECTURALE

B.3.1.-GENERALITĂȚI

B.3.2.-INFORMAȚII SCRISE

B.3.3.-INFORMAȚII ARHEOLOGICE

B.3.4.-INFORMAȚII CARTOGRAFICE

B.3.5.-INFORMAȚII ARHITECTURAL-STILISTICE

B4- ELEMENTE DE STRUCTURĂ URBANISTICĂ (ANALIZĂ PLANIMETRICĂ,
MORFO-STRUCTURALĂ ȘI PARCELARĂ)

C -CONCLUZII DE EVOLUȚIE A LOCALITĂȚILOR-sec.XVIII-XX

C.1- EPOCA MEDIEVALĂ I (Medieval timpuriu-mijl. Sec.XVI)

C.2- EPOCA MEDIEVALĂ II - OTOMAN (1551/1552-1716)

C.3- EPOCA DE TRANZIȚIE - MODERNĂ I (1716-1772)

C.4- EPOCA MODERNĂ II (1772-1918)

C.5- EPOCA CONTEMPORANĂ (1918-mijl.sec XX)

D- EVOLUȚIA ARHITECTURII DIN RĂCĂȘIA ȘI URNIUȚ

D.1- ETAPA MODERNĂ TIMPURIU (1716-1772)

D.2- ETAPA MODERNĂ (1772- 1918)

D.3- ETAPA CONTEMPORANĂ (1918- mijl SEC. XX)

D.4- CONCLUZII

E. ZONIFICAREA INTRAVILANULUI ȘI PROPUNERI DE
ACTUALIZARE A LISTEI MONUMENTELOR ISTORICE

ȘI ALTE SISTEME DE PROTECȚIE

E.1- ZONIFICAREA INTRAVILANULUI

E.2- LISTA ACTUALĂ A MONUMENTELOR ISTORICE

E.3- PROPUNERI DE ACTUALIZARE A LISTEI MONUMENTELOR ISTORICE

E.4- PROPUNERI DE PROTEJARE LOCALĂ ALE UNOR OBIECTIVE CONSTRUITE
VALOROASE

E.5- SCHIȚ DE REGULAMENT PENTRU ZONELE CONSTRUITE PROTEJATE

MEMORIU GENERAL

A- ELEMENTE DE TEM

A.1 -DATE PRELIMINARE –OBIECTUL LUCR RII

Tema studiului de fa este elaborat de proiectantul de specialitate al PUG R c dia (ICEBERG SRL, ef proiect arh. C t lin Hanche) i are drept obiectiv principal inventarierea monumentelor istorice existente, delimitarea zonelor lor de protec ie i g sirea a unor noi elemente (situri arheologice, ansambluri i arhitecturi istorice, importante pentru istoria comunei), care s fie propuse spre protejare i integrare în politicile actuale i de viitor privind dezvoltarea localit Ńilor. Aceste elemente vor fi definite inând cont de istoria zonei, de evolu ia a ez rilor, de evolu ia arhitecturii lor, de starea actual a cl dirilor, de alte date.

Deasemenea, se inten ioneaz a se întocmi o schi de regulament urbanistic corespunz tor zonelor care con in monumente istorice. Scopul final al studiului este integrarea în PUG-ul Comunei R c dia, a unor programe de protec ie « integrat » a cl dirilor, ansamblurilor i a spa iilor publice.

A.2-DATE DE TEM

Tema i discu iile cu partea de cercetare istoric , dl. Sorin Fortiu, precum i cu specialistul MCC, d-na dr. Arh. Liliana Ro iu, au definit cerin ele unui asemenea studiu, a c rui structur este prezentat în cele ce urmeaz urmeaz :

a. Introducere.

Studiul istoric reprezint o lucrare de specialitate, cu caracter analitic, ce face parte din lista studiilor de fundamentare în vederea elabor rii propunerilor pentru Planul Urbanistic General. Durata de valabilitate a Planului Urbanistic General este de max. 10 ani de la aprobare.

b. Scop.

Scopul precizat al acestui studiu este inventarierea i delimitarea obiectivelor protejate existente i propuse, a zonelor de protec ie ale acestora de pe teritoriul administrativ R c dia împreun cu un specialist în domeniu.

c. Aspecte urm rite.

Se vor avea în vedere obiectivele i datele existente în LMI, precum i identificarea altora, identificarea disfunc iilor i a exemplelor negative privind protec ia valorilor de patrimoniu;.

Studiul va face recomand ri i propuneri pentru l rgirea fondului protejat prin imobile noi inclusiv cele care privesc peisajul;

Se va realiza o evolu ie istoric a localit ii i a teritoriului s u eviden iindu-se reperele semnificative în evolu ia spa ial i se vor prezenta oportunit ile de valorificare;

Se vor folosi date i concluzii actuale. Se pot folosi date mai vechi, dac acestea nu i-au pierdut valabilitatea.

Se vor furniza date concrete i parametri necesari elabor rii plan elor aferente PUG, a capitolelor din memoriul general referitoare la zone protejate i a capitolelor referitoare la protejarea fondului construit valoros în cadrul regulamentului local de urbanism (POT i

CUT caracteristici ale diferitelor areale, elemente morfologice specifice, materiale predominante, etc.);

d. Legislație de care se iese în cont.

Studiul va ține cont de toată legislația în domeniu în vigoare. Dintre acestea punctăm: Legea nr.422/2001, republicată, privind protejarea monumentelor istorice, Legea 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, Lista monumentelor Istorice anexa la Ordinul MCC 2314/2004 actualizat, Ordonanța Guvernului nr.43/2000, republicată, privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, Ordinul nr.1964/2007 al Ministerului mediului și dezvoltării durabile, privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, ș.a.

Schi structurală a studiului

Pentru a răspunde optim temei propuse de SC ICEBERG SRL, arh. Hancu Jianu Cătălin, sunt necesari o serie de pași ai cercetării, prin care să se epuizeze întreaga cantitate de informație existentă și să se interpreteze într-o manieră integrată. Acest deziderat este necesar în condițiile în care lipsesc numeroase informații vitale pentru subiectul în cauză.

Ca urmare a celor de mai sus, se propune următoarea structură a studiului:

- 1- Determinarea evoluției teritoriale a localităților Răcădia și Vrâniș, prin accesarea arhivelor de hărți și planuri, documente, literatură de specialitate etc.
- 2- Determinarea evoluției arhitecturii din Răcădia și Vrâniș, prin accesarea arhivelor de hărți și planuri, documente, literatură de specialitate, cercetare de teren etc.
- 3- Definirea morfologiilor caracteristice zonelor respective
- 4- Zonificarea intravilanului din punct de vedere istoric
- 5- Prezentarea obiectivelor cuprinse în Lista Monumentelor Istorice
- 6- Propuneri de actualizare a Listei Monumentelor Istorice (noi monumente, etc.)
- 7- Schișe de regulament (prescripții specifice zonelor protejate sau zonelor de protecție ale monumentelor)

Aceste acumulari de informații sunt finalizate prin prelucrări diverse, prin care să se obțină un concept (cât mai sigur posibil) referitor la evoluția urbanistică și a arhitecturii localităților, la rândul lor necesare dezideratelor menționate.

B- ISTORIC R C DIA i VR NIUT

B1- SURSE DOCUMENTARE

C R I, ARTICOLE, WEBOGRAFIE

- Anuarul Socec al României-Mari, Ed. Socec & Co., Vol. II, Bucure ti, 1924–'25.
- Török-magyarkori történelmi emlékek. Els osztály: Okmánytár, IX. / Török-magyarkori állam-okmánytár, Szerkeszték és jegyzetekkel ellátták SZILÁDY Áron és SZILÁGYI Sándor, Hetedik kötet., Pest, 1872, Nyomatott az Athenaeum nyomdájában, Eggenberger Ferdinánd Akadémiai Könyvárusnál., 645 + [1] + 82 pg.
- Ioan ALBU, Comuna R C DIA, studiu de geografie uman i economic , manuscris, Timi oara, 1998.
- C t lin Daniel CIORÂNG , Monografia Localit ții R c dia, lucrare de atestat la Seminarul Teologic Ortodox "Episcop Ioan Popasu", Caransebe , 2014
- Vasile DUDAȘ (coordonator), Ioan HAȚEGAN, Sorin BERGHIAN, Constantin C. GOMBO , Mariana CERNICOVA, Din cronologia județului Timiș, Editura Marineasa, Timișoara, 2004 (Editia a 2-a, Editura Orizonturi universitare, Timi oara, 2006, 362 pg.), 516 pg., ISBN 973-631-134-1;
- Pál ENGEL, A temesvári és moldovai szandzsák törökkori települései (1554 -1579), Dél - Alföldi Évszázadok, 8, Szeged, 1996, 187 pg. + 1 hart (reconstituire: ENGEL Pál, desen: KRATOCHWILL Mátyás, Cartographia Kft, Budapest, 1996, 60 × 60 cm, color, scara 1:2.000.000), ISSN 0237-4587, ISBN 963 7237 24 0;
- Ioan HA EGAN, Ligia BOLDEA, Dumitru EICU, Cronologia Banatului, Vol. II. Partea 1: Banatul între 934–1552, Academia Român , Filiala Timi oara, Institutul de Cercetari Socio-Umane „Titu Maiorescu”, Biblioteca Banatica, Seria Historica, Numerus IV, Ed. Banatul i Artpress, Timi oara, 2006, 398 pg., ISBN 973-7836-56-1, 973-97121-0-3, 973-7837-72-3;
- Ioan HA EGAN, Cronologia Banatului, Vol. 2. Partea 2: Vilayetul de Timi oara: 1552-1716, Academia Româna Filiala Timi oara, Institutul de Cercet ri Socio-Umane „Titu Maiorescu” (sic!), Editura Banatul & Artpress, Timi oara, 2005, 371 pg., ISBN 973-7836-56-1, 973-97121-6-9, 973-7836-54-5;
- Géza KOVÁCH, A Bánság demográfiai és gazdasági fejl dése (1716 – 1848), Dél - Alföldi Évszázadok, 11, Csongrád Megyei Levéltar, Szeged, 1998, 370 pg., ISSN 0237-4587, ISBN 963 7237 35 6;
- Sofronie LIUBA, Aurel IANA, Topografia satului i hotarului [R c dia?] apud Nicolae ILIE IU, Monografia istoric a Banatului: jude ul Cara , Colecția "Restituiri Istoriografice" (Dumitru ŢEICU, Minodora DAMIAN), Muzeul Banatului Montan, Ed. Mica Valahie, 2011, 425 pg, ISBN 6068304396, 9786068304397;
- Ludovicus NAGY, Notitiae politico-geographico-statisticae incltyi regni Hungariae partiumque eidem adnexarum, tomus primus, Buda, 1828, tomus secundus, Buda, 1829; vol. I,
- Elemér MÁLYUSZ, Zsigmondkori oklevéltár, vol. II (1400–1410): Els rész (1400–1406), Magyar Országos Levéltár kiadványai, II., Forráskiadványok, 3., Budapest, 1956, XXV + [3] + 658 pg.
- Dorel MICLE, Studiul de fundamentare pentru definirea, instituirea i delimitarea zonelor protejate care cuprind patrimoniul arheologic pentru localitatea R c dia, comuna R c șdia, județul Caraș Severin, perimetru "R c dia – P.U.G", întocmit de

- Universitatea de Vest Timișoara și Asociația ArheoVest Timișoara.
- Emilian NOVACOVICIU, Monografia Comunei R c dia Jud. Cara -Severin de la anul 1777-1922, Oravița, 1923, Tipografia Felix Weiss.
 - Frigyes PESTY, Krassó vármegye története, II/1, Budapest, 1884
 - Martha REMER CONNOR, Germans & Hungarians: 1828 land census, Krasso County, Hungary [Now in Romania], Las Vegas, 1998, XVIII + 260 + [2] pg.;
 - I. D. SUCIU, R. CONSTANTINESCU, Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului, vol. I, Timi oara, 1980,
 - Bujor SURDU, Aspecte privitoare la situa ia Banatului în 1743, În: Anuarul Institutului de Istorie din Cluj, vol. XIII (1970), Academia Republicii Socialiste România, Filiala Cluj, Editura Academiei Republicii Socialiste România, p. [7/1] 62/68;
 - Jen SZENTKLÁRAY, Száz év Dél-Magyarország újabb történetéb I: 1779-t I napjainkig: tekintettel a III. Károly és Mária Terézia korabeli el zményekre, Temesvár, Csanád-Egyházmegyei Könyvnyomda, 1879 (editio secunda, Históriaantik Könyvesház Kiadó, 2012, ISBN 5992400000436), XV + 520 pg. + 3 Kt.-Beil.;
 - Dumitru ȚEICU, Districtul medieval Ilidia, În: Istoria ca datorie. Omagiu academicianului Ioan-Aurel Pop la împlinirea vârstei de 60 de ani, coord. Ioan Bolovan, Ovidiu Ghitta, Academia Român – Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2015, 1083 pg.;
 - Dumitru ȚEICU, Moara de ap din Banat, editori. Dumitri Țeicu, Peter Hugel, Colecția Patrimonium arheologic i etnografic al banatului, Seria Repertorii, Editori: Muzeul Banatului Montan, Reșița și Complexul Muzeal Arad, Arad, Editura Presa Universitar Clujean , Cluj-Napoca, 2012, 393 pg.; ISBN 978-973-595-393-5
 - <http://ran.cimec.ro> - Repertoriul Arheologic Na ional
 - www.banaterre.eu

H R I I PLANURI

- Reconstituirea Vilayetului de Timi oara. (ENGEL Pál, KRATOCHWILL Mátyás, 60 × 60 cm, 1:2000000, Cartographia Kft, Budapest, 1996)
- Bewohnte Dorffer / Ohnbewohnte Dorffer oder Prædien / Districts granitz \ Mas stab von 6000. Geometrischen Schritten, Zweyen Stunden, oder Einer Teütschen Meil. Hart manuscris, copie color, 87 × 57,5 cm, scara [1:122000], disponibil la Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, HU • B IX Ausztria–Magyarország • B IX a politikai, közigazgatási térképek (XVI. századtól 1918-ig), cota B IX a 668.
- Mappa \ Von dem \ Uypallanker District. \ Worinen Alle Bewohnte Dorffschafften Sambt denen Prædien, Flüssen, bach und \ Waldungen Enthalten nach Vorgenommener Geometrischer Accurater Abmessung im Jahr, 1724.
- H rți de tip Mercy, 1923-25
- Prima Ridicare Topografic Militar , Iozefina - Josephinische Landesaufnahme, 1769-1772, (Sectio 168)
- A Doua Ridicare Topografic Militar , 1780
- [Christoph] GLASER, [Plan des Temeswarer Bannatths ...], hart manuscris color, 147 x 170 cm, scara 1:136800, disponibil la Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, HU • B IX Ausztria–Magyarország • B IX a politikai, közigazgatási térképek (XVI. századtól 1918-ig), cota B IX a 578.
- Planurile directe de tragere, 1920
- Minodora PEROVICI, România în Europa: Cronologie ilustrat , Bucure ti, editura

B.2-Denumiri ale localităților în decursul istoriei și a ez rile disp rute din zona (hotarul) comunei

- Rikaštiya, Rakastia, Rakustia, Rakastie, Rakaschitta, Rakasdia, Rakaschdia, Rakasztia, Rakasdin, Rakazsdia, Rakasd (hu), R c dia (rom);
- Vranjevac, Vranjoc, Vranjucz, Wrangez, Vranjouz, Vranjocz, Wranjuza, Wraniuș, Wranjuz, Vranjutz, Vranjucz, Fels varány (hu), Vr niuț (rom);
- Drágo Szelo – localitate disp rut
- Bukovác – localitate disp rut
- Freudenthal – localitate disp rut
- Heyerdorf – localitate disp rut

Localizare

Teritoriul administrativ R c dia este a ezat în partea sud-vestic a Jude ului Cara - Severin, localitatea R c dia (localitatea re edinț de comun), aflându-se la aproximativ 40 km SV (în linie aerian), de municipiul reședinț de județ, Reșița, iar localitatea Vr niuț (localitate aparțin toare), aflându-se la aproximativ 42 km SV (în linie aerian), de municipiul reședinț de județ, Reșița.

Comuna se afl la S de Oravița, pe DN 57 Oravița-Moldova Nou .

B.3 - CRONOLOGIA EVENIMENTELOR URBANISTIC-ARHITECTURALE

B.3.1- GENERALIT I

Zona comunei R c dia este locuit în preistorie timpurie până ast zi, conform unei cronologii care, în mare m sur , corespunde cronologiei generale a teritoriului corespunz tor zonei Banatului. Chiar dac , pentru moment, conform stadiului actual al cercet rii, aceste date lipsesc în leg tur direct cu spa iul de referin al comunei, ele sunt de presupus i a teapt s fie descoperite i evaluate. Întreaga istorie a zonei respective este doar par ial relevant tiin ific i va suporta, oricum, corec ii importante viitoare. În aceast perspectiv sunt de a teptat cercet ri arheologice care s fac lumin asupra unora dintre aspectele esen iale ale evolu iei localit ților i a elementelor sale. Semnalarea acestora este important pentru c îndeamn la pruden în ceea ce prive te atacarea (prin edificare sau amenajare) unor arii susceptibile de a ad posti vestigii arheologice.

Deasemenea, în istoria a ez rii exist numeroase date privitoare la feluritele aspecte ale devenirii a ez rii i comunit ii (comunit ilor) sale. Dintre ele am selectat datele sigure (verificate prin mai multe surse) i cele care au leg tur cu subiectul acestei cercet ri, cele care informeaz asupra evenimentelor urbanistice i arhitecturale.

Pentru ca informa ia s fie de tip deschis, posibil de a fi permanent completat , voi utiliza tipul de banc de date organizat conform surselor (istorice, arheologice, cartografice, arhitecturale etc.), cronologic, dar i factic, marcând corespunz tor, de pild , acele evenimente care definesc urbanistic sau arhitectural localit țile i componentele sale.

B.3.2- INFORMAȚII ISTORICE SCRISE; CRONOLOGIE (ISTORIE ÎN DATE)

Din motive de unitate a stăpânirii teritoriului în perioadele istorice și anume cele două localități au avut în cvasitotalitate același destin istoric, cronologia în date a fost întocmită cuprinzând ambele localități, datele importante referindu-se în egal măsură la ambele localități.

- 101–106: războaielor romanilor cu dacii. O parte a Daciei devine provincie romană. Zona localităților Răcădă și Vrânciuț aparținut provinciei Dacia.
- 169: este înființată de către împăratul Marcus Aurelius provincia Dacia Malvensis de care aparținea și regiunea din vestul Banatului.
- 267–8/271: retragerea romanilor din Dacia.
- sec. IV: 4 tezaure și loturi încheiate cu monede emise între 337-341 și un tezaur/lot încheiat cu monede emise între anii 351–354 AD sunt găsite la Răcădă. Specialiștii încă nu s-au pus de acord asupra condițiilor în care aceste tezaure au fost găsite, câte au fost și a semnificațiilor lor.
- 408–'20: printr-o trundere hunilor în Câmpia Panonică și supunerea gepizilor. Banatul de câmpie este sub control hun.
- 420–'34: atacuri hunice spre zona Dunării.
- 824: zona Banatului intră sub control bulgar.
- 896: intrarea triburilor maghiare în Câmpia Panonică.
- ~927: ducele Gladst, pământ independent Banatul, de la râul Mureș până la cetatea Horom.
- 1200: Weytech, din neamul Chanad, care este comite al curții regale și comite de Caraș / Krasso, este martor al unei danii regale. Aceasta este prima atestare documentară a comitatului Caraș, de care aparține și zona Răcădă–Vrânciuț.
- 20.03.1223 (Roma): Papa Honorius al III-lea o ia în grija sa apostolică pe regina Margareta [* 1175; †?], văduva împăratului bizantin Isaac II Angelos, fiica regelui Bela al III-lea, și posesiunile sale: cetatea și domeniul Kovin, predia regală Elyad (Ilidia) etc. Se pare că moartea reginei Elyad fusese parte a dotei primite în anul 1185 de la regele Bela al III-lea¹.
- 1248: voievodul transilvănean² Lăcrăș / Laurențiu (Aba sau Kán?) este prezent la Ilidia / Yliad.
- 1312: este atestat documentar viitorul district³ valah Ilidia (sub forma comitatu de Elyed) și cetatea regală Ilidia.
Răcădă și Vrânciuț fac parte din acest district.
- 1317: este atestat primul castelan al cetății Ilidia în persoana magistrului Ioan, fiul lui Henc(h) (Hencfi János)⁴.
- 27.06.1319: castelan al cetății Ilidia este Tamás, fiul lui Kartali Bertalan.
- 5.06.1325–'26: castelanul de Sebus et Elyed / castelan al cetății Ilidia (și Sebeș) este Posa de Szer.
- 8.11.1352: comitele de Caraș, Posa de Szer, se află la Ilidia.
- >1360: cetatea Ilidia aparține de comitatul Caraș.
- 18.05.1363: Gregorio și Mychaele sunt vice Castellani eiusdem de Elyed⁵. Apare și villam Illyed.
- 16.03.1382: Nicolae, fiul lui Dominic, este indicat drept fost castelan dicti castri Elyed.
- 20.–28.07.1396: regele Sigismund de Luxemburg trece, împreună cu o parte a armatei, prin Timișoara în drumul său spre Nicopolis. Cruciații occidentali merg de-a lungul Dunării, pe malul stâng.
- 1404: lupte cu turcii pe Dunăre. Numirea florentinului Filippo SCOLARI (Philippo Spanno, alias Pipo de Ozora) în funcția de comite de Timișoara, Cenad, Arad, Caraș, Cuvin, apoi ca ban de Severin. Va deține aceste funcții până la moartea sa în 1426. Aduce umanismul și renașterea italiană în Banat și la Timișoara; este un excelent diplomat și conducător de oști.
- 1428: Sigismund de Luxemburg este tot anul în Banat, în încercarea de a întări linia Dunării; astfel, în ianuarie este la Belgrad, în februarie la Pojejena, Kovin și Târnova, în martie la Târnova, în aprilie la Horom (Stara Palanka) și Kovin, în mai la Golubac în timpul campaniei militare, în iunie la Ilidia, Golubac și Kovin, în iulie la Kovin, în august la Ilidia (24–25) și Kovin, în septembrie la Ilidia (7–8,

¹ Dumitru ȚEICU, Districtul medieval Ilidia, În: Istoria ca datorie. Omagiu academicianului Ioan-Aurel Pop la împlinirea vârstei de 60 de ani, coord. Ioan Bolovan, Ovidiu Ghitta, Academia Română – Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2015, 1083 pg.; pp. 441–449.

² între ~1242–'52.

³ atestarea documentară directă a districtului se face în anul 1342 (în districtul de Elyed).

⁴ partizan al lui Carol Robert de Anjou, conducător (rector) al cetății și orașului Buda, castelan al două cetăți (și Óvár), comite de Moson (1317–'35), proprietar al cetății și domeniului Simontornya, magnat. În 19.01.1324 apare doar drept castelan de Óvár.

⁵ această, împreună cu comitele de Cuvin, au luat cu forță un număr de iobagi de pe posesiunea Kuuesd și au exploatat în mod abuziv pământurile și fânele de pe această posesiune și din satul Zakalari (Socolari).

11–12) i V r dia, în octombrie la Caransebe , în octombrie la Mehadia, Belgrad i din nou Mehadia, iar în decembrie la Timi oara i Lipova. Multe c l torii a f cut regele prin Banat, dar o prezen exclusiv aici, timp de un an de zile, nu s-a mai întâlnit. ederea sa aici este o urmare a e ecurilor campaniilor sale ofensive.

Regele dore te s consolideze linia fluviului i acord districtelor b n ene numeroase privilegii⁶.

31.08.1428: Din tab ra de la Ilidia, regele Sigismund de Luxemburg le cere nobililor regatului s vin în Banat cu to i oamenii de care dispun, pentru ap rarea regiunilor dun rene, atacate de otomani.

9.10.1429: Regele Sigismund de Luxemburg încredin eaz ap rarea Dun rii b n ene cavalerilor teutoni, care încep organizarea militar a regiunii i i subordoneaz for ele militare locale. Potrivit datelor, zona avea 24 puncte strategice cu 12 cet i i 4623 ap r tori. Dintre acestea, trei districte — Mehadia, Almaj i Ilidia — ofereau 2817 oameni adic 60,93 % (643 cnezi, 2066 rani, 62 p zitori de drumuri i 46 ol cari), iar garnizoanele regale aveau 1806 ap r tori. În cetatea Ilidia erau 126 de cnezi și 450 ț rani aflați în pertinențele sale.

~1437: Jacob este vice-castelan de Ilidia (DL 48217).

>1437: soarta cet ții Ilidia este înv luit în mister.

1454: districtul Ilidia (Ileyed) aparține de comitatul Timiș⁷.

22.01.1451: Ioan de Hunedoara convoac o adunare general a ob tii nobililor i cnezilor din cele apte districte române ti, care începe pe 13 ianuarie, la Caransebe . Cu acest prilej se judec multe dintre procesele dintre ace tia, dintre ei i ter i. Un exemplu: Ioan de Sylisthe, din districtul Alm j, arat c actele de dona ie a regelui Albert pentru familia Cerna au fost pierdute cu prilejul unei incursiuni otomane i solicit reconstituirea lor prin jur mântul unor nobili i cnezi, câte trei din fiecare district. Delega ii districtelor Alm j, Bârzava, Cara ova, Caransebe , Ilidia, Lugoj i Mehadia adevăresc faptul iar capitlul din Arad îl înt re te printr-un document.

29.08.1457: Decretul regelui Ladislau V pentru confirmarea privilegiilor celor opt districte române ti din Banat. Potrivit diplomei regale, districtele Caransebe , Mehadia, Alm j, Lugoj, Cara ova, Ilidia, Comiat i Bârzava r măn unite i dispun de urm toarele drepturi: regele nu poate d rui str inilor p mânt sau vite pe aceste teritorii decât cu acordul nobililor i cnezilor români b tina i; nici regele nu poate desp r i administrativ i juridic aceste opt districte; acestea aveau un pretor, iar atunci când func ionarii districtuali aveau de încasat amenzi, ei nu puteau lua împrecinatului caii, vitele i armele; amenda putea fi încasat doar atunci când executorul se deplasa împreun cu pretorul românilor la fa a locului; nobilii i cnezii români sunt scuti i de dare; nobilimea româneasc a districtelor este egal cu restul nobilimii din regat. Sunt recunoscute vechile legi i obiceiuri cutumiare române ti. Toate aceste privilegii se datoreaz efortului militar extraordinar pe care ob tea districtelor l-a f cut i-l face pentru ap rarea Banatului în fa a oric rui du man, dar mai ales a turcilor otomani. În fond, acest decret nu face altceva decât s confirme mai vechile privilegii acordate de regii Ungariei unuia sau altuia dintre aceste districte⁸.

18.04.1464: Regele Matia Corvin doneaz nobililor Ioan, George, Mihai, alt George, de Vrani (Wran), posesiunile numite Werbolcz, Marinkolcz, Dichÿn (Jitin), Thywko (Ciuchici), Iwgoth/Lwgoth(?) i Cheglo (Ciclova?) din comitatul Cara (Crasso), districtul Ilidia (Ilyyed), pentru faptele lor de arme.

Pe 8 septembrie capitlul din Arad îi introduce în posesia lor⁹.

.08.1491: o nou incursiune otoman ajunge în toate p r ile Banatului, pân la Mure ; trupele se întorc nestingherite la sudul Dun rii, for ele locale fiind angrenate în conflictele dinastice din alte p r i ale regatului.

24–25.09.1551: Otomanii asediaz i cuceresc cetatea Becicherecu Mare (azi, Zrenjanin, RS). Acum se înfiin eaz primul sanj q (sandjak / sangeac; unitate militar i administrativ otoman) de pe teritoriul Banatului, cel de la Beçej–Becicherecu Mare, iar primul sanj q bei este Kasâm pa a.

⁶ Ioan HA EGAN, Ligia BOLDEA, Dumitru EICU, Cronologia Banatului, Vol. II. Partea 1: Banatul între 934–1552, Academia Român , Filiala Timi oara, Institutul de Cercetari Socio-Umane „Titu Maiorescu” (sic!), Biblioteca Banatica, Seria Historica, Numerus IV, Ed. Banatul i Artpress, Timi oara, 2006, 398 pg., ISBN 973-7836-56-1, 973-97121-0-3, 973-7837-72-3; pp. 202–203.

⁷ PESTY Frigyes, Krassó vármegye története, II/1, Budapest, 1884, p. 226.

⁸ Ioan HA EGAN, Ligia BOLDEA, Dumitru EICU, Cronologia Banatului, Vol. II. Partea 1: Banatul între 934–1552, Academia Român , Filiala Timi oara, Institutul de Cercetari Socio-Umane „Titu Maiorescu” (sic!), Biblioteca Banatica, Seria Historica, Numerus IV, Ed. Banatul i Artpress, Timi oara, 2006, 398 pg., ISBN 973-7836-56-1, 973-97121-0-3, 973-7837-72-3; pp. 250–251.

⁹ PESTY Frigyes, A Szöreny vármegyei hajdani oláh kerületek, Budapest, 1876, 84 pg.; pp. 77–78.

- Ca teritoriu, sanj ul cuprinde zonele Be ej, Becicherecu Mare, Ciacova, Semlacu Mic, Ilidia¹⁰ (i zona R c ia–Vr niu).
- 25.06.–27.07.1552: cucerirea cet ii **Timișoara de c tre otomani**.
Banatul de cmpie (i zona R c ia–Vr niu) **trece, pentru 164 de ani, în st pnire otoman** .
- 1554: conform defterului otoman¹¹, în satul Rastiya (R c ia) sunt 125 de hane¹² (vide i Anexa I) iar Vranjevac (i Vranyc /i.e. Vr niu) **este doar o pust nelocuit** . Ambele se afl în nahija Karasova–vitelniki / Cara –Vicinic din sandjakul Moldova, vilayetul Timi oara. Prin num rul populaiei, R c ia este pe locul doi în nahija Cara –Vicinic (dup Ilidia cu 140 hane).
La SV de R c ia, pe malul stng al prului Ciclova, probabil se afla pusta Dirago Silo / Drgo Szelo / Drago Selo (l.s.; sat drag?).
- 1569: conform defterului otoman, în Rastiya sunt 80 de hane iar Viraniva (Vr niu) **este doar o pust** . R c ia este cel mai populat sat din nahija Cara –Vicinic.
- 1579: conform defterului otoman, în Raastiya sunt 73 de hane iar Virano (Vr niu) **este doar o pust** . R c ia este cel mai populat sat din nahija Cara –Vicinic.
- 14.09.1658: n tab ra de la Ineu, Kprl Mehmed Pa a il nume te principe al Transilvaniei pe Acatius de Nagy Barcsa¹³, banul de Lugoj/Caransebe (20/22.12.1644 1.10.1658).
Zona Lugoj Caransebe devine i ea otoman .
- 1688: n vara anului, trupele imperiale cuceresc zona din jurul localit ilor **Lugoj i Caransebe** . n urm torii zece ani regiunea a fost aproape un continuu teatru de r zboi de uzur , schimbndu- i st pnul de câteva ori.
- 1690: iradeaua sultanal prin care se nf pteu te prima – i singura – reform agrar din imperiul Otoman. ranul este declarat proprietar al p mntului pe care-l lucreaz , cu drept de mo tenire i de vnzare. Documentul este reinnoit în anul 1695, cu scopul de a m ri capacitatea de ap rare a vilayetului de Timi oara¹⁴.
- ~1690 700: n Conscriptio districtum¹⁵, document care a fost g sit în arhiva lui Luigi Ferdinando, conte MARSIGLI, apar loclit ile Rakastia i Vranycz din Districtus Palanka.
- 26.01.1699: tratatul de pace de la Karlowitz. Banatul r mne otoman.
- 12.10.1716: garnizoana otoman capituleaz .
Banatul trece în posesiunea Casei de Habsburg.
- 1717 (toamna): n conscripția din acest an, zis a lui "Mercy", Rakustia are 125 de case i **aprne de districtul Palanca**. Doar Civlova (Siklova, 166) are mai multe case dect R c ia în întreg districtul Palanca.
Tot de acest district aprne i Wrangez (Vr niu) **cu 48 de case**¹⁶.

¹⁰ DÁVID Géza, Kszim vojvoda, bg s pasa, în: Keletkutats, Budapest, partea I, 1995, pp. 51–66 i partea a II-a în 1996, pp. 41–53; I, 1995, p. 47; Ioan HA EGAN, Ligia BOLDEA, Dumitru EICU, Cronologia Banatului, Vol. II. Partea 1: Banatul ntre 934–1552, Academia Român , Filiala Timi oara, Institutul de Cercetari Socio-Umane „Titu Maiorescu” (sic!), Biblioteca Banatica, Seria Historica, Numerus IV, Ed. Banatul i Artpress, Timi oara, 2006, 398 pg., ISBN 973-7836-56-1, 973-97121-0-3, 973-7837-72-3; pp. 351–352.

¹¹ ENGEL Pál, A temesvári s moldovai szandzsk trkkori teleplsei (1554 -1579), Dl - Alfldi vszzadok, 8, Szeged, 1996, 187 pg. + 1 hart (reconstituire: ENGEL Pál, desen: KRATOCHWILL Mátyás, Cartographia Kft, Budapest, 1996, 60 x 60 cm, color, scara 1:2.000.000), ISSN 0237-4587, ISBN 963 7237 24 0; p. 111.

¹² în sens larg, gospod rii / familii (de răni) (vide Halil INALCIK, An Economic and Social History of the Ottoman Empire, Edited by Halil Inalcik with Doland Quataert, Volume One: 1300–1600, Cambridge University Press, 1997, 480 pg., ISBN 0 521 574560; p. xlvi); unitate fiscal (familiar) (Cristina FENE AN, Vilayetul Timi oara (1552-1716), Academia Român , Institutul de Studii Sud-Est Europene, Editura Ariergarda (Seria Patrimoniu), Timi oara, 2014, 464 pg., ISBN 978-606-93821-0-3).

¹³ Ákos/Acatius/Aco /Aca iu BARCSAI / BARCSAY / BARTSAI / BARCIE(?) / BARCIAN(?) / BRCEANU, BRCIANU(?), de Nagy Barcsa [*~1610, Hunyad megyében;  30.06./eleje.07.1661, Rpa falu kzelben]; principe al Transilvaniei între 23.08./14.09./11.10.1658 .08.1659 i .12.1660 1/06.01.1661.

¹⁴ Ioan HA EGAN, Cronologia Banatului, Vol. 2. Partea 2: Vilayetul de Timi oara: 1552-1716, Academia Romna Filiala Timi oara, Institutul de Cercet ri Socio-Umane „Titu Maiorescu” (sic!), Editura Banatul & Artpress, Timi oara, 2005, 371 pg., ISBN 973-7836-56-1, 973-97121-6-9, 973-7836-54-5; pp. 264–265.

¹⁵ Trk-magyarkori trtnelmi emlekek. Els osztly: Okmánytár, IX. / Trk-magyarkori llam-okmánytár, Szerkesztk s jegyzetekkel ellttk SZILDY ron s SZILÁGYI Sándor, Hetedik ktet., Pest, 1872, Nyomatott az Athenaeum nyomdjban, Eggenberger Ferdinnd Akadémiai Knyvrusnl., 645 + [1] + 82 pg.; pp. 329 333, doc. nr. CCLXI; publicat cu comentarii de Pavel BINDER, Lista localit ilor din Banat de la sfritul secolului al XVII-lea, în: Studii de istorie a Banatului, Vol. II, Universitatea din Timi oara, Timi oara, 1970, pp. 61 68.

Documentul se p streaz în fondul Marsigli la Biblioteca Universitaria di Bologna, IT (Conscriptio districtum, idest Divisio nonnullorum districtuum Transylvaniae, Serviae, Bulgariae et Hungariae", Biblioteca Universitaria di Bologna, Codice BUB FM103 / Cod. 1044, Fondo Marsili, Manoscritto 103, c. 396–489).

- 1718–'25: apar Rakastie i Vranjocz pe Mappa \ Von dem \ Werschezer \ District. \ Worinnen alle bewohnte Dorffschaften, Sambt denen Prædien, Flüssen, Morasten, Sandbergen \ gebürg und Waldungen enthalten, nach vorgenomener Geometrischer accurater abmessung. \ Im Jahr 1718. et 1725¹⁷:
- 1724: apar Rakastia i Vranjocz, împreună cu satele colonizate cu coloniți din vestul Europei, Hejerdorf¹⁸ i Freudenthal pe harta districtului Palanca Nou (Mappa \ Von dem \ Uypallanker District. \ Worinen Alle Bewohnte Dorffschafften Sambt denen Prædien, Flüssen, bach und \ Waldungen Enthalten nach Vorgenomener Geometrischer Accurater Abmessung im Jahr, 1724.):
- Observăm că satul Vraniuș s-a mutat de la sud de pâraul Ciclova la nord de acesta. De asemenea, acum vedem reprezentate și morile de apă pentru prima oară (4 la Răcășdia, 3 la Vraniuș).
- ~1728: pe hărțile tip "Mercy" sunt trecute Rakastie¹⁹ i Vranjocz
- 1733: este ridicat prima biserică ortodoxă din lemn în Răcășdia având hramul Adormirea Preasfintei Născătoare.
- iunie 1737–1/18.09.1739: război habsburgo–otoman. Germanii colonizați în sudul Banatului se refugiază în jurul cetății Timișoara și în nordul provinciei. Probabil cu această ocazie dispărea și satul Freudenthal situat la SV de Răcășdia.
- 1743²⁰: în conscripția din acest an localitățile Rakaschitta i Wranjuza, din Ujpalanker District, sunt locuite de către trei Wallachen
- 1749: Rakastie
- 1753: Rakasdia
- 1757: în Răcășdia sunt 203 case²¹.
- 1762–'63: o nouă epidemie de ciumă. Satele sunt izolate de autorități.
- 1769 '72: conform Josephinische Landesaufnahme (Sectio 168), în Rakaschdia locuiesc 318 familii iar în Wraniuș 135 de familii. La Wraniuș nu mai sunt decât morile de apă. Aspectul celor două localități este același tipic pentru un sat nesistematizat. Cele 7 mori de apă existente la Răcășdia în 1769 '72 (Josephinische Landesaufnahme)
- 1770–'78: în Răcășdia este ridicat nouă biserică ortodoxă construită din piatră în cruce, acoperită fiind cu indril.
- 11.01.1772: Prin Impopulationis Haupt, un set de reguli urbanistice, se trece la sistematizarea (reorganizarea) satelor după criteriile economice și edilitare²².
- Cu această ocazie se prevede și obligativitatea plantării de pomi fructiferi în jurul casei.
- 1773: [Christoph] GLASER, [Plan des Temeswarer Bannatths ...]²³ Rakaschdia i Wranjuz
- 1776: tortura este abolită în Banat.
- În Răcășdia sunt 251 de case.

¹⁶ SZENTKLÁRAY Jen, Száz év Dél-Magyarország újabb történetéből: 1779-től napjainkig: tekintettel a III. Károly és Mária Terézia korabeli elzményekre, Temesvár, Csanád-Egyházmegyei Könyvnyomda, 1879 (editio secunda, Históriaantik Könyvesház Kiadó, 2012, ISBN 599240000436), XV + 520 pg. + 3 Kt.-Bell.; p. 24.

¹⁷ [Legenda:] Bewohnte Dorffer / Ohnbewohnte Dorffer oder Prædien / Districts granitz \ Mas stab von 6000. Geometrischen Schritten, Zweyen Stunden, oder Einer Teutschen Meil. Hartmanuscris, copie color, 87 x 57,5 cm, scara [1:122000], disponibil la Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, HU • B IX Ausztria–Magyarország • B IX a politikai, közigazgatási térképek (XVI. századtól 1918-ig), cota B IX a 668.

¹⁸ Heierdorf (azi, Iertof), care se va muta ulterior pe o nouă locație la vest de Vraniuș.

¹⁹ există hărți din această familie pe care localitatea Răcășdia nu apare iar Vraniuș este trecut drept Uranio? (Uranio?) dar acest lucru nu înseamnă nimic.

²⁰ Bujor SURDU, Aspecte privitoare la situația Banatului în 1743, În: Anuarul Institutului de Istorie din Cluj, vol. XIII (1970), Academia Republicii Socialiste România, Filiala Cluj, Editura Academiei Republicii Socialiste România, p. [7/1] 62/68; p. 58/59.

²¹ I. D. Suci, R. Constantinescu, Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului, vol. I, Timișoara, 1980, p. 236

²² În baza acestor regulamente a fost demarat un amplu program de sistematizare care a dus la reconfigurarea, reconstruirea și chiar strămutarea mai multor localități. Majoritatea satelor din Banat au fost reorganizate după aceste criterii. Coloniile nou înființate, proiectate în minime detalii înainte de a fi construite, respectau cu rigurozitate același set de reguli edilitare. Caracterul ordonat se inscria într-o logică administrativă precisă. Localitățile puteau fi astfel mai ușor controlate, se reducea riscul de criminalitate și se optimizau fluxurile economice. Satele mici și răsfricate au fost comasate. Casele au fost ordonate la linie și dispuse direct la drum. Gospodăriile dispuneau fiecare de câte un lot aproximativ egal de teren pentru casă și dependențe. Străzile principale trebuiau să aibă o lățime minimă de 18–20 Klaften (34–38 m) iar cele laterale de cel puțin 11–15 m. Fiecare localitate a fost proiectată cu un centru civic unde se regăseau cele mai importante clădiri instituționale: biserică, școală, primărie, piață etc. Teritoriul constituit trebuia înconjurat de o păune comunală (care nu putea fi folosită pentru alte scopuri) și în fine de terenurile agricole (http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Impopulationis_Haupt_Instruction).

²³ Hartmanuscris color, 147 x 170 cm, scara 1:136800, disponibil la Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, HU • B IX Ausztria–Magyarország • B IX a politikai, közigazgatási térképek (XVI. századtól 1918-ig), cota B IX a 578.

- 5.08.1779: se înființează comitatul Caraș .
 Răscădia devine, cu unele intermitențe, reședință de plasă până în anul 1881, când sediul plasei se mută la Iam.
- 17.10.1780: Conscriptio Urbaria Banaticum. În Banat se introduce cartea funciară, dar și urbariul (valabil până în 1848).
 O sesie întreagă are 34 juguri (sic! iuguri, din care 24 iuguri sunt arături, 6 iuguri fânețe, 3 iuguri pârâni, 1 iugur intravilan -n.m.), o jumătate are 19 juguri, sfertul de sesie are 11 juguri și optimea de sesie are 7 juguri; jugurul este considerat la 1600 de stânjeni pârâni, adică 5750 metri pârâni²⁴.
- 1781: secesul cuprins în Banat.
 Comuna Vrâncă are școală confesională (înfruntător Ioan Bibian).
- 1782: Răscădia are 372 familii și 376 de plășuri intravilane.
- 1784: importul lânii este interzis în Banat.
 Românii din partea sudică a Banatului țin o adunare politică la Răscădia pentru a fixa atitudinea față de aspirările nemților unguri. Urmarea acestei adunări este o reșcoală în mai multe comune din Banat²⁵.
- 1785: Rakaszta
- 1786: În Rakaszta sunt 364 de familii (358 de iobagi, 6 jeleri cu casă, 6 jeleri fără casă)²⁶.
 În Vranjucz sunt 199 de familii (197 de iobagi (3 cu o sesie întreagă, 136 cu 1/2 de sesie, 56 cu 1/4 de sesie, 4 cu 1/8 de sesie, 9 jeleri), 2 jeleri cu casă, 6 jeleri fără casă)²⁷.
- 1794: este ridicată biserica de azi din Vrâncă, cu hramul Nașterea Maicii Domnului.
- 1799: Rakaszta
- 1803: este zugrăvită biserica din Răscădia.
- 1808: ... nea au fost cu ger iute până în 28 a lunii martie și ger sec ... și multă mărură au murit de foame și de frig, iar meișii au perit.²⁸
 Localitatea este atestată sub numele de Rakaszta.
- 1809: este pictată biserica de azi din Vrâncă de către Sima Iacșici și Popovici.
- 1814: ciumă în Banat.
 Cei 6 romano-catolici din Rakaszta și cei 4 din Vranjucz aparțin de parohia romano-catolică din Oravița.
- 1823: Răscădia avea 373 plășuri și case locuite (?)²⁹.
 Conform Catalogus Venerabilis Cleri Dioecesis Csanadiensis pro Anno Domini 1825 sunt 1327 de locuitori în Rakaszta (10 romano-catolici și 1317 ortodocși) în Rakaszta și 1103 în Vranjucz (9 romano-catolici și 1094 ortodocși). În ambele localități sunt biserici ortodoxe.
- 1828: localitatea apare cu numele de Rakaszta în Conscriptio Regnicolaris Krassoviensis³⁰ având 410 (408?)³¹ familii (vide Anexa IV) care plătesc taxe (345 iobagi³² (79 cu 1/2 de sesie, 238 cu 1/4 de sesie, 28 cu 1/8 de sesie), 56 jeleri cu casă, 6 jeleri fără casă, 1 slugă, 7 morari)³³.

²⁴ Vasile DUDAȘ (coordonator), Ioan Hațegan, Sorin Berghian, Constantin C. Gomboș, Mariana Cernicova, Din cronologia județului Timiș, Editura Marineasa, Timișoara, 2004 (Ediția a 2-a, Editura Orizonturi universitare, Timișoara, 2006, 362 pg.), 516 pg., ISBN 973-631-134-1; p. 172.

²⁵ Sofronie Liuba, Aurel Iana, Topografia satului și hotărului [Răscădia?] apud Nicolae ILIEȘIU, Monografia istorică a Banatului: județul Caraș, Colecția "Restituiri Istoriografice" (Dumitru Țeicu, Minodora Damian), Muzeul Banatului Montan, Ed. Mica Valahie, 2011, 425 pg, ISBN 6068304396, 9786068304397; p. 248.

²⁶ KOVÁCH Géza, A Bánság demográfiai és gazdasági fejlődése (1716 – 1848), Dél - Alföldi Évszázadok, 11, Csongrád Megyei Levéltár, Szeged, 1998, 370 pg., ISSN 0237-4587, ISBN 963 7237 35 6; p. 79.

²⁷ Ibidem, p. 80.

²⁸ Vasile DUDAȘ (coordonator), Ioan Hațegan, Sorin Berghian, Constantin C. Gomboș, Mariana Cernicova, Din cronologia județului Timiș, Editura Marineasa, Timișoara, 2004 (Ediția a 2-a, Editura Orizonturi universitare, Timișoara, 2006, 362 pg.), 516 pg., ISBN 973-631-134-1; p. 189.

²⁹ Emilian NOVACOVICIU, Monografia comunei Răscădia, jud. Caras-Severin, dela anul 1777-1922, Tipografia Felix Weiss, Oravița, 1923; p. 12.

Informațiile oferite de înfruntătorul Novacovicu în monografia sa trebuie luate în considerare cu cea mai mare grijă. De exemplu, el susține că în anul 1876 existau 567 de case și doar în anul 1908 numărul caselor trece peste 600 dar statistica ne indică deja 632 case în anul 1870, 614 în 1880 și 632 în 1898. Un alt exemplu; În anul 1904 s-a arătat în datele statistice de oficiul parohial suflete 3153. Ori statistica indică că vârful a fost atins în anul 1869 (3198 locuitori) iar la începutul sec. XX erau deja sub 3000 de locuitori (vide Anexa II).

³⁰ Martha REMER CONNOR, Germans & Hungarians: 1828 land census, Krasso County, Hungary [Now in Romania], Las Vegas, 1998, XVIII + 260 + [2] pg.; pp. 176–178: No. 158 – Rakaszta (vide Anexa IV); pp. 243–245: No. 212 – Vranjucz (vide Anexa V).

³¹ KOVÁCH Géza indică 408 dar Martha REMER CONNOR menționează 410.

³² ... nu se poate vorbi de iobăgie tradițională, ci mai mult de contractualități de tip occidental. (Kovách, p. 352).

În R c dia sunt 398 tauri, 70 de vaci cu lapte, 84 vaci sterpe, 13 viței <2 ani, 22 viței >3 ani, 135 cai, 3501 oi, 477 porci, – capre³⁴.

În Vranycs sunt 277 (278?)³⁵ familii (vide Anexa V) care pl tesc taxe (197 iobagi, 78 jeleri cu cas , 1 jeleri f r cas , 2 slugi).

În Vr niuț sunt 343 tauri, 35 de vaci cu lapte, 40 vaci sterpe, 1 vițel <2 ani, 20 viței >3 ani, 62 cai, 2156 oi, 263 porci, – capre³⁶.

În acela i an, NAGY Ludovicus³⁷ menționeaz 395 de case în Rakasdia i 250 în Vranycs, locuite de 1329, respectiv 1103 locuitori, dar statistica sa pare c este dep it (vide Anexa II).

Ambele localit ți sunt în Comitatus Krassoviensis.

1836: în Rakasdia locuiesc 2290 de s teni (2273 ortodoc i, 17 romano-catolici).

În Vranycs locuiesc 1652 de s teni (1650 ortodoc i, 2 romano-catolici).

1837: în Rakasdia locuiesc 2486 de s teni (2467 ortodoc i, 19 romano-catolici).

În Vranycs locuiesc 1579 de s teni (1572 ortodoc i, 7 romano-catolici).

1838: în Rakasdia locuiesc 2188 de s teni (2168 ortodoc i, 20 romano-catolici).

Greu de imaginat ce s-a întâmplat în anii 1836–'38 de avem așa mari variații de populație

la R c dia (2290–2486–2188). S fie statistica din anul 1837 gre it ? Ori e vorba de un nou puseu de holer ? Ori ...?

1840: Rakasdia are 2689 locuitori (20 romano-catolici i 2669 ortodoc i).

1842: Rakasdia are 2801 locuitori (20 romano-catolici, 75(!) greco-catolici i 2706 ortodoc i).

Vranycs are 1698 locuitori (4 romano-catolici, 11 greco-catolici, 1682 ortodoc i).

1845: Rakasdia are 2823 locuitori (10 romano-catolici, 81 greco-catolici i 2732 ortodoc i).

Vranycs are 1720 locuitori (7 romano-catolici, 13 greco-catolici, 1700 ortodoc i).

1846–'54: R c dia beneficiaz de prima cale ferat construit din țar (Oravița–Bazia).

1847: foamete în Banat.

Sunt atestați 2859 locuitori la Rakasdia (7 romano-catolici, 60 greco-catolici, 2787 ortodoc i i 5 iudei).

Sunt atestați 1743 locuitori la Rakasdia (4 romano-catolici, 1733 ortodoc i i 6 iudei).

4.03.1849: este promulgat constituția austriac , care prevede constituirea provinciei autonome Voivodina Sârbeasc i Banatul Timi an, cu conducere militar i civil proprie. Capitala: Timi oara.

1852: Rakásdia are 2874 locuitori (9 romano-catolici, 2861 ortodoc i, 4 iudei).

Vrányucz are 1747 locuitori (6 romano-catolici, 1741 ortodoc i).

1854: se înființez Biroul de po t i Biroul de Telegramme din Timi oara.

Rakásdia are 2916 locuitori (9 romano-catolici, 2903 ortodoc i, 4 iudei).

Vranycs are 1680 locuitori (6 romano-catolici, 1674 ortodoc i).

1855: zona R c dia–Vr niuț trece, prin cump rare, în proprietatea StEG (k. k. privilegierte österreichische Staatseisenbahn-Gesellschaft; de la 1.01.1883, se va numi Osztrák–Magyar Államvasút-Társaság (OMÁV) / privilegierte österreichisch–ungarische Staatseisenbahn-Gesellschaft). Pân acum zona fusese în proprietatea erariului.

1.11.1856: se trece i la transportul persoanelor pe calea ferat . Trenul pleaca zilnic din Oravița la ora 7 i ajungea la Bazia la ora 10:02. C l toria de întoarcere se desf ureau între 13:30 i 16:38.

1857: Rakasdia are 2997 locuitori (8 romano-catolici, 2980 ortodoc i, 9 iudei).

Vranycs are 1667 locuitori (5 romano-catolici, 1656 ortodoc i, 6 iudei).

³³ KOVÁCH Géza, A Bánság demográfiai és gazdasági fejl dése (1716 – 1848), Dél - Alföldi Évszázadok, 11, Csongrád Megyei Levéltar, Szeged, 1998, 370 pg., ISSN 0237-4587, ISBN 963 7237 35 6.

³⁴ Ibidem, p. 152.

³⁵ KOVÁCH Géza indic 278 dar Martha REMER CONNOR menționeaz 277.

³⁶ Ibidem, p. 153.

³⁷ NAGY Ludovicus, Notitiae politico-geographico-statisticae incltyi regni Hungariae partiumque eidem adnexarum, tomus primus, Buda, 1828, tomus secundus, Buda, 1829; vol. I, p. 184, 185.

- 1860: Rakasdia are 2989 locuitori (12 romano-catolici, 2968 ortodoc i, 9 iudei).
 Vrányucz are 1661 locuitori (5 romano-catolici, 1650 ortodoc i, 6 iudei).
- 27.12.1860: împ ratul Franz Josef I semneaz decretul prin care Voivodina Sârbeasc i Banatul Timi an sunt încorporate la Ungaria.
- 1862: se monteaz un ceas în turnul bisericii din R c dia.
 Rakasdia are 2981 locuitori (12 romano-catolici, 2960 ortodoc i, 9 iudei).
 Vrányucz are 1630 locuitori (4 romano-catolici, 1620 ortodoc i, 6 iudei).
- 1864: Rakasdia are 2890 locuitori (10 romano-catolici, 2870 ortodoc i, 10 iudei).
 Vrányutz / Vrányutz are 1626 locuitori (2 romano-catolici, 1620 ortodoc i, 4 iudei).
- 17.02.1867: pactul dualist austro-ungar. Ausgleich. Formarea Dublei Monarhii Austro-Ungare.
- 1868: prin legea nr. 38 se prevede obligativitatea învățământului elementar în Ungaria (deci, i în Banat).
 În Vr niuț se construiește o școală.
 Acoperi ul bisericii din R c dia este acoperit cu alam (mai puțin turnul, care este acoperit cu tinichea din anul 1846).
- 1869: invazie de mușe, oareci i hârciogii în Banat.
 R c dia are 3198 de locuitori (55 romano-catolici, 3131 ortodoc i i 12 iudeu).
 Vr niuț are 1764 locuitori (6 romano-catolici, 1741 ortodoc i, 17 iudei).
 Acum se atest cea mai mare populație în ambele sate. Lucrul este cumva surprinzător³⁸ deoarece în cazul satelor vbe ti din Banat acest maxim se atinge doar în ultimul deceniu al sec. XIX.
- 1870: în R c dia sunt 632 de case i 2941 locuitori.
 Vr niuț are 1764 locuitori (6 romano-catolici, 1741 ortodoc i, 17 iudei).
- 1872: înmulțindu-se numărul copiilor, se înființează înc o clasă în R c dia.
- 1876: în R c dia sunt 567 de case.
- 1879–80: se introduce i clasa a III-a în R c șdia (se renunță la ea în 1880).
- 1880: comitatele Cara i Severin sunt unite în comitatul Cara -Severin / Krassó-Szörény vármegye.
 Rakasdia are 614 case i 3062 locuitori (27 romano-catolici, 1 greco-catolici, 3023 ortodoc i, 8 iudei i 7 luterani).
 Vrányucz are 361 case i 1618 locuitori (21 romano-catolici, 1597 ortodoc i)
- 1880–1910: Rakasdia i Vrányucz aparțin de Krassó-Szörény vármegye, jámi járás.
- 1882: 2969 locuitori în Rakasdia / Rakaszdia (24 romano-catolici, 2935 ortodoc i, 10 iudei).
 În R c dia exist po t i telegraf.
 1590 locuitori în Vrányucz (2 romano-catolici, 1572 ortodoc i, 16 iudei).
 În R c dia i Vr niuți exist câte un notar (pân atunci fusese doar în Vr niuți).
- 1884: în R c dia se construiește un nou local de coală, al turat celui vechi, coala dispunând acum de 4 s li de clasă.
- 1885: 2955 locuitori în Rakasdia (25 romano-catolici, 2920 ortodoc i, 10 iudei).
 1588 locuitori în Vrányucz (2 romano-catolici, 1570 ortodoc i, 16 iudei).
- 1890: se înființează primul cor din Vr niuț.
- 1890: R c dia are 2941 locuitori (101(!) romano-catolici, 2829 ortodoc i, 11 iudei)
 Vr niuț are 1608 locuitori (5 romano-catolici, 1592 ortodoc i, 11 iudei)
 În localitate sunt 359 case.
- 1891: Rakasdia are 3040 locuitori (30 romano-catolici, 3000 ortodoc i, 10 iudei).
 Vrányucz are 1622 locuitori (6 romano-catolici, 1600 ortodoc i, 16 iudei).
- 1891–95: în R c șdia funcționează un comitet urban, care administra averea foștilor urbariali ti.
- 1892: reformă monetară.
 În R c dia sunt 632 de case.
- 1894: este repictat în ulei biserica din Vr niuț de către Gheorghe Putnic din Biserica Albă.
 Se înființează Societatea de ceterie i cântare din R c șdia la inițiativa învățătorului Emilian Novacoviciu, care o i conduce pân în anul 1908. Pe 25, 26 i 27 decembrie au loc i primele spectacole ale corurilor.
- 1900: R c dia are 2975 locuitori (37 romano-catolici, 2933 ortodoc i, 2 iudei, 1 luteran) i 670 case.
 Vr niuț are 1598 locuitori (6 romano-catolici, 1584 ortodoc i, 7 iudei, 2 anabapti ti)
- 1903: biserica din R c dia este reparată.
- 1906: se reintroduce clasa a III-a în R c dia.
- 1908: se ridic o casă comunală în R c dia, sediu al notariatului i al preturii.
 Toate adunările populare convocate de Ungarländische Deutsche Volkspartei sunt interzise de poliție.
 Între 1910–13, reprezentanții acestui partid au fost implicați în 648 de procese (199 de condamnări).
- 1909: corul din R c dia devine cor bisericesc.

³⁸ doar pentru cei care înc cred că sistemul copilului unic a apărut la vâbi i doar apoi a fost preluat de români!

1910: Rakasd (i.e. R c dia -n.m.); 2985 locuitori (4 militari, 20 fiind în str in tate; 1458 b rbați, 1527 femei), cu vârstele cuprinse între <6 ani: 312; 6 11 ani: 317; 12 14 ani: 113; 15 19 ani: 258; 20 39 ani: 801; 40 50 ani: 759; >60 ani: 425.
 1435 locuitori sunt nec s toriți, 1270 c s toriți, 277 v duvi, 3 divorțați legal.
 Compoziția etnic : 32 unguri, 30 nemți, 2889 valahi, 1 croat, 3 sârbi, 30 alte naționalit ți.
 86 tiu s vorbeasc ungure te.
 Compoziția confesional : 54 romano-catolici, 3 greco-catolici, 3 reformați, 1 anabapțiști, 2918 ortodoc i, 4 iudei.
 1243 dintre locuitori tiu s citeasc i s scrie.
 Case (total: 675 de case): 13 din piatr ori c r mid ; 9 din piatr ori c r mid ori p mânt; 3 din v iug ori p mânt; 650 din lemn sau alt material.
 1432 dintre locuitori produc venit (iar 1553 nu). 1321 (1400) sunt agricultori, 37 (44) me te ugari (dintre care 10 sunt fierari, 4 tâmplari, 4 cizmari, 1 morar, 1 brutar, 1 m celar, 1 zidar), – (47) mineri, 22 (14) comercianți, 18 (34) transport (c ruțași?), 14 (9) profesii liberale, 4 p durari, 3 zilieri, 6 slugi în cas , 6 (3) au alte profesii nespecificate.
 1010 b rbați și 311 femei produc venit, 326 b rbați și 1074 femei nu. 106 au între 10–100 acri de p mânt, 443 sunt zilieri ori au mai puțin de 10 acri de p mânt.
 Fels varány (i.e. Vr niuț -n.m.); 1547 locuitori (3 fiind în str in tate; 765 b rbați, 782 femei), cu vârstele cuprinse între <6 ani: 112; 6 11 ani: 118; 12 14 ani: 65; 15 19 ani: 91; 20 39 ani: 443; 40 50 ani: 392; >60 ani: 326.
 598 locuitori sunt nec s toriți, 765 c s toriți, 177 v duvi, 7 divorțați legal.
 Compoziția etnic : 8 unguri, 12 nemți, 1499 valahi, 3 sârbi, 25 alte naționalit ți. 35 știu s vorbeasc ungure te.
 Compoziția confesional : 17 romano-catolici, 1 greco-catolic, 2 anabapțiști, 1525 ortodoc i, 2 iudei.
 687 dintre locuitori tiu s citeasc i s scrie.
 Case (total: 326 de case): 7 din piatr ori c r mid ; 3 din piatr ori c r mid ori p mânt; 2 din v iug ori p mânt; 314 din lemn sau alt material.
 837 dintre locuitori produc venit (iar 710 nu). 769 (642) sunt agricultori, 33 (30) me te ugari (dintre care 11 sunt fierari, 2 morari, 1 brutar, 1 m celar), 9 (12) comercianți, 4 (7) transport (c ruțași?), 5 (8) au profesii liberale, 13 (6) zilieri, 4 slugi în cas , – (5) au alte profesii nespecificate.
 569 b rbați și 200 femei produc venit, 133 b rbați și 509 femei nu. 100 au între 10–100 acri de p mânt, 234 sunt zilieri ori au mai puțin de 10 acri de p mânt.
 ~1912: întors din USA, Gheorghe Luța IOVU introduce religia baptist în R c dia.
 28.07.1914: Austro-Ungaria declar r zboi Serbiei. Începe Primul R zboi Mondial.
 Potrivit statisticilor, prețurile la 25 de articole de consum cresc pân la sfârșitul conflagrației cu 989%. Veniturile muncitorilor cresc cu 578% iar ale funcționarilor cu 381%.
 14.01.1915: Fiecare produc tor agricol este obligat s anunțe cantit țile de grâu, secar , orz i ov z care-i prisosesc, pentru a fi vândute cu prețurile stabilite de autorit ți. Cei care le ascund vor fi pedepsiți cu închisoare (2 luni) și amend (600 coroane).
 31.10.1918: se proclam Republica Banat.
 1914–'18: 80³⁹ de solda i originari din R c dia mor în Primul R zboi Mondial; în urma lor au r mas 47 de v duve i 62 de orfani. De asemenea, se înregistreaz i 15 invalizi de r zboi.
 15.11.1918 .07.1919: ocupația militar sârbeasc a Banatului.
 14.12.1918–28.07.1919: R c dia i Vr niuț sunt sub ocupație militar sârb .
 20.02.1919: administrația sârbeasc este introdus în Banat.
 31.03./14.04.1919: în România se trece de la calendarul iulian la cel gregorian (biserica ortodox accept schimbarea doar pe 14.10.1924).
 În Banat acesta se folosise deja tacit din anul 1716 calendarul gregorian (mai puțin biserica ortodox unde se folosesc ambele calendare chiar pân la sfâr itul sec. XIX).
 În domeniile ereditare ale casei de Habsburg trecerea se realizase înc în anul 1583 (în Ungaria din 1587, când ziua de 21.10. a fost urmat de 1.11.).
 28.07.1919: administrația româneasc este introdus în Banat.
 3.08.1919: Pretura Român din Sasca Montan , împreun cu jandarmeria, au preluat în st pânirea româneasc i R c dia, împreun cu satele din jur. R c dia a fost declarat centru de plas în

³⁹ autorul este confuz cu privire la cifra afirmând c sunt ba 66, ba 50 în cartea lui Emilian Novacovici, R c dia în r zboiul mondial, revolu ie i sub ocupa ia sârbeasc , doar 36 înscri i pe monument, ba 80 (C t lin Daniel CIORÎNG , Monografia localit ii R c dia (lucrare de atestat, ms), Seminarul Teologic Ortodox "Episcop Ioan Popasu", Caransebe , 2014, 165 pg.; p. 28, 33–34).

- locul lamului, care a rmas sub st pânirea sârbeasc ⁴⁰.
- 1920: R c dia are 2690 locuitori (2658 români, 9 unguri, 18 germani, 3 iudei i 5 de alt naționalitate).
Vr niuț are 1353 locuitori (1332 români, 15 ungar, 4 germani și 2 de alt naționalitate).
- 1921: reform agrar .
În memoria celor c zuți în Primul R zboi Mondial se ridic un monument pe spesele Reuniunii de lectur , cântare i muzic "Voin a" din R c dia.
- 1922: în R c dia sunt 800 de case.
- 1924 '25: R C DIA⁴¹, Comun rural , Reședința pl ii, Secretariat comunal, Locuitori: 2696
Primar: Iosif CHERA, Notar: Ioan GHEORGHE
- Înv ț tori: Gheorghe GUGA, Silviu VEREA, Silvia GUGA
Preoți: Simeon CIULEIU, Cornel MIRCEA
Brutari: Gheorghe CHERA, Pavel M RIL
Cârciumari: Costa CHERA, Nicolae COTREANȚI, Ioan CRENIAN, Mihail HOFMAN, Simeon PAN,
Catalina PEUȚ , Gheorghe SIMEON, Petre ȚEPENEU
Comercianți (articole minore): Ioan C RAGEA, Maria L ȚAN
M celari: Petru FIȘTEAG, Nicolae IMBRI, Iosif IMBRI, Avram MUNTEAN, Petru PENȚIA, P un RAMLEA,
Ion ROU
Tâmplari: Petru B LAN; Tudor B LAN, Ion CHERLA, Gheorghe MUSTA, Nicolae PETRUȚI, Ion PEUȚIA
Tinichigii: Iacob DAIA.
- 1924 '25: V RNIUȚ⁴², Comun rural , Plasa R c dia, Secretariat comunal, Locuitori: 1353
Primar: Ioan CRAI, Notar: Dragoliub ALIA
- Înv ț tori: Corneliu LAZ R
Preot: Simion BARTHOLOMEI
Cârciumari: Raveica BERCI, Gheorghe BRAIA, tefan LUNGU, Ion PREVARITUR
Comercianți (articole mixte): Raveica BORCI, Gheorghe BRAIA, Aurel DRIC , Iosefina MOSES, Ioan PAVEL,
Maria Ț RAN, Radoslau VIRT
M celari: Gheorghe BRAIA, Petru IUCU, Ion PREVARITUR
Mori: Petru BUZOGIU.
- 1.01.1926: ia fiin jude ul Cara , cu sediul la Oravi a, prin desprinderea din fostul jude Cara -Severin a plaselor Re i a, Boc a, Oravi a, Bozovici, Moldova Noua i R c dia. Plasa R c dia se constituie din 26 de comune⁴³.
- 1930: R c dia are 2666 locuitori (35 romano-catolici, 7 greco-catolici, 2580 ortodoc i, 4 iudei, 35 bapti ti i 40 de alt confesiune; pentru compoziția etnic vide Anexa III).
Vr niuți are 1310 locuitori (14 romano-catolici, 1 greco-catolic, 1275 ortodoc i, 3 iudei, 17 bapti ti i 17 de alt confesiune; pentru compoziția etnic vide Anexa III).
- 1930–'33: în perioada crizei economice, plasa R c dia a fost desfiinat , toate comunele fiind alipite plasei Oravi a.
- 3.06.1933: Regele Carol al II-lea, însoțit de Principele Mihai, a vizitat R c dia. Cu acest prilej, s-a început construirea casei culturale, din inițiativa Reuniunii de lectur , cântare i muzic "Voin a", prima c r mid punând-o chiar regele Carol al II-lea, care a donat i o sum mare de bani, iar loca ul îi va purta numele.
- .10.1933: se reînfiineaz plasa R c dia, constituit din 19 comune, grupate în 6 notariate⁴⁴.
- 1937: în Vr niuț se construiește o nou coal .
La R c dia se d în folosinț casa de cultur (numit apoi "Emilian Novacovici").
- 1939: R c dia are 2695 locuitori (14 romano-catolici, 21 greco-catolici, 2656 ortodoc i, 4 iudei).
Vr niuți are 1303 locuitori (1299 ortodoc i, 4 iudei).
- 1939 '45: în Al Doilea R zboi Mondial mor 27 de solda i originari din R c dia, de la care au rmas 25 de v duve i 33 de orfani iar 10 militari devin invalizi de r zboi.
- 10.11.1940, 3 ½ am: cutremur de p mânt f r victime omene ti i f r stric ciuni în zona R c dia.
- 1941: R c dia are 2322 locuitori (2289 români, 5 unguri, 22 germani i 6 de alt naționalitate).
Vr niuț are 1108 locuitori (1050 români, 1 ungar, 3 germani și 54 de alt naționalitate).
- 11.09.1941: se introduc cartele pentru aprovizionarea cu alimente de strict necesitate (zah r, ulei).

⁴⁰ C t lin Daniel CIORÎNG , Monografia localit ii R c dia (lucrare de atestat, ms), Seminarul Teologic Ortodox "Episcop Ioan Popasu", Caransebe , 2014, 165 pg.; p. 30.

⁴¹ Anuarul Socec al României-Mari, Ed. Socec & Co., Vol. II, Bucure ti, 1924–'25.

⁴² Ibidem, p. 303.

⁴³ Împ r irea administrativ a României, Bucure ti, 1926, p. 24.

⁴⁴ Serviciului Jude ean Cara -Severin al Arhivelor Na ionale, Fond Prefectura jude ului Cara . Administra ia jude ean , dosar 198/1931, p. 64.

1948: R c dia are 2348 locuitori.
 Vr niuț are 1286 locuitori.

17–18.06.1951: deportarea în B r gan. Din R c dia au fost deportate în B r gan un num r de 13 familii, însumând 71 de persoane.

1956: 2127 locuitori în R c dia i 966 în Vr niuț.

1.07.1958: armata sovietic se retrage din Banat dup 14 ani de ocupație.

1966: R c dia are 1890 locuitori iar Vr niuț 711.

1968: este ridicat un monument în memoria celor morți în Al Doilea R zboi Mondial.

16./17.04.1974, ora 3³⁰: cutremur cu gradul de intensitate IV la NV de Timi oara, dar f r stric ciuni în zona R c dia.

1977: R c dia are 1733 locuitori (1685 români, 3 unguri, 7 germani, 37 țigani, 1 bulgar i 38 de alt naționalitate).
 Vr niuț are 641 locuitori (531 români, 107 țigani și 110 de alt naționalitate).

1992: R c șdia are 1819 locuitori (1570 români, 12 unguri, 12 germani, 215 țigani, 1 ucrainian, 4 sârbi, 2 cehi i 225 de alt naționalitate).
 Vr niuț are 513 locuitori (379 români, 2 unguri, 1 german, 129 țigani, 1 sârb și 131 de alt naționalitate).

2002: R c dia are 1737 locuitori iar Vr niuț are 443 locuitori

2004: în R c dia se construie te o nou coal .

2005: se d în folosinț Punctul Muzeografic de etnografie i folclor din R c dia.

2011: R c dia are 1566 locuitori (1182 români, 291 țigani, 1 ucrainian, 6 sârbi i 82 de alt naționalitate).
 Vr niuț are 410 locuitori (232 români, 148 țigani și 27 de alt naționalitate).

De la început, existența localit ților R c dia i Vr niuț a stat sub semnul unor realit ții:

1. ambele locații s-au n scut probabil în "umbra" cet ții Ilidia.
2. în cazul celor dou localit ții sursele istorice sunt mai degrab mute.
3. în ultimul secol asist m la un declin demografic accentuat al localit ților R c dia i Vr niuț, cu efecte dramatice în cazul satului Vr niuț.
4. în ultimii 25 de ani asist m la o schimbare profund în structura etnic a localit țiiilor R c dia i Vr niuț.

B.3.3- INFORMA II ARHEOLOGICE

Istoricul cercet rilor arheologice din hotarul localit ții R c dia este unul bogat, remarcându-se descoperirile întâmpl toare a unor tezaur e monetare romane, dar i cercet ri de suprafaț punctuale mai vechi, ori sistematice, aflate în plin proces de desf urare.

O prim lucrare care aminte te de mai multe descoperiri de interes arheologic este chiar monografia local , scris de E. Novacoviciu în 1923, i care aminte te pentru prima dat de punctele "Dumbrava", unde s-ar fi aflat "o piatr mare, tot cu inscripții romane" și "Lațova", acolo unde "s-au aflat cu plugurile țigle arse cu inscripții romane"⁴⁵. Acest din urm punct este localizat, la "vro 2 chmt, c tr Vest de comuna noastr ...", locația exact a punctului îns fiind imposibil de precizat, marja de eroare fiind prea mare. Tot aici înv ț torul pensionat aminte te i de descoperirile întâmpl toare ale unor localnici, cum ar fi Paul Simion, care la s pare a podrumului, la numai jum tate de metru a descoperit " cheletele a vr-o 30 in i [...] în poziție vertical ", sugerând o groap comun , fapt curios, dar pe care nu îl putem proba.

În anul 1963 tractori tii gospod riei agricole de stat descoper un tezaur de crica 2000 de monede romane imperiale din bronz, informație ajuns la urechile lui C.

⁴⁵ E. Novacoviciu, Monografia comunei R c dia, jud. Cara -Severin, de la anul 1777-1922, Oravița, 1923, pp. 6-7.

Daicoviciu. Primele informații publicate în acest sens le regăsim la B. Mitrea în 1964⁴⁶, care amintește succint descoperirea. O serie de autori reiau analiza detaliată a monedelor⁴⁷, însă nu și problema locației descoperirii. În repertoriul său, S.A. Luca face referire la punctul descoperirii, încadrându-l la microtoponimul Dumbrava și Lațova⁴⁸. În primul rând cele două microtoponime se află în zone total diferite, iar punctul care astăzi se numește Lațova face parte din hotarul comunei Ciuchici, aflându-se la 2,5 km SV de aceasta, fapt care ar include descoperirea aici și nu la Răcășdia. Putem considera, astfel, că problema localizării acestei descoperiri nu este deloc împiedecă, iar când privește parcursul ulterior al monedelor, cu atât mai puțin. Pe lângă problematica descoperirii a tezaurului monetar, în hotarul comunal al Răcășdiei s-au mai efectuat de-a lungul vremii diverse descoperiri. D. Berciu publică două brățări de scoici "Spondylus", încadrate cu semnul întrebării culturii Vină, fără să se precizeze locația⁴⁹. Repertoriul movilelor de pământ din Banat publicat în 1987, datorat lui F. Medeleț și I. Bugilan menționează pentru localitatea Răcășdia un toponim cu conotație istorică, "Dealul Mormântului"⁵⁰, care însă nu a putut fi localizat.

În perioada anilor 1982-1985 D. Țeicu întreprinde mai multe perieghize sistematice în zona Depresiunii Oravița, în jurul mai multor localități printre care și Răcășdia. Sunt descoperite acum mai multe situri arheologice datate de autor în preistorie, secolele III-IV d.Hr. sau evul mediu. Rezultatele sunt publicate într-un articol din 1987⁵¹, punctele fiind marcate în cadrul unei hărți, ceea ce permite localizarea lor cu o oarecare precizie (punctele vor fi denumite în cadrul hărții noastre Țeicu 1-3). Nu includem aici acele puncte care sunt în afara hotarului comunal Răcășdia. Același cercetător publică în anul 2003⁵² un nou punct (Țeicu 4), de data aceasta localizat recent în cadrul intravilanului localității, materialele de aici fiind datate în epoca neolitică și medievală (sec. XIV). Alte 3 puncte cu descoperiri datate în secolele III-IV d.Hr. sunt amintite de S.A. Luca, fiind localizate după microtoponimele "Dumbrava", "Rovin" și "Lațova", însă fără mai multe detalii⁵³. Aceste 3 puncte, alături de primele 4 puncte descoperite de D. Țeicu amintite mai sus sunt incluse în Repertoriul Arheologic Național, la localitatea Răcășdia.

Anul 2013 reprezintă pentru cercetările arheologice de la Răcășdia o bornă importantă. Originar de aici, Constantin Boia demarează un amplu proiect de perieghizare sistematică a întregului hotăr al localității, în vederea elaborării lucrării de disertație⁵⁴. De la verificările teren nu s-au încheiat, fiind încă în desfășurare, până acum au fost descoperite 22 de obiective arheologice inedite (indicativele primite de puncte au început cu Răcășdia 1-continuare), datând din preistorie și până în evul mediu târziu. În cadrul acestei cercetări este identificat și situl numit Răcășdia 13, reconfirmat în momentul evaluării, singura zonă cu descoperiri de materiale arheologice din cadrul perimetrului „Răcășdia-P.U.G.". O scurtă statistică a tuturor obiectivelor arheologice cunoscute până în

⁴⁶ Mitrea, B., Descoperiri recente și mai vechi de monede antice și bizantine din Republica Populară Română, în SCIV, 15, (1964, 4), p. 578.

⁴⁷ D. Protase, Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii, 1966, p. 183; N. Gudea, Tezaurul monetar de la Răcășdia, în AMN, 12, 1975, pp.183-190; Idem, Tezaurul monetar de la Răcășdia (II) din secolul IV e.n., în AMN, 18, 1981, pp. 483-490; A.D. Bănescu, Câteva considerații privind "tezaurul" monetar românesc din sec. IV descoperite la Răcășdia (jud. Cara-Severin), în Tibiscum, 10, 2000, pp. 129-148.

⁴⁸ S.A. Luca, Descoperiri arheologice din Banatul românesc. Repertoriu, Sibiu, 2006, p. 209.

⁴⁹ D. Berciu, Catalogul muzeului arheologic din Turnu-Severin, în Materiale, 1, 1953, p. 638.

⁵⁰ Medeleț, F.; Bugilan, I, Contribuții la problema și la repertoriul movilelor de pământ din Banat, în Banatica, 9, 1987, p. 159.

⁵¹ D. Țeicu, Cercetări arheologice în Depresiunea Oravița, în Banatica, 9, 1987, pp. 317-345.

⁵² Idem, Contribuții la repertoriul arheologic al Banatului montan, în Banatica, 16, 2003, p. 362, 364.

⁵³ S.A. Luca, op. cit., p. 208.

⁵⁴ C. Boia a fost cursant al Masteratului de Arheologie și Mediu în Contextul Dezvoltării Durabile, Universitatea de Vest Timișoara (coordonator lucrare: Lect. univ. dr. Dorel Micle).

prezent în hotarul comunei R c șdia, care au conținut date spațiale, o red m în tabelul de mai jos:

Nr.	Indicativ	Punct/Coord. Stereo 70	Tip	S. (ha)	Datare
1	Țeicu 1	R c dia-centru	A ezare deschis i necropol	-	Perioada medieval (sec. XII-XIV)
2	Țeicu 2	R scruc drumuri Ilidia-Macovi te	a ezare deschis	-	Preistorie (perioad nedefinit); Perioada secolelor III-IV d.Hr.;
3	Țeicu 3	Dealul Obana, Sud	a ezare deschis	-	Perioada secolelor III-IV d.Hr. ; Perioada medieval (sec. XIII)
4	Țeicu 4	R c dia - Vest	a ezare deschis	-	Epoca neolitic , Perioada medieval (sec. XIV)
5	R c dia 1	N-393534.263 E-232790.141	a ezare deschis multistratificat	2.8	Perioada secolelor II-IV d.Hr. ; Prima epoc a fierului; Epoca medieval (period nedefinit)
6	R c dia 2	N-393137.957 E-232266.108	a ezare deschis multistratificat	0.4	Prima epoc a fierului; Epoca medieval-timpurie (sec. XI-XII)
7	R c dia 3	N-393222.190 E-232904.167	a ezare deschis multistratificat	4.7	Preistorie (perioad nedefinit); Prima epoc a fierului; Perioada secolelor II-IV d. Hr. ; Epoca medieval timpurie (sec. VII-IX)
8	R c dia 4	N-393663.553 E-231241.162	a ezare deschis multistratificat	30	Perioada secolelor II-IV d. Hr. ; Perioada medieval (sec. XVII- XIX)
9	R c dia 5	N-393302.222 E-231191.157	a ezare deschis multistratificat	0.3	Perioada secolelor II-IV d. Hr. ; Perioada medieval (sec. XVIII-XX)
10	R c dia 6	N-393283.763 E-230484.590	a ezare deschis multistratificat	4.2	Preistorie (epoca bronzului?; Prima epoc a fierului (cultura Basarabi?); Perioada secolelor II-IV d. Hr. ;
11	R c dia 7	N-391178.862 E-235041.579	a ezare deschis multistratificat	0.3	Epoca medieval (sec. VIII-X)
12	R c dia 8	N-393499.837 E-230048.800	a ezare deschis multistratificat	6	Preistorie (perioad nedefinit) Perioada secolelor II-IV d. Hr.
13	R c dia 9	N-393541.164 E-230463.975	a ezare deschis multistratificat	0.5	Preistorie (perioad nedefinit); Epoca medieval (sec. XV-XVI)
14	R c dia 10	N-391090.874 E-234736.900	a ezare deschis multistratificat	3	Epoca medieval (sec. XI-XIII; sec. XVII-XVIII).
15	R c dia 11	N-393870.987 E-230528.031	a ezare deschis	2	Perioada secolelor II-IV d. Hr.
16	R c dia 12	N-391087.301 E-233204.327	a ezare deschis	0.7	Epoca medieval (sec. XII-XIV; sec. XIV-XV).
17	R c dia 13	N-393223.189 E-232903.766	a ezare deschis multistratificat	1	Preistorie (perioad nedefinit); Epoca medieval (sec. XII-XIII).
18	R c dia 14	N-392910.180 E- 232288.051	a ezare deschis	0.4	Epoca medieval (sec. XII-XIII).
19	R c dia 15	N-392951.136 E-230682.297	a ezare deschis	2.2	Epoca medieval (sec. XI-XIII)
20	R c dia 16	N-393212.941 E- 230282.642.	a ezare deschis multistratificat	0.3	Preistorie (perioad nedefinit); Perioada secolelor II-IV d. Hr. ; Epoca medieval (sec. VII-IX).

21	R c	dia 17	N-392619.149 E-230799.772	alezare deschis multistratificat	3.5	Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Epoca medieval (sec. XIII-XIV).
22	R c	dia 18	N-392689.814 E-231165.792	alezare deschis	2	Epoca medieval (sec. XVI-XVII)
23	R c	dia 19	N-393017.103 E-229859.968	alezare deschis multistratificat	13	Prima epoc a fierului; Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Epoca medieval (sec. XIII-XIV)
24	R c	dia 23	N-395217.635; 232250.864	alezare deschis multistratificat	0.25	Epoca medieval (sec. XV-XVII)
25	R c	dia 24	N-392420.538 E-235375.851	alezare deschis	0.1	Preistorie (perioada nedefinit); Epoca medieval (sec. XIV-XVI)
26	R c	dia 26	N- 393015.436 E- 235058.818	alezare deschis multistratificat	0,4	Epoca medieval (sec. XV-XVII).

B.3.4- INFORMA II CARTOGRAFICE

Informațiile cartografice sunt surprinse în anexele F.6. Acestea cuprind informații spațiale și denumiri ale unor localități dispuse.

B.3.5- INFORMA II ARHITECTURAL-STILISTICE

Din punct de vedere stilistic, comuna R c dia nu este una foarte bogată, totuși ea conținând următoarele valori stilistice:

- Barocul târziu local este prezent la Biserica Ortodoxă din R c dia dar și Vrniș;
- Elemente de baroc târziu local, apar și în decorațiile locuințelor rurale de pe strada principală la Vrniș;

B4. Elemente de structură urbanistică (analiză planimetrică, morfo-structurală și parcelară)

Elementele de structură urbanistică se referă la analiza planimetrică, morfo-structurală și parcelară a localităților R c dia și Vrniș.

Structura urbanistică actuală a localităților R c dia și Vrniș este tributară epocilor modernă și contemporană, ambele localități aflându-se încă pe vechile vetre medievale.

Localitatea R c dia.

Elementele de mediu natural care au avut o influență asupra structurii urbanistice au fost dealurile de la N de localitate și lunca râului Ciclova, între care s-a dezvoltat localitatea. Rețeaua stradală și forma alungită a intravilanului pe direcția ENE-VSV, este datorată contextului geografic, ambele trupuri ale intravilanului fiind poziționate în lunca râului.

Forma generală a intravilanului actual al localității R c dia este una neregulată, și fragmentată în două trupuri. Trupul principal, destinat locuirii are o formă organică bazată pe particularitățile de relief și trupul secundar, reprezentat de fostul CAP, cu mici modificări ulterioare, are o formă neregulată care ține cont de factori geografici și de structura de circulație rutieră și feroviară. Față de aceste două trupuri mai avem și un

număr de 19 trupuri izolate, acestea au o formă regulată dreptunghiulară și sunt dispersate în teritoriu.

Structura intravilanului este împărțită în două tipologii caracteristice: trupul principal destinat locuirii, are o structură generoasă cu parcele relativ mari, acestea au o formă în general rectangulară dar și multe parcele cu geometrii neregulate în general datorate reliefului, în particular în zonele de intersecție cu pârâul Ogașul Popii și râul Ciclova; trupul secundar are în principal funcțiuni de industrie, depozitare sau agricole cu parcele foarte mari specifice acestora. Trupurile izolate cuprind o singură parcelă de dimensiuni mari în concordanță cu funcțiunea lor.

Rețeaua stradală a localității este în cea mai mare parte carteziană cu anumite zone rotite care preiau diferite unghiuri generate de pârâul Ogașul Popii și râul Ciclova sau de drumul național DN57. Profilele stradale dominante variază între 16 și 18 m, în anumite zone profilul ajunge la 26-28m pentru strada principală care traversează localitatea de-a lungul drumului național DN57 dar și în alte zone; există și străzi secundare care au profile de 14 până la 12 m sau chiar 4-5m în cazul câtorva străzi pietonale.

Centrul Râc diei este neregulat și poziționat aproximativ în centrul geometric al intravilanului de-a lungul drumului național, fiind constituit prin aglomerarea instituțiilor și serviciilor satului: primărie, sediul poliției, poșta, biserica ortodoxă, școala generală, grădinița, cminul cultural, comerț, s.a.

Țesutul (morfologia) localității depinde de geometria generală a rețelei stradale în relație cu perturbările datorate cursurilor de apă locale, aspect sesizabil foarte bine în interiorul cvartalelor. Schemele parcelare amintite mai sus și tipul de ocupare a parcelelor, generează maniere relativ uniforme de constituire a fronturilor stradale și cu densități de asemenea uniforme. Obiectele de arhitectură nerezidențiale (biserica, școala, cminul cultural, primăria) nu creează zone dinamice sau particulare fiind în general înscrise în aliniamentul stradal existent.

Lotul este în general rectangular pentru toate cazurile neperturbate de pâraie: un dreptunghi alungit de dimensiuni variabile, compus din cele două părți – gospodăria proprie și (spre stradă) și grădina. Curtea principală a gospodăriei, formată de poziția perpendiculară a casei pe frontul stradal, este separată de grădină prin clădirea grajdului cu fânarul și alte anexe. La loturile deformate, dispoziția caselor de locuit și anexelor este adaptată geometriei respective.

În concluzie se poate spune că Râc diea este un sat grupat cu caracteristici de câmpie dar dezvoltat în lunca râului Ciclova, pe un contur neregulat dar cu o rețea stradală în cea mai mare parte carteziană generoasă.

Caracterul specific al localității este dat de așezarea sa pe lunca Ciclovei, de conturul neregulat al intravilanului dar cu o rețea stradală relativ generoasă, cvasiregulată, de modul de ocupare a parcelelor și de constituire a fronturilor stradale, de modul și scara specifică de organizare a gospodăriei, toate corelate cu tipul tradițional de conformare a corpurilor de clădire.

Localitatea Vrâniuț.

Elementul de mediu natural care a avut o influență asupra structurii urbanistice a fost traseul râului Ciclova, localitatea Vrâniș este dezvoltându-se doar la N de acesta. Rețeaua stradală în forma alungită a intravilanului pe direcția ENE-VSV este paralelă cu traseul râului.

Forma generală a intravilanului actual al localității Vrâniș este una neregulată, având o formă alungită pe direcția ENE-VSV paralelă cu traseul râului. Față de acest trup principal mai avem și un număr de 19 trupuri izolate, acestea au o formă regulată (cu excepția unuia) și sunt dispersate în teritoriu.

Structura intravilanului este una generoasă cu parcele relativ mari, acestea au o formă în general rectangulară dar există și parcele cu geometrii neregulate. Trupurile izolate cuprind o singură parcelă de dimensiuni mari în concordanță cu funcțiunile lor.

Rețeaua stradală a localității are ca element principal drumul județean DJ 573D, acesta trece prin centrul localității generând un intravilan de tip liniar, toate celelalte străzi fiind perpendiculare pe acesta. Profilul stradal corespunde străzii pe care trece drumul județean este de 36-39m, iar străzile secundare perpendiculare pe acesta variază între 19 și 24 m.

Centrul localității Vrâniș nu este definit ca atare din punct de vedere topografic dar se remarcă o zonă aflată aproximativ în centru geometric al localității de-a lungul drumului județean, în care se aglomerează câteva funcțiuni specifice unei zone centrale (biserica, școala primară, cminul cultural)

Țesutul (morfologia) localității depinde de geometria generală a rețelei stradale, aspect sesizabil foarte bine în interiorul cvartalelor. Schemele parcelare amintite mai sus și tipul de ocupare a parcelelor, generează maniere relativ uniforme de constituire a fronturilor stradale și cu densități de asemenea uniforme. Obiectele de arhitectură nerezidențiale (biserica, școala, cminul cultural, primăria) nu creează zone dinamice sau particulare fiind în general înscrise în aliniamentul stradal existent.

Lotul este în general rectangular: un dreptunghi alungit de dimensiuni variabile, compus din cele două părți – gospodăria proprie și (spre stradă) și grădina. Curtea principală a gospodăriei, formată de poziția perpendiculară a casei pe frontul stradal, este separată de grădina prin clădirea grajdului cu fânarul și alte anexe. La loturile deformate, poziția caselor de locuit și anexelor este adaptată geometriei respective.

În concluzie se poate spune că Vrâniș este un sat grupat cu caracteristici de câmpie dar dezvoltat în lunca râului Ciclova, pe un contur neregulat dar cu o rețea stradală simplă, liniar cartezian generoasă.

Caracterul specific al localității este dat de așezarea sa pe lunca Ciclovei, de conturul neregulat al intravilanului dar cu o rețea stradală relativ generoasă și regulată, de modul de ocupare a parcelelor și de constituire a fronturilor stradale, de modul și scara specifică de organizare a gospodăriei, toate corelate cu tipul tradițional de conformare a corpurilor de clădire.

C. SCHIȚ DE EVOLUȚIE A LOCALITĂȚILOR SEC. XV-XX

Evoluția urbanistică și arhitecturală a Răcâșiei și Vrâncușului este dependentă, în mod egal, de evoluția întregii zone geografice și de cea particulară, generată de evenimentele locale. Important pentru scopul propus de studiu, este evoluția începând cu Evul Mediu, (în care dependența de Cetatea regală de la Ilidia are o importanță maximă) și continuată până spre jumătatea secolului XX. Caracterul specific și valorile localităților sunt conturate în acest mare interval de timp. După geneză (care rămâne încă într-o zonă de umbră, prima menționare istorică a celor două localități fiind destul de târzie - 1554), există câteva praguri importante, care ar defini etapele principale în evoluția urbanistică și arhitecturală a localităților comunei:

- geneza localităților pe amplasamentul actual, probabil în perioada medievală timpurie, în umbra cetății Ilidia
 - 1551/1552- cucerirea otomană și începutul ocupației turcești (surprinde Răcâșia cu 125 hane și Vrâncușul pustiu)
 - sf. sec. XVI- evenimente militare care influențează viața localităților
 - 12.10.1716 – Garnizoana otomană capitulează la Timișoara, iar Banatul (inclusiv zona Oraviței) este integrat Imperiului Habsburgic; începe etapa reorganizării așezărilor și se pun bazele dezvoltării lor moderne
 - Jum. a doua a sec. XVIII (sf. sec. XVIII) – ultima fază a evoluției premoderne, surprinsă de « Ridicarea Josefîn » (cca. 1770), cu ambele sate încă nesistemate, unde sunt surprinse și o serie de mori de apă în arealul Răcâșiei, pe Ciclova; urmează sistematizarea urbanistică a ambelor localități.
 - Sf. sec. XVIII, începutul sec. XIX- începutul edificării arhitecturilor majore și a organizării centrelor localităților;
 - mijl. Sec XIX – sf. sec. XIX – apariția primei linii ferate din țară la S de Răcâșia și de Vrâncuș (1846-1854), atât pe calea ferată (din zona Anina – principalul motiv al înființării căii ferate), cât și pe calea ferată (1856). Răcâșia beneficiază urbanistic de această linie, la Vrâncuș ea fiind ceva mai departe de localitate.
 - sf. sec. XIX- finalul procesului urbanistic de amplificare a intravilanțelor și de organizare a centrelor (surprins de Ridicarea topografică militară din 1884);
 - 1944- începutul epocii comuniste și a extinderilor trupurilor agricole
- Ele vor fi detaliate în cele ce urmează.

C.1- EPOCA MEDIEVALĂ I (Med. timpuriu- MIJL. SEC. XVI)

Epoca este vădită din punct de vedere al surselor istorice. Siturile arheologice descoperite și atribuite acestei perioade arată o populație a întregului curs al Ciclovei, între Răcâșia și Vrâncuș, posibil să fi fost rezultatul roirii unor comunități locale, care s-au stabilit ulterior pe amplasamentele actuale ale localităților.

C.2-EPOCA MEDIEVALĂ II (SEC. 1551/1552- 1716)

Este perioada în care zona Răcâșiei este sub administrarea directă a Porții Otomane, fiind când parte din Nahia Karasova vitelniki (cu centrul de nahie la Ilidia) a Sandjakului Moldova a Vilayetului de Timișoara.

Această perioadă începe cu Rakasita populată cu cca 125 de hane iar Vrâncușul (precum și localitatea Drago Selo, la S Ciclova, undeva în zona fostului CAP la SE) depopulat.

Aici informațiile istorice nu sunt multe, totuși Răcâșia apare ca cel mai populat sat din Nahie, conform defterelor din 1579.

Etapa ia sfârșit prin includerea zonei în Imperiul Habsburgic, odată cu capitularea garnizoanei turcești la Timișoara, în 1716.

Concluzionând, în Etapa Otomană Războiul are o evoluție relativă crescătoare pe când Vrâncușul are o evoluție fluctuantă, perioadele de depopulare alternând cu cele de repopulare.

C.3- EPOCA DE TRANZIȚIE (MODERNA I) (1716- 1772)

Prima perioadă a Etapei Habsburgice începe odată cu decretul generalului Mercy care interzice mutarea locuitorilor dintr-un sat în altul, ceea ce va asigura o stabilitate a localităților. Războiul și Vrâncușul se dezvoltă, păstrându-se multe mori de apă pe Ciclova, atât la Război cât și la Vrâncuș.

La Război este ridicată în 1733, prima biserică ortodoxă din lemn (azi dispărută), cu hramul Adormirea Preasfintei Nașterea.

Cu ocazia războiului habsburgo-otoman, 1737-1739, dispar probabil localitățile coloniste germane Freudenthal și Heyerdorf, de la SE de Război.

C.4- EPOCA MODERNA II (1772- 1918)

În această epocă, localitățile sunt deja organizate și sistematizate, astfel că deja încep să se construiască arhitecturile majore ale localităților. În această perioadă Război devine centru de plasă (1779-1881).

Începe ridicarea unor biserici din zid care există și astăzi: Biserica Ortodoxă Română din Război (1770-1778, zugrăvit în 1803, cu ceas în turn în 1862, acoperit cu alamă în 1868, iar turnul cu tinichea în 1846, reparat în 1903), Biserica Ortodoxă Română din Vrâncuș (1794, zugrăvit în 1809 de Sima Iacșici și Popovici, repictat în 1894), precum și a unor obiective civile: o coală în Vrâncuș (1868), Poșta și telegraful de la Război, o coală la Război, o casă comunală, un sediu al notariatului și al preturii la Război (1908). În același interval de timp (1846-1854) se înființează prima cale ferată de pe teritoriul actual românesc, calea ferată Oravița-Bazia (ce asigură transportul de marfă, apoi de călători, între zona montană și Dunăre, apoi spre Viena).

Din punct de vedere arhitectural, se poate considera că este etapa definitorie pentru stilistica localităților, atât în ceea ce privește arhitectura majoră (clădiri religioase sau civile) cât și cea minoră (rezidențe, etc.).

Acestea sunt elementele caracteristice localităților la sfârșitul etapei respective, după care, noutățile urbanistice și arhitecturale nu vor fi mari.

C.5- EPOCA CONTEMPORANĂ (1918- MIJL. SEC. XX)

Secolul XX debutează cu ocupația sârbească în Banat (20.02.1919), inclusiv în zona Război, urmată imediat de administrația românească (28.07.1919). Război redevine centru de plasă (1919-1933).

Din punct de vedere arhitectural, se constată continuarea edificării și reedificării unor obiective civile: Casa culturală din Război (1933-prima cămină o pune Regele Carol II -1937), o coală nouă la Vrâncuș (1937).

Considerăm începutul celui de-al Doilea Război Mondial ca sfârșitul etapelor de evoluție ale localităților concludente pentru subiectul nostru.

Evoluția teritorială a localităților Război și Vrâncuș poate fi urmărită cartografic în anexele F.VI.26-27.

D. EVOLUTIA ARHITECTURII DIN RĂDĂCĂNI ÎN PREZENT

Evoluția arhitecturii comunei Rădăceni este îndeaproape perioadele de dezvoltare ale așezării de-a lungul timpului.

Din etapele medievale nu a subsistat nici un element construit.

D.1. ETAPA MODERNĂ ÎNCEPUTĂ (1716-1772)

Această etapă nu a lăsat urme în cadrul arhitecturii actuale a localităților, fiind perioada în care satele bisericești nu erau sistematizate.

Singurele construcții menționate în această perioadă sunt morile de apă, însă nu există încă informații referitoare la vârsta celor existente încă, astfel ca să se poată concluziona apartenența celor existente la această perioadă.

D.2. ETAPA MODERNĂ (1772-1918)

Etapa modernă este cea care a lăsat cele mai multe urme în arhitectura actuală a localităților.

Din această perioadă datează majoritatea obiectivelor construite actualmente: Biserica Ortodoxă Română din Rădăceni, Biserica Ortodoxă Română din Vrâncău, ambele în stil eclectic, o coală în Vrâncău, Poșta și telegraful de la Rădăceni, o coală la Rădăceni, o casă comunală, un sediu al notariatului și al preturii la Rădăceni.

De menționat că în această perioadă a fost înființată prima cale ferată de pe teritoriul actual românesc, la care aveau acces atât Rădăceni cât și Vrâncău.

D.3. ETAPA CONTEMPORANĂ (1918-mijl. Sec. XX)

Etapa demarează cu instaurarea administrației sârbești și imediat a celei românești.

Etapa doar a completat câteva dintre arhitecturile publice actuale: casa de cultură Rădăceni, coala Vrâncău.

D.4. CONCLUZII

Arhitecturile majore cu valoare istorică din comuna Rădăceni, se înscriu în programele de cult: biserici.

Biserica ortodoxă "Adormirea Maicii Domnului" din Rădăceni, amplasată în centrul localității, a fost construită între anii 1770-1778, din cărmidă arsă. A fost sfințită în anul 1778 de către episcopul Vârșețului și Caransebeului Vichentie Popovici. Ea a fost zugrăvită în interior în 1803. În anul 1862 se montează un ceas în turn. Biserica este acoperită cu tablă de aramă în 1871, iar turnul cu tinichea încă din 1846. În 1884 s-a construit corul, demolându-se cel vechi. În 1903, s-au reparat zidurile, s-au merrit ferestrele, s-a reparat tablele turnului, s-a făcut gardul de fier de la cor, de asemenea s-au făcut ușile laterale de la iconostas, chivotul, stranele cântăreților, ceasul din turn, s-a repictat iconostastul și pereții bisericii de către pictorul Filip Matei din Bocșa-Montan.

Biserica este de plan uninavat, cu intrare în ax pe sub turn, și absidă a altarului semicircular. Nava este acoperită cu bolți semieliptice ce sprijină pe arce semieliptice și semicirculare, apoi cu arpanți din lemn și învelitoare din tablă. La exterior biserica este tencuită, iar golurile au ancadramente simple, albe. Biserica are și câteva picturi exterioare, pe fațada principală, cea cu turnul de intrare. Flea turnului este tipică pentru zona Banatului, fiind o fleă ondulată și profilată.

Biserica ortodox „Na terea Maicii Domnului„ din Vr niuț, amplasat tot în centrul localității, a fost construit în 1794 și sfințit de episcopul Iosif Ioanovici în 1799, fiind zugrăvit în 1809 de Sima Iacșici și Popovici, repictat în 1894 în ulei, de către Gheorghe Putnic din Biserica Albă și recondiționat în 1998 de Igor Isac. Biserica este uninavată, cu intrarea pe sub turnul amplasat în axul longitudinal al navei și absida altarului semicircular. Nava este acoperită cu bolți semieliptice ce sprijină pe arce semieliptice și semicirculare. Acoperișul este pe arpanț din lemn și înveliș din tablă. Turnul are ceas și fleșcă ondulată și bogat decorat, învelit în tablă (initial din cupru). Biserica este tencuită la exterior, având pe intrarea lateral-dreaptă o icoană de hram, restul fațadei fiind decorate cu coloane angajate și ancadramente relativ simple. Ușile exterioare și ferestrele turnului au fost schimbate cu unele din PVC, deteriorând prestața obiectului de arhitectură.

Arhitectura minoră a satelor comunei Răcășdia pune în valoare un tip de gospodărie tipic pentru zona montană, gospodăria cu curte interioară închisă.

Tipurile de gospodării întâlnite în satele comunei Răcășdia au atât elemente comune cât și diferențe specifice, putând spune că există o varietate a acestora.

Cel mai simplu tip de gospodărie îl constituie gospodăria cu casă liniară, tradițională, amplasată perpendicular pe frontul stradal în general pe latura nordică a frontului stradal, completată sau nu pe latura sudică cu un corp liniar de anexe gospodărești, între care se desfoară și o curte; în spate se află grădina agricolă. Este cel mai puțin întâlnit tip de gospodărie în ambele localități.

Al doilea tip de gospodărie îl reprezintă cel cu locuință în L, cu o latură paralelă și una perpendiculară pe frontul stradal, delimitând astfel două laturi ale unei curți gospodărești, delimitată pe latura din spate de anexe gospodărești, inclusiv fânarul, paralele sau perpendiculare cu strada, după care se desfoară grădina agricolă. Acest tip de gospodărie se regăsește atât la Răcășdia cât și la Vr niuț, însă nu are o extindere prea mare.

Anexele sunt atât zidite cât și din lemn și în general sunt amplasate lateral sau în spatele construcției principale.

Al treilea tip de gospodărie îl constituie cel cu curte interioară închisă, format din trei sau patru laturi construite; în spatele ansamblului se desfoară grădina. Această tipologie se regăsește în cea mai mare parte a localităților Răcășdia și Vr niuț, fiind considerat dominant și având o varietate stilistică semnificativă: de la corpuri simple fără decorații, întâlnite în cea mai mare parte la Răcășdia până la corpuri cu o mare bogăție decorativă și cu un specific cu totul aparte: corpuri cu structură din lemn de tip block-bau, tencuite spre stradă și cu o decorație cromatică foarte bogată atât ca registru de fațadă cât și ca ancadramente de goluri sau tâmplării și elemente de protecție ale acestora, situație întâlnită în exemple foarte reușite de un pitoresc aparte la Vr niuț (sunt numite „Case domnești în stil Baroc târziu”). Semnificativ la aceste tipuri de gospodării este și scara acestor curți interioare, care în multe cazuri reprezintă aproape niste camere exterioare.

E. ZONIFICAREA INTRAVILANELOR ȘI PROPUNERI REFERITOARE LA LISTA MONUMENTELOR ISTORICE ȘI ALTE ZONE CONSTRUITE PROTEJATE

E.1- ZONIFICAREA INTRAVILANULUI

R c dia:

zona 1: zona central , (definit de-a lungul DN 57);

zona 2: întreaga zona rezidențial rural

zona 3: zonele agricole la iesirea înspre Moldova Nou .

Vr niuț:

zona 1: zona central , (definit de-o parte i de alta a DJ 573D);

zona 2: întreaga zona rezidențial rural

E.2- LISTA ACTUAL A MONUMENTELOR ISTORICE

Conform Listei Monumentelor Istorice actualizat în 2016, în comuna R c dia exist cuprinse dou obiective:

- CS-II-a-A-10949.01 – (Situl "Calea Ferat Bazia -Oravița-Anina", cu componente de art inginereasc i arhitectur) **Porțiunea de cale ferat Bazia -Oravița – 34,5 km (viaduct, 7 poduri, 17 podețe) – 7,74 km aferent comunei R c dia, datat între 1846-1854;**
- CS-II-m-B-11190 – Biserica Adormirea Maicii Domnului, sat R c dia, comuna R c dia, datat în 1787, cu modific ri în 1903;

E.3- PROPUNERI DE INCLUDERE ÎN LMI A UNOR OBIECTIVE NOI

Ansambluri.

- Ansamblul rural Vr niuț, constituit la Vr niuț, toat strada principal pe ambele fronturi (doar parcelele care au front la strada principal), ansamblu specific prin conformarea gospod riei, tehnicile tradiționale **folosite și cromatica și decorațiile de fațad** , într-un stil baroc târziu. Sunt propuse spre protejare toate elementele tradiționale **componente existente: parcelar, mod de ocupare a parcelei (configurarea gospod riei cu curte interioar închis)**, tipul de corp de cl dire **și acoperire, tipul de structuri de rezistenț** , materiale i tehnice decorare **și constituire a fațadelor**, inclusiv ancadramente foarte bogate, cromatica pastelat , etc.

Monumente.

- Moara din Sat, de la R c dia, înc funcțional , propus ca monument de arhitectur tehnic tradițional
- Moara din Vârtop, de la R c dia, înc funcțional , propus ca monument de arhitectur tehnic tradițional
- Moara Ghitera, de la Vr niuț, nefuncțional , amplasat pe un braț mort al Ciclovei, propus ca monument de arhitectur tehnic tradițional
- Moara Draganicia, de la Vr niuț, nefuncțional , amplasat pe un braț mort al Ciclovei, propus ca monument de arhitectur tehnic tradițional

E.4- PROPUNERI DE PROTEJARE LOCAL A ALTOR OBIECTIVE CONSTRUITE PROTEJATE

În continuare sunt prezentate câteva obiective construite protejate care au fost considerate importante la nivel local, dar nu pot cumula un punctaj suficient pentru a fi propuse pe LMI.

Situri arheologice.

Nr.	Indicativ	Punct/Coord. Stereo 70	Tip	S. (ha)	Datare
1	Teicu 1	R c dia-centru	A ezare deschis i necropol	-	Perioada medieval (sec. XII-XIV)
2	Teicu 2	R scruce drumuri Ilidia-Macovi te	a ezare deschis	-	Preistorie (perioad nedefinit); Perioada secolelor III-IV d.Hr.;
3	Teicu 3	Dealul Obana, Sud	a ezare deschis	-	Perioada secolelor III-IV d.Hr.; Perioada medieval (sec. XIII)
4	Teicu 4	R c dia - Vest	a ezare deschis	-	Epoca neolitic , Perioada medieval (sec. XIV)
5	R c dia 1	N-393534.263 E-232790.141	a ezare deschis multistratificat	2.8	Perioada secolelor II-IV d.Hr.; Prima epoc a fierului; Epoca medieval (period nedefinit)
6	R c dia 2	N-393137.957 E-232266.108	a ezare deschis multistratificat	0.4	Prima epoc a fierului; Epoca medieval-timpurie (sec. XI-XII)
7	R c dia 3	N-393222.190 E-232904.167	a ezare deschis multistratificat	4.7	Preistorie (perioad nedefinit); Prima epoc a fierului; Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Epoca medieval timpurie (sec. VII-IX)
8	R c dia 4	N-393663.553 E-231241.162	a ezare deschis multistratificat	30	Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Perioada medieval (sec. XVII-XIX)
9	R c dia 5	N-393302.222 E-231191.157	a ezare deschis multistratificat	0.3	Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Perioada medieval (sec. XVIII-XX)
10	R c dia 6	N-393283.763 E-230484.590	a ezare deschis multistratificat	4.2	Preistorie (epoca bronzului?); Prima epoc a fierului (cultura Basarabi?); Perioada secolelor II-IV d. Hr.;
11	R c dia 7	N-391178.862 E-235041.579	a ezare deschis multistratificat	0.3	Epoca medieval (sec. VIII-X)
12	R c dia 8	N-393499.837 E-230048.800	a ezare deschis multistratificat	6	Preistorie (perioad nedefinit) Perioada secolelor II-IV d. Hr.
13	R c dia 9	N-393541.164 E-230463.975	a ezare deschis multistratificat	0.5	Preistorie (perioad nedefinit); Epoca medieval (sec. XV-XVI)
14	R c dia 10	N-391090.874 E-234736.900	a ezare deschis multistratificat	3	Epoca medieval (sec. XI-XIII; sec. XVII-XVIII).
15	R c dia 11	N-393870.987 E-230528.031	a ezare deschis	2	Perioada secolelor II-IV d. Hr.
16	R c dia 12	N-391087.301 E-233204.327	a ezare deschis	0.7	Epoca medieval (sec. XII-XIV; sec. XIV-XV).
17	R c dia 13	N-393223.189 E-232903.766	a ezare deschis multistratificat	1	Preistorie (perioad nedefinit); Epoca medieval (sec. XII-XIII).
18	R c dia 14	N-392910.180 E- 232288.051	a ezare deschis	0.4	Epoca medieval (sec. XII-XIII).

19	R c dia 15	N-392951.136 E-230682.297	a ezare deschis multistratificat	2.2	Epoca medieval (sec. XI-XIII)
20	R c dia 16	N-393212.941 E- 230282.642.	a ezare deschis multistratificat	0.3	Preistorie (perioad nedefinit); Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Epoca medieval (sec. VII-IX).
21	R c dia 17	N-392619.149 E-230799.772	a ezare deschis multistratificat	3.5	Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Epoca medieval (sec. XIII-XIV).
22	R c dia 18	N-392689.814 E-231165.792	a ezare deschis multistratificat	2	Epoca medieval (sec. XVI-XVII)
23	R c dia 19	N-393017.103 E-229859.968	a ezare deschis multistratificat	13	Prima epoc a fierului; Perioada secolelor II-IV d. Hr.; Epoca medieval (sec. XIII-XIV)
24	R c dia 23	N-395217.635; 232250.864	a ezare deschis multistratificat	0.25	Epoca medieval (sec. XV-XVII)
25	R c dia 24	N-392420.538 E-235375.851	a ezare deschis multistratificat	0.1	Preistorie (perioada nedefinit); Epoca medieval (sec. XIV-XVI)
26	R c dia 26	N- 393015.436 E- 235058.818	a ezare deschis multistratificat	0,4	Epoca medieval (sec. XV-XVII).

Monumente de for public.

Dat fiind faptul c localitatea R c dia a participat cu victime la Primul i cel de-al Doilea R zboi Mondial, în zona central au fost ridicate dou monumente comemorative pe care le-am propus spre protejare ca monumente de for public.

1.	R c dia, Monumentul eroilor din Primul R zboi Mondial, DN 57, loc. R c dia, comuna R c dia, jude ul Cara -Severin, 1921 - comemorare a eroilor din Primul R zboi Mondial
2.	R c dia, Monumentul eroilor din Al Doilea R zboi Mondial, DN 57, loc. R c dia, comuna R c dia, jude ul Cara -Severin, 1968 - comemorare a eroilor din Al Doilea R zboi Mondial
3.	Vr niuț, Monumentul eroilor din cele dou R zboaie Mondiale, zona central , loc. Vr niuț, comuna Vr niuț, jude ul Cara -Severin, - comemorare a eroilor din Primul i Al Doilea R zboi Mondial

E.5 - SCHIȚ DE REGULAMENT PENTRU ZONELE CONSTRUITE PROTEJATE

I.1.1. Generalități

I.1.1.1. Prescripții generale

Art.1

- (1) Principiul general al protejării zonelor construite este acela al primatului interesului cultural național asupra celui conjunctural local (preambul anex la OMTCT562/2003).
- (2) Monumentele istorice fac parte integrant din patrimoniul cultural național și sunt protejate prin lege (alin.1, art.2, L422/2001).
- (3) Regimul de monument istoric este conferit prin clasarea acestor bunuri imobile conform procedurii prevăzute în lege (alin.3, art.1, L422/2001).
- (4) Clasarea monumentelor istorice în grupe se face prin ordin al ministrului culturii și cultelor, la propunerea Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice, conform procedurii de clasare prevăzute de lege (alin.2, art.8, L422/2001).
- (5) Monumentele istorice clasate în grupe și zonele de protecție a acestora, aflate în proprietate publică, pot fi declarate, potrivit legii, de interes public național, sau local, după caz, prin hotărâre a Guvernului inițiat de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, respectiv prin hotărâre a Consiliului local Râcâdia sau a Consiliului județean Cara Severin, cu avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național (alin.3, art.8, L422/2001).
- (6) Calitatea de monument istoric, precum și cea de zonă construit protejată se marchează printr-un semn distinctiv amplasat de reprezentantul primăriei Râcâdia pe monumentul istoric, la intrarea în zona construit protejată, în conformitate cu normele metodologice aprobate prin ordin al ministrului culturii și cultelor (alin.3, art.18, L422/2001).
- (7) Clasarea de urgență este procedura excepțională prin care un bun imobil aflat în pericol iminent de distrugere sau de alterare fizică este clasat în grupa A sau B, după caz, în vederea luării măsurilor urgente necesare pentru salvarea sa. Serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național pot declanșa procedura de clasare de urgență din oficiu sau la solicitarea oricărei persoane interesate (alin.1-2, art.21, L422/2001).
- (8) Autorizarea executării lucrărilor de construcții, ce au ca obiectiv cercetarea, conservarea, restaurarea sau punerea în valoare a monumentelor istorice clasate sau aflate în procedură de clasare potrivit legii, se va face cu avizul conform al Ministerului Culturii și Patrimoniului Național sau a serviciilor descentrate județene ale acestuia, după caz, și cu avizul arhitectului-șef al județului Cara Severin, pe baza documentațiilor de urbanism avizate și aprobate conform legii (pct.2, lit.e, alin.1, art.4, L50/1991).
- (9) În cazul lucrărilor de intervenție asupra construcțiilor monumente istorice, pe lângă avizul Ministerului Culturii și Cultelor, se vor obține avizele specifice cerințelor de calitate a construcțiilor, potrivit prevederilor legale (lit.b, art.10, L50/1991).
- (10) Reglementările instituite în zonele construite protejate de pe teritoriul administrativ al comunei Râcâdia nu pot fi modificate prin planuri urbanistice zonale sau planuri urbanistice de detaliu și de la acestea nu se pot acorda derogări (alin.5-6, art.46, L350/2001).
- (11) În sensul legii, monumente istorice pot fi: monumente arheologice, situri

arheologice, monumente și ansambluri de arhitectură, rezervații de arhitectură și urbanism, monumente de artă, clădiri, monumente și ansambluri memoriale, monumente tehnice, locuri istorice, parcuri și grădini (alin.4, art.1, OG68/1994).

Art.2 Zone de protecție ale monumentelor istorice

- (1) Pentru fiecare monument istoric propus prin prezentul PUG, s-a propus zona sa de protecție, delimitată pe baza reperelor topografice, geografice sau urbanistice, prin care se asigură conservarea integrală și punerea în valoare a monumentului istoric și a cadrului său construit sau natural.
- (2) Delimitarea și instituirea zonei de protecție se realizează, simultan cu clasarea bunului imobil ca monument istoric, în condițiile legii (alin.2, art.9, L422/2001).
- (3) Monumentele istorice, zonele de protecție ale acestora și zonele construite protejate, definite potrivit legii, precum și măsurile de protecție instituite în cadrul acestora, se vor include în planurile urbanistice ulterioare și regulamentele aferente, precum și în documentațiile tehnice pentru autorizarea lucrărilor de construcții din zonele respective.
- (4) În zona de protecție pot fi instituite servituti de utilitate publică și reglementări speciale de construire prin planurile și regulamentele de urbanism aprobate și avizate conform legii (alin.4, art.9, L422/2001).
- (5) În condițiile legii și în baza avizului Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, în scopul protejării valorilor de patrimoniu cultural ce au determinat instituirea zonei construite protejate, autoritățile administrației publice locale Rădăuți pot institui servituti, pot interzice desființarea sau modificarea construcțiilor (alin.2, art.18, L422/2001).
- (6) Pentru siturile arheologice nepropuse spre protejare ca monument istoric, se instituie o zonă de protecție de 50 m, față de limita precizată în partea grafică a proiectului.
- (7) Pentru monumentele istorice propuse spre protejare prin prezentul PUG, se instituie o zonă de protecție pe limitele cadastrale ale parcelelor de intersecție raza de 100 m față de parcela cadastrală a monumentului propus, dar și în funcție de unghiuri de vedere spre monument.

Art.3

- (1) Activitățile și măsurile de protejare a monumentelor istorice se realizează în interes public. În condițiile legii, intervențiile asupra monumentelor istorice pot constitui cauză de utilitate publică (alin.2, art.2, L422/2001).
- (2) În sensul legii, prin protejare se înțelege ansamblul de măsuri cu caracter tehnic, juridic, administrativ, financiar, fiscal și tehnic menite să asigure identificarea, cercetarea, inventarierea, clasarea, evidențierea, conservarea, inclusiv păzirea și întreținerea, consolidarea, restaurarea, punerea în valoare a monumentelor istorice și integrarea lor economico-socială și culturală în viața comunităților locale (alin.3, art.2, L422/2001).
- (3) Asupra monumentelor istorice se pot aplica servituti de utilitate publică instituite potrivit legii (alin.5, art.2, L422/2001).
- (4) Exproprierea pentru cauză de utilitate publică a monumentelor istorice și a zonelor de protecție a acestora sau instituirea unor servituti poate fi inițiată și aplicată numai cu avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național (alin.3, art.10, L422/2001).
- (5) Aplicarea de servituti care au drept consecință desființarea, distrugerea parțială sau degradarea monumentelor istorice și a zonelor lor de protecție este interzisă (alin.4, art.10, L422/2001).
- (6) Orice intervenție asupra monumentelor istorice și asupra imobilelor din zonele lor de protecție, precum și orice modificare a situației juridice a monumentelor istorice se fac numai în condițiile stabilite de legea 422/2001 (alin.1, art.11, L422/2001).

- (7) Desfiinarea, distrugerea parțial sau total, profanarea, precum și degradarea monumentelor istorice sunt interzise și se sancționează conform legii (alin.2, art.11, L422/2001).

Art.4

- (1) Monumentele istorice, vestigiile și obiectivele arheologice, tezaurele care se vor descoperi la fața solului sau în subsol sunt sub protecția legii (alin.1, art.119, L18/1991).
- (2) Zonele de protecție aferente monumentelor istorice, stabilite prin lege, studii speciale sau documentații de urbanism, precum și componentele lor artistice, elementele lor constitutive și elementele de mobilare interioară și exterioară, așa cum sunt ele definite prin reglementările în vigoare, sunt considerate ca parte integrantă a monumentelor istorice (alin.3, art.1, OG68/1994).
- (3) Pentru monumentele istorice, procedura de clasare se declanșează: la solicitarea persoanelor fizice sau juridice de drept privat, titulari ai dreptului de proprietate sau ai altor drepturi reale asupra unor bunuri culturale imobile, sau din oficiu, de către Direcția județeană pentru cultură și patrimoniu național Cara Severin (alin.1, art.5, OG68/1994).
- (4) Monumentele istorice apar în toare statului sau comunei Republicii, se declară, potrivit legii, ca fiind parte din domeniul public sau domeniul privat al statului, respectiv al comunei Republicii, prin lege, la propunerea Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și al Departamentului pentru Administrație Publică Locală (alin.1, art.7, OG68/1994).

Art.5

- (1) Protecția monumentelor istorice se realizează prin măsuri de protecție curentă, protecție specială, protecție specifică și, în cazuri bine justificate, prin măsuri deosebite de protecție (alin.1, art.16, OG68/1994).
- (2) Protecția curentă a monumentelor istorice, este asigurată de către proprietarii sau titularii de drepturi reale, care pot primi asistență și sprijin în acest sens, din partea organismelor specializate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și, după caz, din partea Ministerului de Interne, Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Ministerului Transporturilor și Ministerului Mediului și Schimbărilor Climatice (alin.2, art.16, OG68/1994).
- (3) Proprietarii sau titularii altor drepturi reale asupra terenurilor pe care se află monumente istorice și asupra terenurilor situate în zonele de protecție a monumentelor istorice sunt obligați să anunțe Direcția județeană pentru cultură și patrimoniu național Cara Severin cu 12 luni înainte de intenția de folosire a respectivelor terenuri agricole pentru culturi agricole perene (alin.3, art.16, OG68/1994).
- (4) Protecția specială a monumentelor istorice, proprietate publică sau privată, este asigurată de către organele de specialitate ale administrației publice centrale cu atribuții în acest domeniu – Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne – printr-un program de acțiuni coordonate, indiferent de locul lor de amplasare și de starea lor de conservare. Protecția specială se referă la situațiile provocate de calamități naturale, stare de urgență, stare de asediu, conflict armat (alin.1-2, art.17, OG68/1994).
- (5) Protecția specifică a monumentelor istorice se realizează, în principal, prin instituirea zonei de protecție. Prin instituirea zonei de protecție a monumentelor istorice se asigură:
- a) pstrarea și ameliorarea cadrului natural și peisagistic, prin înlăturarea sau

- diminuarea factorilor nocivi de poluare;
 - b) pstrarea i ameliorarea cadrului arhitectural i urbanistic al monumentelor istorice, prin supravegherea i avizarea tuturor schimb rilor care intervin în zona de protec ie a monumentelor istorice (demol ri, construc ii noi, modific ri, etc.);
 - c) pstrarea poten ialului arheologic, prin cercetarea i supravegherea tuturor lucr rilor care se efectueaz în profunzimea solului (alin.1, art.18, OG68/1994).
- (6) Zonele de protec ie ale monumentelor istorice au forme i dimensiuni diferite i sunt delimitate topografic. Ele se stabilesc prin studii de specialitate, întocmite prin grija Direc iei jude ene pentru cultur i patrimoniu na ional Cara Severin, în colaborare cu organismele specializate în teritoriu ale Ministerului Dezvolt rii Regionale i Administra iei Publice, Ministerului Transporturilor i Ministerului Mediului i Schimb rilor Climatice i ale autorit ii administra iei publice locale R c dia (alin.2, art.18, OG68/1994).
- (7) În func ie de starea lor de conservare, pericolul deterior rii sau degrad rii monumentelor istorice, precum i de etapa de restaurare a monumentelor istorice, Direc ia monumentelor istorice i Direc ia muzeelor i colec iilor din cadrul Ministerului Culturii i Patrimoniului Na ional, pot impune proprietarilor sau titularilor de alte drepturi reale, în cazuri bine justificate, în termen de cel mult 30 de zile de la data constat rii, m suri deosebite de protec ie, proprii fiec rui monument istoric (alin.1, art.19, OG68/1994).

Art.6 Conservarea monumentelor istorice

- (1) Conservarea monumentelor istorice clasate se realizeaz prin:
- a) asigurarea condi iilor permanente de climat nepoluat i microclimat controlat;
 - b) asigurarea condi iilor necesare pazei contra incendiilor;
 - c) lucr ri întreprinse periodic pentru asigurarea rezisten ei fizice a monumentelor istorice (art.21, OG68/1994).

Art.7

- (1) Lucr rile de proiectare, conservare, consolidare, reparare, restaurare, de urm rire a comport rii în timp, de construc ii de protec ie, de amenaj ri în zona de protec ie, de rehabilitare i punere în valoare a monumentelor istorice, precum i lucr rile de demontare, restaurare i reamplasare a unor monumente istorice, respectiv lucr rile de eviden , expertizare, studii, cercet ri aferente acestora pot fi realizate i executate numai de c tre speciali ti înscri i în registrele instituite de Ministerul Culturii i Patrimoniului Na ional, potrivit legii, i numai în baza normelor de conservare i restaurare, avizate de Comisia Na ional a Monumentelor Istorice (alin.1, art.22, OG68/1994).
- (2) Prin lucr ri de punere în valoare a monumentelor istorice se în elege (alin.2, art.22, OG68/1994):
- a) amenaj ri de c i de acces, pietonale i carosabile, la monumente în perimetrul zonei de protec ie a acestora;
 - b) lucr ri de delimitare i împrejmuire a monumentelor istorice;
 - c) efectu ri de lucr ri i dot ri pentru iluminatul interior i exterior, de siguran i decorativ;
 - d) lucr ri pentru restaurarea i remodelarea plasticii fa adelor;
 - e) construc ii de protec ie a monumentelor istorice;
 - f) amenaj ri peisagere;
 - g) dot ri interioare pentru expunerea i protec ia patrimoniului cultural mobil i

imobil;

- h) instalații, echipamente și dotări pentru asigurarea condițiilor de climatizare-condiționare, siguranță la foc, antiefracție și urmărirea comportării în timp;
 - i) instalații, echipamente și dotări pentru asigurarea necesarului de apă și pentru evacuarea apelor pluviale și menajere;
 - j) utilități anexe, de natura parcajelor, grupurilor sanitare, reclamelor și indicatoarelor, spațiilor comerciale de interes cultural și altele;
 - k) spații pentru organizarea de manifestări științifice, spații destinate cazării specialiștilor, alte lucrări specifice necesare, stabilite cu avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.
- (3) Lucrările de proiectare, conservare și restaurare a monumentelor istorice se execută numai prin instituții publice specializate, agenți economici avizați în condițiile legii sau de persoane fizice atestate și înscrise în domeniul conservării și restaurării monumentelor istorice (alin.5, art.22, OG68/1994).
- (4) Proiectarea lucrărilor de restaurare a monumentelor de o importanță deosebită, a monumentelor care prezintă probleme tehnice cu un mare grad de dificultate sau a celor care necesită cercetări preliminare de ordin arheologic, istorico-documentar și iconografic va fi efectuată de Direcția monumentelor istorice a Ministerului Culturii și Patrimoniului Național (alin.1, art.23, OG68/1994).

Art.8

- (1) Paza, întreținerea, conservarea, consolidarea, restaurarea și punerea în valoare prin mijloace adecvate a monumentelor istorice revin, după caz proprietarilor sau titularilor altor drepturi reale asupra acestora, în conformitate cu prevederile legii (alin.1, art.6, L422/2001).
- (2) În cazul în care un monument istoric nu are proprietar cunoscut, obligațiile decurgând din legislația în vigoare, revin autorităților administrației publice locale Rădăuța sau autorităților administrației publice centrale (alin.2, art.6, L422/2001).
- (3) Statul, prin toate organele abilitate, sprijinim sursele de protecție, de conservare și restaurare întreprinse de proprietari, de titularii de drepturi reale și de titularii dreptului de administrare (alin.3, art.24, OG68/1994).
- (4) Protejarea și conservarea monumentelor istorice reprezentând descoperiri arheologice rase decopertate se fac, în condițiile legii, de către investitori, sub conducerea responsabilului științific al antierului și a instituției organizatoare (alin.5, art.24, L422/2001).
- (5) Pentru protejarea monumentelor istorice din comuna Rădăuța, consiliul local Rădăuța, la solicitarea Direcției județene pentru cultură, culte și patrimoniul național Cara Severin, împreună cu organele de poliție, interzic circulația vehiculelor grele și transportul de materiale explozive în zona de protecție a monumentelor istorice (lit.f, alin.1, art.46, L422/2001).
- (6) Primarul comunei Rădăuța are următoarele atribuții specifice în domeniul protecției monumentelor istorice:
- a) dispune oprirea oricărui lucru de construire sau de desființare în situația descoperirii de vestigii arheologice, hotărâte și, după caz, organizează paza acestora și anunță în cel mai scurt timp Direcția județeană pentru cultură, culte și patrimoniul național Cara Severin;
 - b) asigură paza și protecția monumentelor istorice aflate în domeniul public și privat al statului sau a comunei Rădăuța, precum și ale monumentelor istorice abandonate sau aflate în litigiu;
 - c) asigură efectuarea, împreună cu serviciile publice de pompieri, de acțiuni de

prevenire și stingere a incendiilor la monumentele istorice (lit.c, e și f, art.48, L422/2001).

Art.9

- (1) Monumentele istorice clasate aflate în proprietate publică a statului sau a comunei Republicii sunt inalienabile, imprescriptibile și inesizabile; aceste monumente istorice pot fi date în administrare instituțiilor publice, pot fi concesionate, date în folosință gratuit instituțiilor de utilitate publică sau închiriate, în condițiile legii, cu avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, al serviciilor deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național (alin.2, art.4, L422/2001).
- (2) Monumentele istorice aflate în proprietatea persoanelor fizice sau juridice de drept privat pot fi vândute numai în condițiile exercitării dreptului de preempțiune ale statului român, prin Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, pentru monumentele istorice clasate în grupa A, sau prin serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, pentru monumentele istorice clasate în grupa B, ori al unităților administrativ teritoriale, după caz, potrivit legii, sub sancțiunea nulității absolute a vânzării (alin.4, art.4, L422/2001).

Art.10 Cercetarea arheologică

- (1) Cercetările arheologice preventive sunt parte componentă a strategiei de dezvoltare durabilă, economico-socială, turistică, urbanistică și de amenajare a teritoriului administrativ Republicii (alin.2, art.2, OG43/2000).
- (2) Etapele de diagnostic, supraveghere sau supraveghere arheologică pot fi necesare în următoarele cazuri:
 - a) ca urmare a unei preconizate intervenții asupra solului, care poate reprezenta o amenințare pentru potențialul arheologic al unei zone delimitate sau al unui sit arheologic;
 - b) ca parte a fazelor de realizare și avizare a documentațiilor urbanistice, în cadrul legal stabilit de documentațiile de urbanism și/sau în stadiul elaborării acestora;
- (3) Zona cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător se delimitează în jurul locului descoperirii arheologice, după caz, astfel:
 - a) pe toată suprafața terenului care face obiectul autorizării de construire;
 - b) pe o rază de 50 m față de locul descoperirii, în cazul în care descoperirea s-a făcut ca urmare a lucrărilor agricole sau a altor lucrări care au nevoie de autorizare de construire;
 - c) pe toată suprafața terenului afectat de acțiunea factorilor naturali (alin.13, art.2, OG43/2000).
- (4) În cazul zonelor cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător, și delimitat conform prevederilor alineatului precedent se instituie, din momentul descoperirii de bunuri arheologice, pentru o perioadă ce nu poate depăși 12 luni, regimul de protecție pentru bunuri arheologice și zonele cu potențial arheologic, în vederea cercetării și stabilirii regimului de protecție (alin.8, art.5, OG43/2000).
- (5) Descoperirile arheologice întâmplătoare se anunță, în termen de cel mult 72 de ore, primarului comunei Republicii de către persoana descoperitoare, proprietarul ori titularul dreptului de administrare a terenului în cauză (alin.4, art.4, OG43/2000).
- (6) Autoritățile administrației publice locale, împreună cu autoritățile administrației publice de specialitate colaborează și răspund, conform legii, de activitatea de protejare a patrimoniului arheologic (alin.4, art.4, OG43/2000).
- (7) Descoperirea de sarcini arheologice este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniul arheologic poate fi redat activității umane curente

(alin.2, art.5, OG43/2000).

- (8) Cercetările arheologice preventive și supravegherea arheologică sunt obligatorii în cadrul proiectelor de restaurare (alin.6, art.5, OG43/2000).
- (9) Zonele cu patrimoniu arheologic reperat, delimitate și instituite conform legii, beneficiază de protecția acordată zonelor protejate, precum și de măsurile specifice de protecție prevăzute de lege (alin.7, art.5, OG43/2000).
- (10) Până la descoperirea de sarcini arheologice terenul ce face obiectul cercetării este protejat ca sit arheologic, conform legii (alin.14, art.5, OG43/2000).
- (11) Autorizarea lucrărilor de construcție și desființare din zonele cu patrimoniu arheologic se aprobă numai pe baza și în conformitate cu avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național (alin.15, art.5, OG43/2000).
- (12) În zonele cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător, până la descoperirea de sarcini arheologice, autorizația de construcție se suspendă sau, după caz, primarul comunei Republicii dispune întreruperea oricărei alte activități, în conformitate cu avizul serviciilor deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, și se instituie regimul de supraveghere sau supraveghere arheologică (alin.16, art.5, OG43/2000).
- (13) Autoritățile administrației publice locale Republicii au următoarele atribuții:
 - a) cuprind în programele de dezvoltare economico-socială și urbanistică, respectiv de amenajare a teritoriului, obiective specifice privind protejarea patrimoniului arheologic;
 - b) aprobă documentațiile de amenajare a teritoriului și urbanism, în conformitate cu avizele de specialitate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, și elaborează sau modifică astfel de documentații în scopul stabilirii măsurilor de protecție a patrimoniului arheologic evidențiat întâmplător ori ca urmare a cercetărilor arheologice preventive, potrivit legii;
 - c) eliberează autorizația de construcție și desființare numai pe baza și în conformitate cu avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, pentru lucrări în zone cu patrimoniu arheologic cunoscut și cercetat, descoperit întâmplător sau de interes arheologic prioritar;
 - d) precizează în certificatul de urbanism regimul imobilelor aflate în zone cu patrimoniu arheologic reperat (lit.e, f, g și i, art.19, OG43/2000).

Art.11 Monumentele de for public

- (1) În sensul legii, monumentele de for public sunt bunuri imobile, lucrări de artă plastică, artă monumentală, construcții și amenajări neutilitare, având caracter decorativ, comemorativ și de semnal, amplasate în spații publice, într-o zonă de protecție, pe terenuri aflate în domeniul public sau privat al statului ori al comunei Republicii (alin.1, art.2, L120/2006).
- (2) Monumentele de for public pot fi clasate ca monumente istorice, urmând regimul juridic general stabilit pentru acestea (alin.2, art.2, L120/2006).
- (3) În condițiile legii, sunt sau dobândesc statutul de monumente de for public, după caz, bunurile imobile enumerate la alin.1, aflate, la data intrării în vigoare a prezentei legi, în spații publice, pe terenuri aparținând domeniului public sau privat al statului ori al unităților administrativ-teritoriale, dacă îndeplinesc una dintre următoarele condiții:
 - a) amplasarea acestora s-a realizat în baza unei autorizații de construcție emise cu respectarea reglementărilor legale în vigoare la data amplasării;
 - b) existența acestora este consemnată sau atestată ca notorie, prin publicații științifice, ghiduri turistice sau alte tipărituri având caracter de informare publică ori prin evidențele autorităților și serviciilor publice (art.3, L120/2006).

- (4) Monumentele de for public se pot realiza dupa cum urmeaza:
- a) ca obiectiv de investitie prevazut în bugetele autoritatilor, institutiilor si serviciilor publice;
 - b) în cadrul unor programe si proiecte culturale finantate din fonduri alocate de la bugetul de stat si/sau de la bugetele locale, potrivit prevederilor legale în vigoare;
 - c) în cadrul unor parteneriate constituite între autoritati si/sau institutii publice subordonate acestora si persoane fizice sau juridice de drept privat, având drept scop susinerea unor programe sau proiecte de arta plastica ori arta monumentala ;
 - d) în cadrul unor programe sau proiecte culturale promovate si susinute exclusiv din fonduri private, de persoane fizice sau juridice de drept privat, cu acordul autoritatilor administratiei publice locale Rîcîdia (art.4, L120/2006).
- (5) Autoritatile administratiei publice locale Rîcîdia au obligatia sa asigure protejarea si punerea în valoare a monumentelor de for public aflate în administrarea lor (alin.1, art.210, L120/2006).

1.1.2. Utilizare functionala

Art.12 Utilizari permise

- (1) Pentru obiectivele propuse a fi incluse pe LMI, este permis doar functionarea existentelor.

Art.13 Utilizari permise cu conditii

- (1) Sunt permise unele conversii/reconversii functionale ale cladirilor istorice, în cazuri cerute de reabilitarea zonei istorice, cu conditia ca noile functionari sa fie compatibile cu arhitectura existentelor.
- (2) Pentru orice interventii se va obtine în prealabil Avizul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Caraș Severin.
- (3) Amplasarea monumentelor de for public se va realiza cu respectarea tuturor prevederilor legale în vigoare privind urbanismul si autorizarea executarii lucrarilor de constructii, precum si cu avizul privind conceperea artistica a monumentului de for public, emis de Ministerul Culturii si Patrimoniului National sau, dupa caz, de serviciile deconcentrate ale acestuia, în baza analizei realizate de Comisia Nationala pentru Monumentele de For Public, respectiv de comisia zonală pentru monumentele de for public (art.5, L120/2006).
- (4) Pentru siturile arheologice situate în extravilan, este permis folosirea terenurilor în scopuri agricole, însa fara folosirea utilajelor mecanice de adâncime (scarificatoare, pluguri adânci, etc).
- (5) Pentru orice interventii în zonele ZCP și în zonele de protecție, se vor respecta si prevederile capitolelor IV.A.1, IV.A.2, IV.A.3, IV.A.7, IV.B.5, funcție de locație, din prezentul regulament.

Art.14 Utilizari interzise temporar – Interdicții temporare

- (1) Nu se instituie.

Art.15 Utilizari interzise permanent – Interdicții permanente

- (1) Sunt interzise următoarele functionari: locuire colectivă nouă, industrii sau

servicii poluante, comerț și depozitare en gros; nu sunt permise acele conversii/reconversii funcționale ale clădirilor istorice incompatibile cu arhitectura existentă respectiv (prin relațiile funcționale cerute, prin dotare, prin gabarit etc.).

- (2) În zonele de protecție ale monumentelor istorice care sunt locuri de cult este interzisă desfășurarea în aer liber, în perioada în care în cadrul acestora se desfășoară serviciu religios, a unor manifestări care, prin poluarea sonoră sau vizuală pe care o produc, pot impieta asupra desfășurării serviciului religios (alin.5, art.9, L422/2001).
- (3) Prin excepție de la aliniatul precedent, se pot organiza manifestări de genul celor prevăzute mai sus, cu acordul autorității religioase care administrează locul, în condiții care să nu impieteze asupra desfășurării serviciului religios (alin.6, art.9, L422/2001).
- (4) Condițiile de la ultimele două aliniate se aplică și locurilor de cult, care sunt protejate la nivel local.
- (5) Este interzisă demolarea sau deteriorarea monumentelor istorice sau a obiectivelor construite protejate la nivel local.

I.1.3. Condiții de amplasare, echipare și conformare a clădirilor

I.1.3.1. Reguli de amplasare și retrageri minime obligatorii

Art.16 Orientarea față de punctele cardinale

- (1) Orientarea este cea care rezultă din geometria parcelarului.
- (2) Pentru locuințe se vor respecta prevederile RGU și se va evita amplasarea dormitoarelor către nord.

Art.17 Modul de ocupare al terenului

- (1) Pentru monumentele propuse spre clasare se respectă modul de ocupare actual.

Art.18 Amplasarea față de aliniament

- (1) În următoarele cazuri, regimul de aliniere este obligatoriu : pentru clădirile publice propuse ca monument se mențin aliniamentele actuale; pentru dotările și clădirile importante propuse, se vor stabili regulamente sau reglementări prin documentații urbanistice de tip PUZ și/sau PUD (reglementări care să rezulte ca urmare a unor studii specifice de evoluție istorică și a morfostructurii zonale); aceste reglementări nu vor depăși nivelele reglementărilor PUG, ci le vor nuanța.
- (2) În cazul gospodăriilor tradiționale, se va respecta în toate cazurile regimul de aliniere actual, la frontul stradal.

Art.19 Amplasarea în interiorul parcelei

- (1) Amplasarea în interiorul parcelei va respecta următoarele: pentru dotările și clădirile importante propuse, se vor stabili regulamente sau reglementări prin documentații urbanistice de tip PUZ și/sau PUD (reglementări care să rezulte ca urmare a unor studii specifice de evoluție istorică și a morfo-structurii zonale); aceste reglementări nu vor depăși nivelele reglementărilor PUG, ci le vor nuanța.
- (2) Pentru gospodăriile tradiționale, se va respecta modul actual, tradițional, de mobilare a parcelei cu **curți interioare, inclusiv, posibilitatea amplasării** pe limita laterală, cu calcan, în special a anexelor.
- (3) Amplasarea în interiorul parcelei nu va depăși, de regulă, jumătatea

adâncimii parcelei, în cazul clădirilor principale, sau regula generală întâlnită în cvartalul respectiv.

- (4) Clădirile anexe vor putea fi amplasate și după jumătatea adâncimii parcelei, dacă regula generală din cvartalul respectiv este în acest sens.

1.1.3.2. Reguli cu privire la asigurarea acceselor obligatorii

Art.20 Accese carosabile

- (1) Este obligatoriu accesul auto în interiorul loturilor sau incintelor.
(2) În situații speciale, accesibilitatea auto se va adapta contextului istoric, conform unor studii specifice.

Art.21 Accese pietonale

- (1) Este obligatorie prevederea în toate cazurile cu puțință a pistelor de biciclete în cadrul profilelor stradale.
(2) Este obligatoriu accesul pietonal în interiorul loturilor sau incintelor.
(3) Este obligatoriu accesul în interiorul loturilor sau incintelor cu destinație publică a persoanelor cu handicap sau care folosesc mijloace specifice de deplasare.

1.1.3.3. Reguli cu privire la echiparea tehnico-edilitară

Art.22 Racordarea la rețelele publice de echipare edilitară existente

- (1) Pentru obținerea autorizației de construcție este obligatorie racordarea la rețelele existente.

1.1.3.4. Reguli cu privire la forma și dimensiunile terenului și ale construcțiilor

Art.23 Parcelarea

- (1) Nu se permit noi lotizări; cele existente sunt construibile indiferent de gabaritul și forma.

Art.24 Înălțimea construcțiilor

- (1) Regimul de înălțime va fi neschimbat în cazul obiectivelor de cultură; pentru dotările și clădirile importante propuse, se vor stabili regulamente sau reglementări prin documentații urbanistice de tip PUZ și/sau PUD (reglementări care să rezulte ca urmare a unor studii specifice de evoluție istorică și a morfostructurii zonale); aceste reglementări nu vor depăși nivelele reglementărilor PUG, ci le vor nuanța.
(2) În general, la gospodăriile existente, se admite regimul maxim de înălțime de P+M, mansarda obținându-se prin amenajarea podului existent.

Art.25 Aspectul exterior al construcțiilor

- (1) Aspectul exterior al construcțiilor și materialele utilizate vor fi conform tipologiilor tradiționale ale zonei, după cum urmează:
- a) pentru monumente: sunt protejate caracteristicile arhitecturale care dau valoare clădirilor (volum exterior și interior, substanță istorică reprezentată de materiale și accesorii ale construcției, detalii, finisaje, areal natural sau artificial), caracteristici care se vor menține în orice tip de intervenție;
 - b) obiectivele protejate la nivel local: în general corpul de clădire cu dezvoltare liniară, la limita laterală a lotului; cu acoperire în două, trei sau patru ape cu pante conform tipologiilor tradiționale; învelitoare

ceramic sau înlocuitori, tencuieli exterioare cu var (nu se acceptă utilizarea placajelor de piatră naturală sau artificială, a ceramicii sau a finisajelor cu plăci metalice și/sau din materiale plastice); tâmplărie de lemn (inclusiv stratificat) pentru fațade vizibile din stradă; alte prescripții decurg din situația de monument de arhitectură izolat;

Art.26 Intervenții la construcții

- (1) Se permit următoarele intervenții: consolidare-reabilitare, restaurare, mansardare (cu lucarne adaptate tipologiilor zonei sau cu ferestre în panta acoperișului - tip „tabacher”), extindere (limitată de coeficienții de morfologia zonei), conversie/reconversie funcțională (în cazuri impuse de reabilitarea zonei, dar respectând caracteristicile arhitecturii existente – în ceea ce privește relațiile funcționale cerute, dotare, gabarit etc.); demolarea și reconstrucția sunt permise doar ca urmare a unei expertize care recomandă aceasta (pentru monumentele clasate, acest fapt este permis doar după derularea acțiunii de declasare parțială sau totală).
- (2) Pentru monumente izolate se interzic: modificarea arhitecturii fațadei (inclusiv a tâmplăriei, care se propune să fie restaurată și a tipului materialelor de finisaj existente), schimbarea sistemului de acoperire.
- (3) Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe bază și cu respectarea avizului emis de către Ministerul Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, de către serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național (alin.1, art.23, L422/2001).
- (4) În sensul legii, intervențiile ce se efectuează asupra monumentelor istorice sunt (alin.2, art.23, L422/2001):
 - toate lucrările de cercetare, conservare, construire, extindere, consolidare, restructurare, amenajări peisagistice și de punere în valoare, care modifică substanța sau aspectul monumentelor istorice;
 - executarea de mulaje de pe componente ale monumentelor istorice;
 - amplasarea definitiv sau temporar de împrejmuiri, construcții de protecție, piese de mobilier fix, de panouri publicitare, firme, sigle sau orice fel de însemne pe și în monumente istorice;
 - schimbări ale funcțiunii sau destinației monumentelor istorice, inclusiv schimbările temporare;
 - strămutarea monumentelor istorice;
 - amenajări de căi de acces, pietonale și carosabile, utilități anexe, indicatoare, inclusiv în zonele de protecție a monumentelor istorice.
- (5) Autorizația de construire, autorizația de desființare, precum și autorizațiile referitoare la intervențiile prevăzute la alineatul precedent, se eliberează numai pe bază și în conformitate cu avizul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și cu celelalte avize, potrivit dispozițiilor legale. Autorizațiile de mai sus, emise fără avizul instituțiilor abilitate prin lege și fără respectarea condițiilor acestora, sunt nule de drept (alin.3-4, art.23, L422/2001).
- (6) Intervențiile care se efectuează asupra imobilelor care nu sunt monumente istorice, dar care se află în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate se autorizează pe baza avizului Ministerului Culturii și Patrimoniului Național sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și a celorlalte avize, potrivit dispozițiilor legale în vigoare (alin.1, art.24, L422/2001).
- (7) Toate intervențiile care se efectuează asupra monumentelor istorice, altele decât cele

de schimbare a funciunii sau a destinaiei, de între inere sau de repara ii curente, indiferent de sursa lor de finan are i de regimul de proprietate a imobilului, se fac cu speciali ti i exper i atesta i i sub inspec ia i controlul propriu ale Ministerului Culturii i Patrimoniului Na ional, respectiv ale serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii i Patrimoniului Na ional, în condi iile legii (alin.2, art.24, L422/2001).

Art.27 Între inerea construc iilor

(1) Este obligatorie între inerea tuturor elementelor vizibile din spa iul public.

I.1.3.5. Reguli cu privire la amplasarea de parcaje, spa ii verzi i împrejuriri

Art.28 Parcaje

(1) Pentru noile propuneri de dot ri, conform normelor RGU.

(2) Pentru restul zonei, f r obligativit i, dar se recomand rezolvarea unor parcaje grupate (recomandabil este s fie înierbate) în zone care permit această rezolvare i conform studiilor specifice.

(3) Se interzic rezolv rile de parcaje în detrimentul aliniamentelor de arbori stradali.

Art.29 Spa ii verzi i plantate

(1) Nu se impun alte norme specifice.

Art.30 Împrejuriri

(1) Împrejuririle vor fi conform tipologiilor tradi ionale i din materiale tradi ionale (zidarie, lemn, fier forjat).

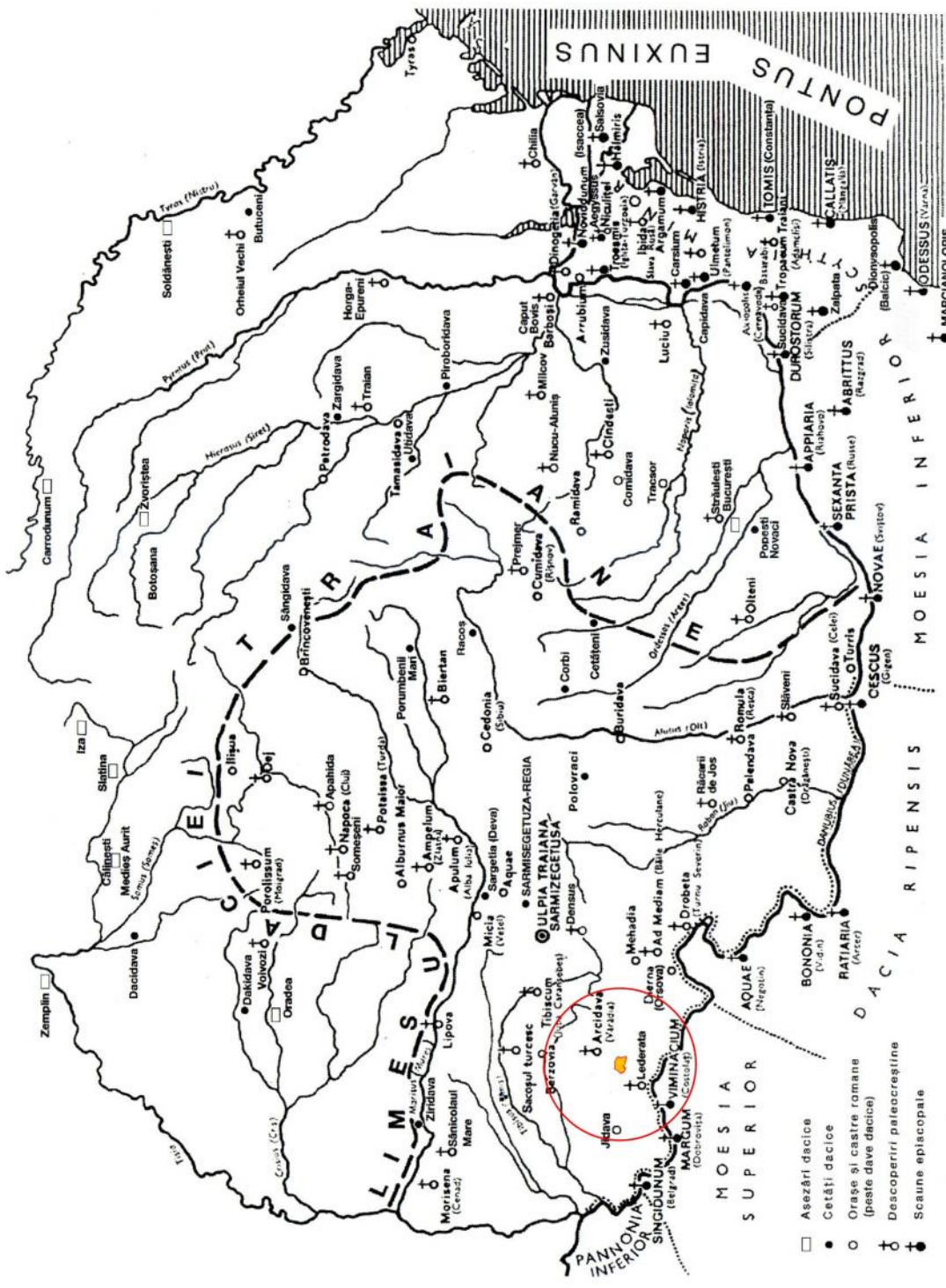
Întocmit,
urb. arh. Hanche Jianu C t lin
specialist RUR Zone Construite Protejate F6

Consultant,
dr. arh. Ro iu Liliana
specialist MCC

ist. Forțiu Sorin

F. ANEXE

Fig. nr. F.6.2. Teritoriul UAT R c dia în contextul paleocre tin (sec. II-IV) i patristic (sec. V-VII)

114 Harta Daciei, etapa paleocreștină (sec. II-IV) și patristică (sec. V-VII) / La carte de la Dacie, l'étape paléochrétienne (du II-ème au IV-ème siècle) et patristique (du V-ème au VII-ème siècle); Mircea Păcuraru, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1992, București, complétée avec l'indication du limes romain et quelques forteresses et sites daces

Fig. nr. F.6.4. Teritoriul UAT R c dia în contextul Gestei Hungarorum (sec. X)

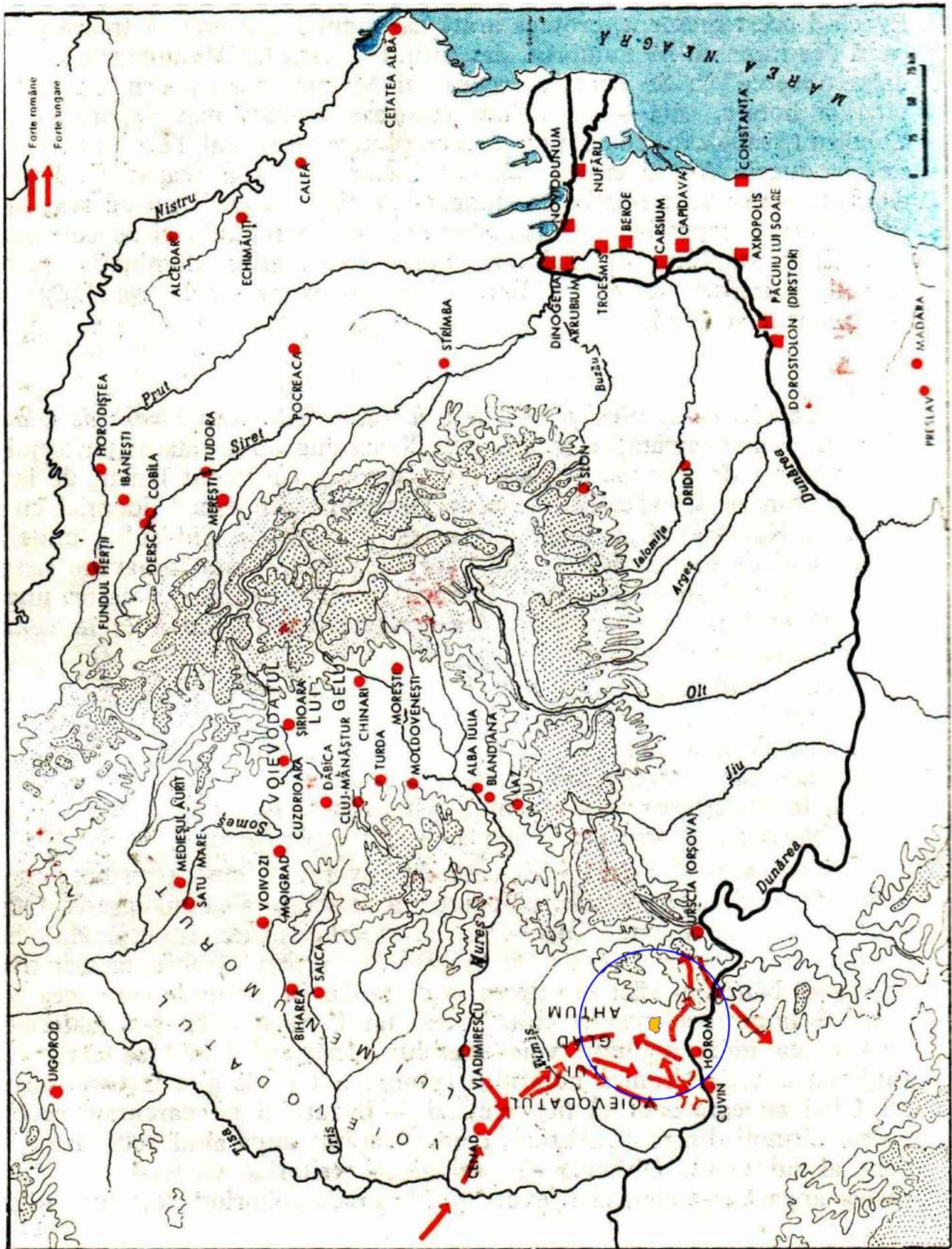

Fig. nr. F.6.5. Teritoriul R c șdia în contextul primelor formațiuni politice românești (sec. IX-XI)

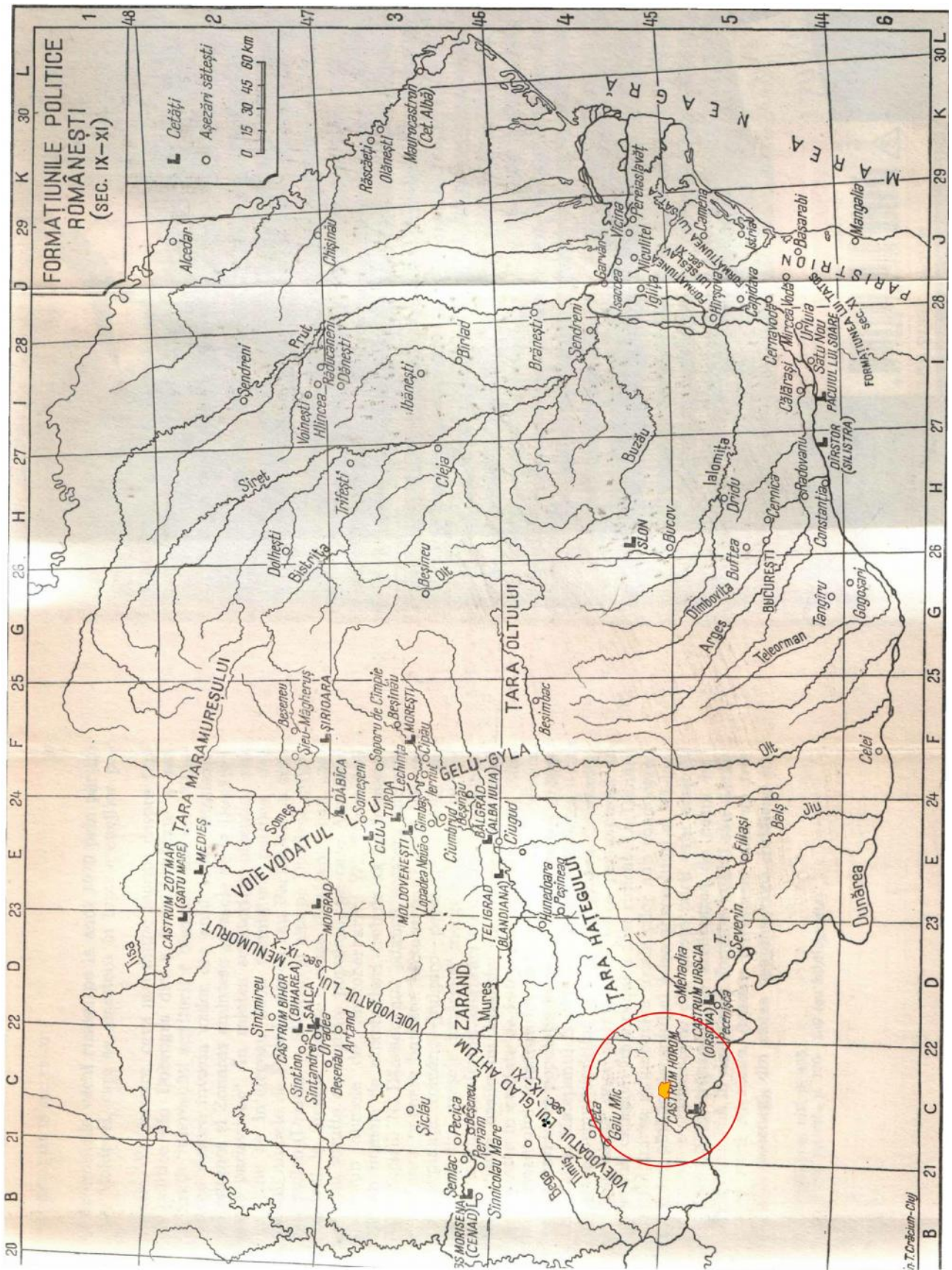

Fig. nr. F.6.7. Teritoriul UAT R c dia în contextul a ez rilor medievale atestate (sec. XI-XIV)

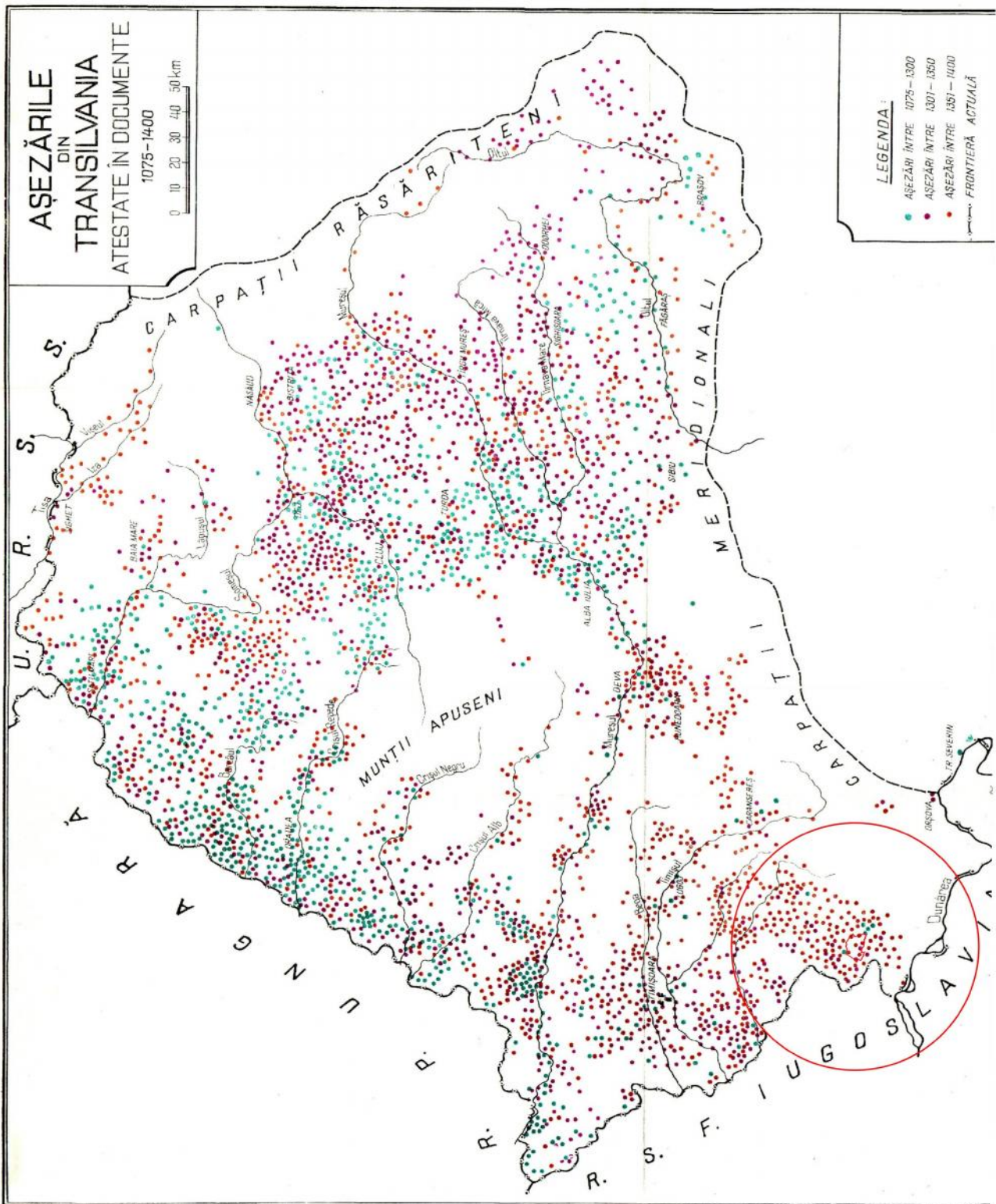

Fig. nr. F.6.8. Teritoriul UAT R c dia în contextul a ez rilor medievale atestate (detaliu)

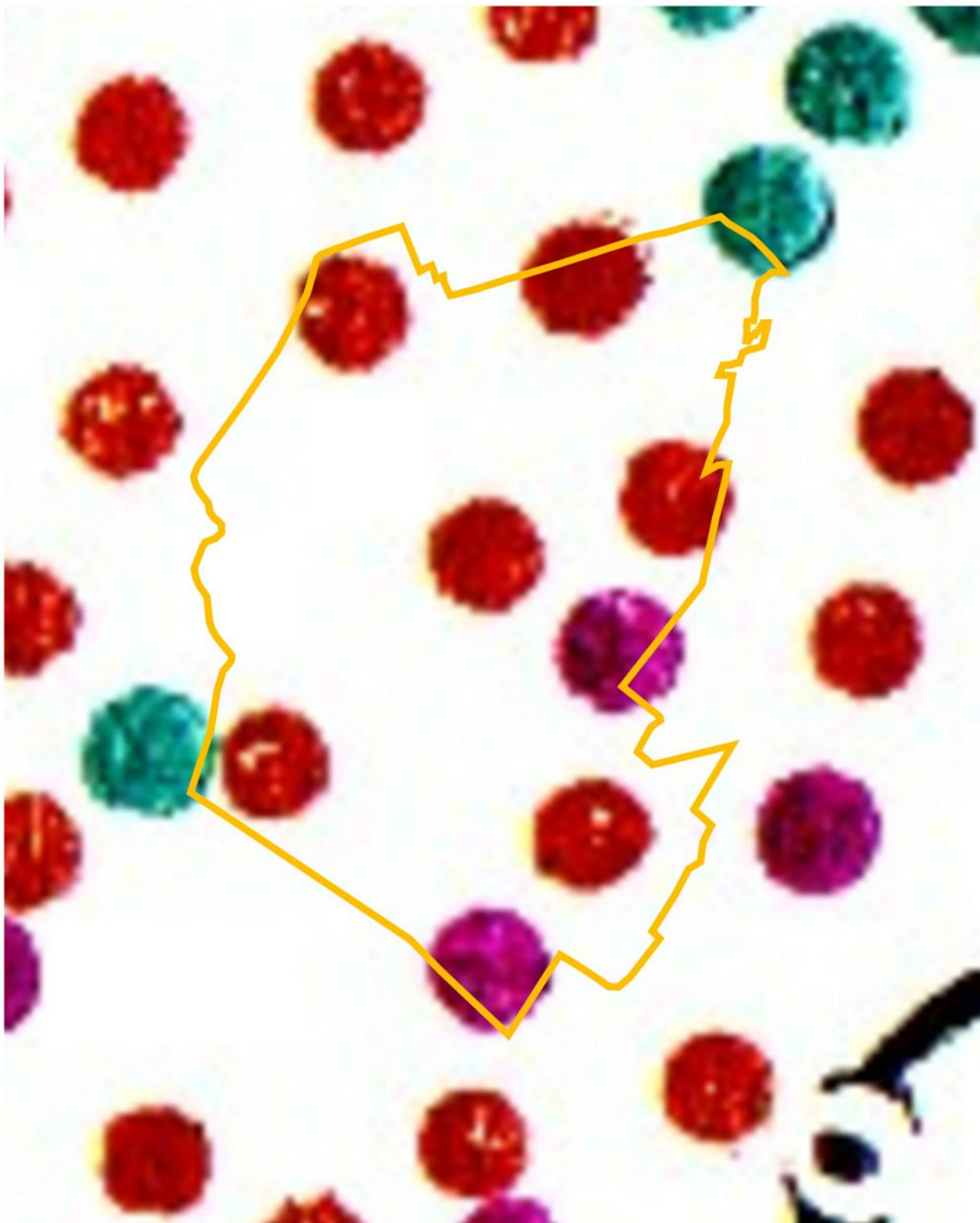
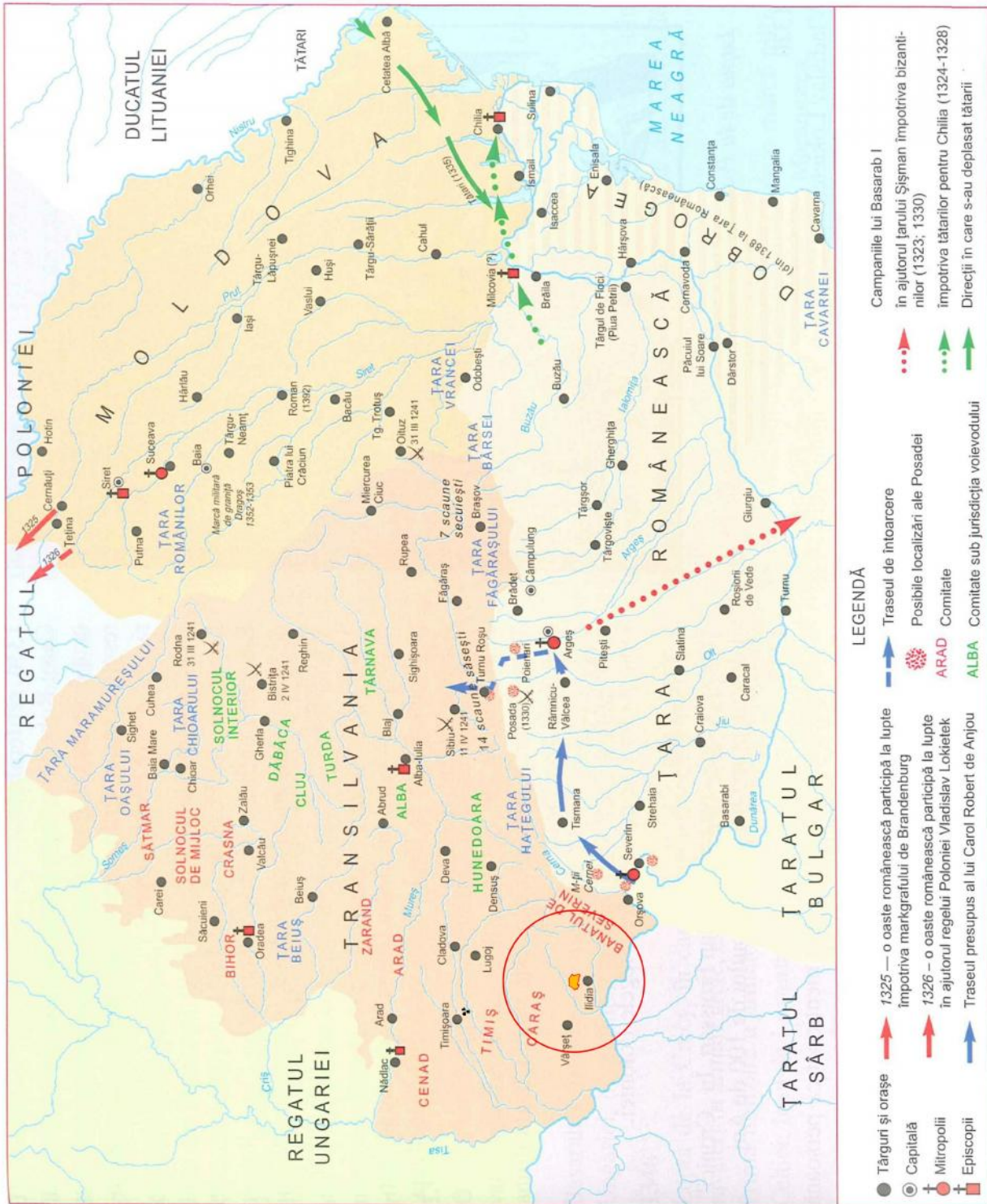

Fig. nr. F.6.9. Teritoriul UAT R c dia în contextul statelor române ti de sine st t toare

Constituirea statelor românești de sine stătătoare

Fig. nr. F.6.10. Teritoriul UAT R c dia în contextul organizării politico-administrative a sec.XIV

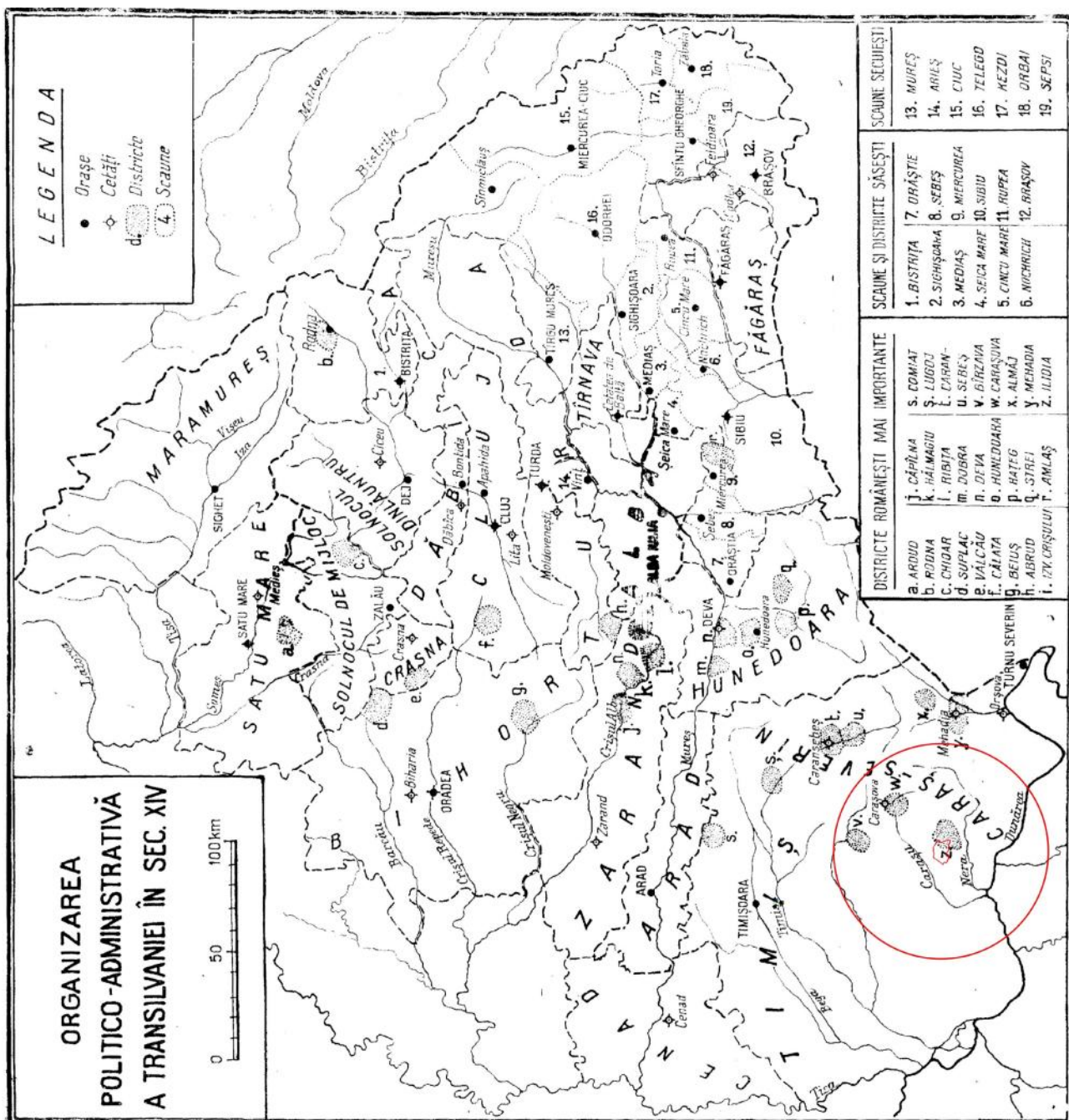

Fig. nr. F.6.11. Teritoriul UAT R c dia în contextul districtelor române ti (sec.XIV)

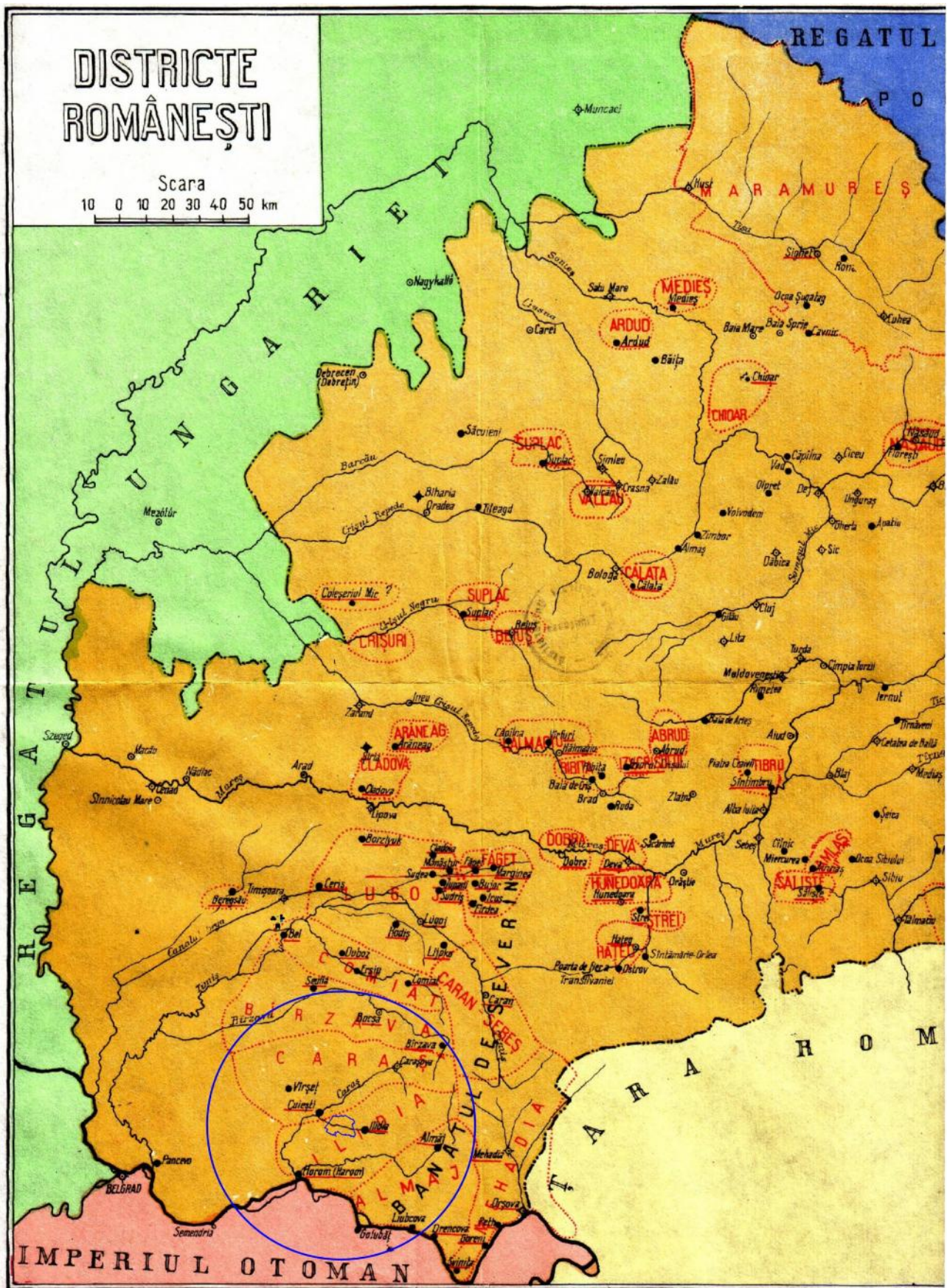

Fig. nr. F.6.12. Teritoriul UAT R c dia în contextul lui Iancu de Hunedoare (sec.XV)

Fig. nr. F.6.14. Teritoriul UAT R c șdia în contextul dominației turcești (sec.XVI)

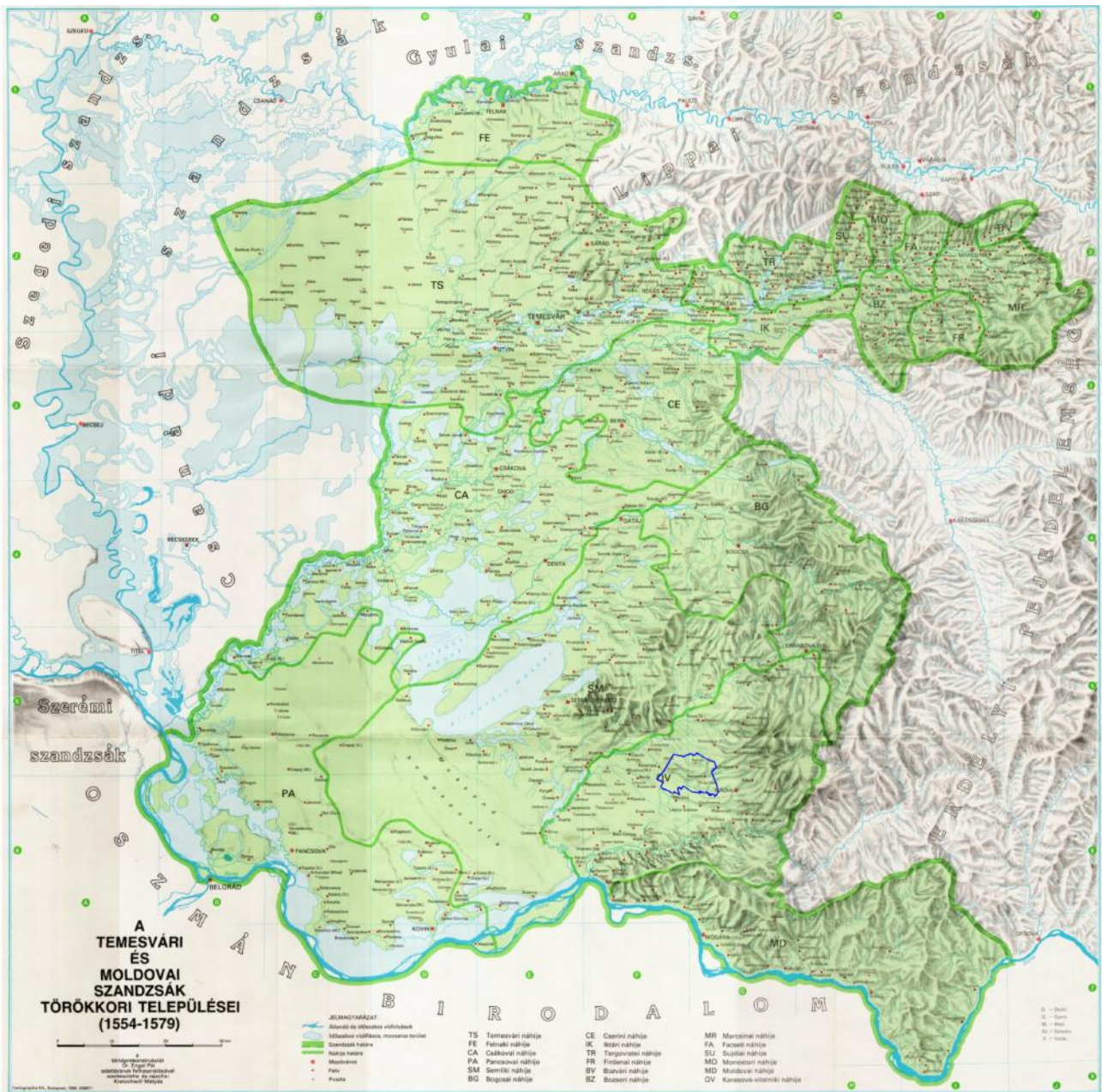

Fig. nr. F.6.15. Teritoriul UAT R c șdia în contextul dominației turcești - detaliu (sec.XVI)

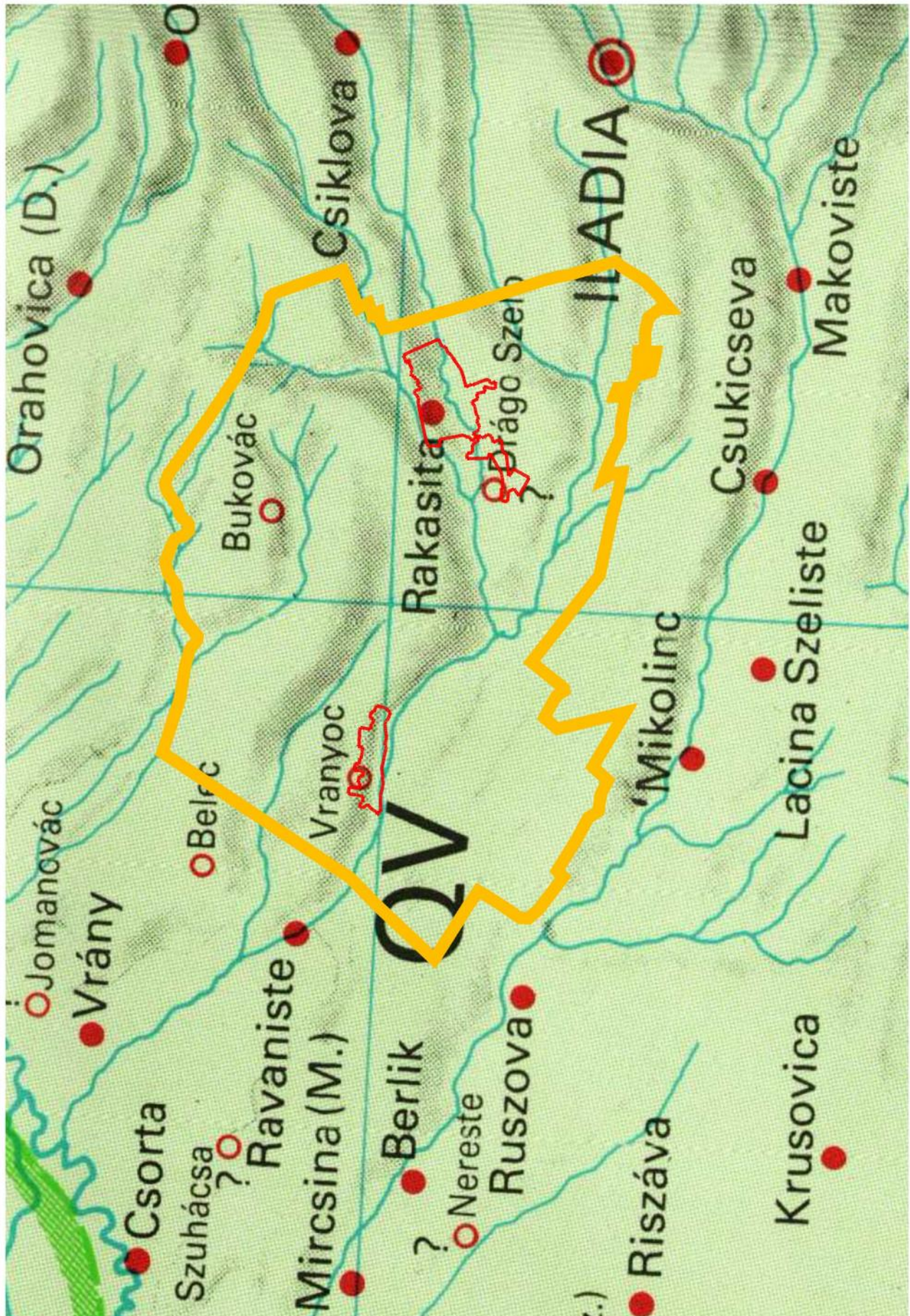
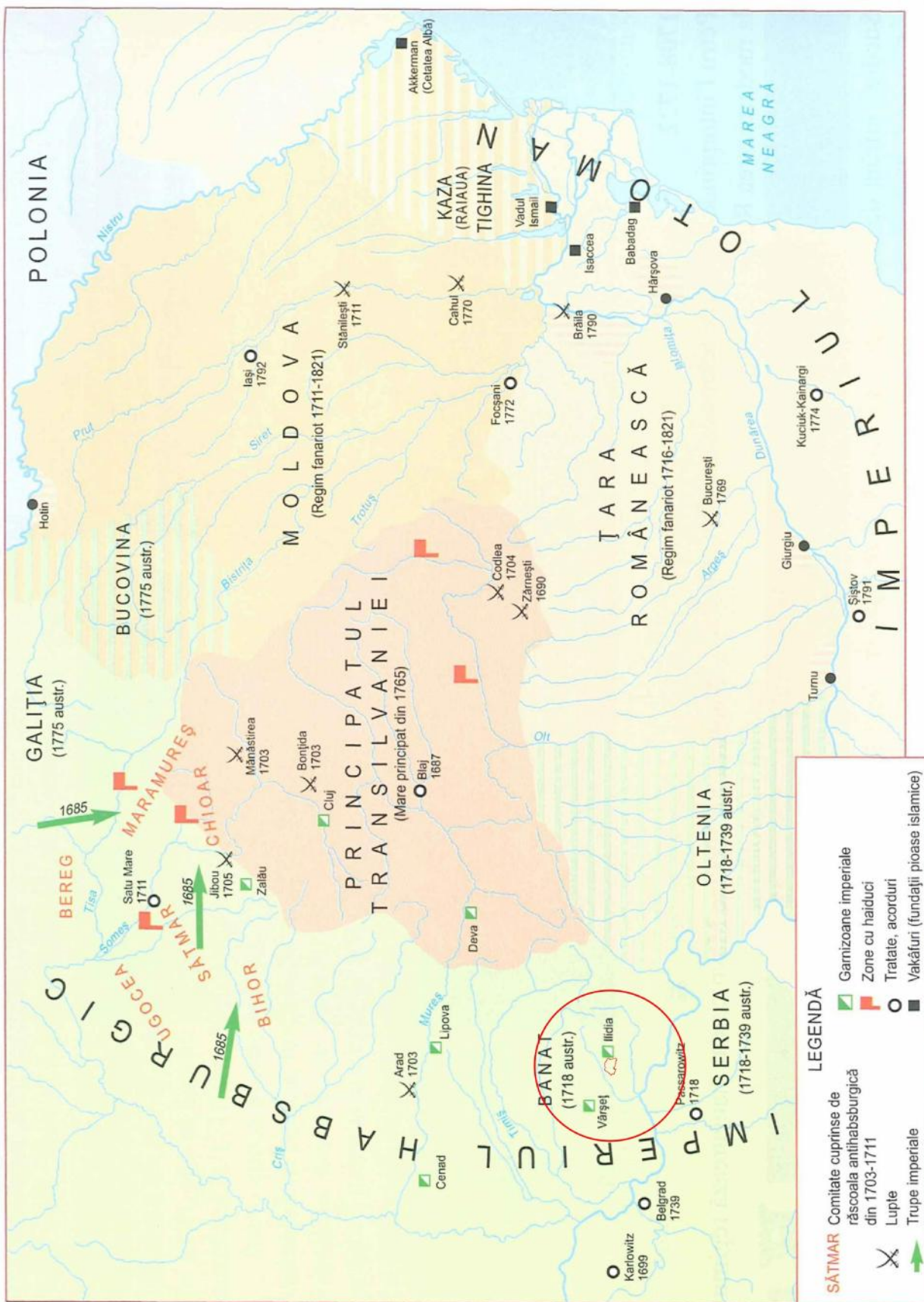

Fig. nr. F.6.17. Teritoriul UAT R c dia în contextul Ț rilor Române din sec.XVIII

Țările Române în secolul al XVIII-lea

Fig. nr. F.6.18. Teritoriul UAT R c dia în Mappa von Werschezer District 1718-25

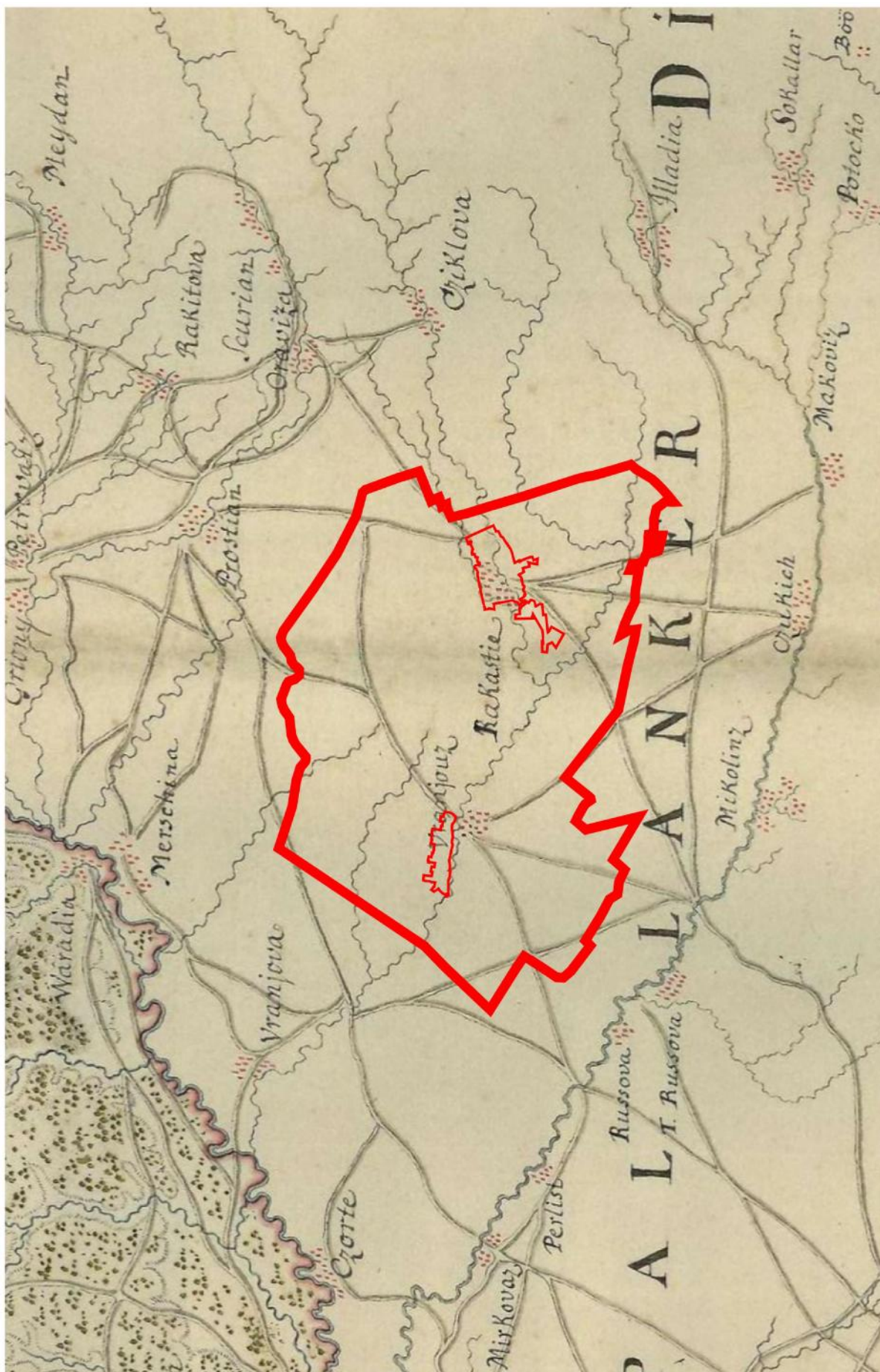

Fig. nr. F.6.19. Teritoriul UAT R c dia în Harta de tip Mercy 1728

Fig. nr. F.6.21. R c dia pe Prima Ridicare Topografic Militar , 1769-1772

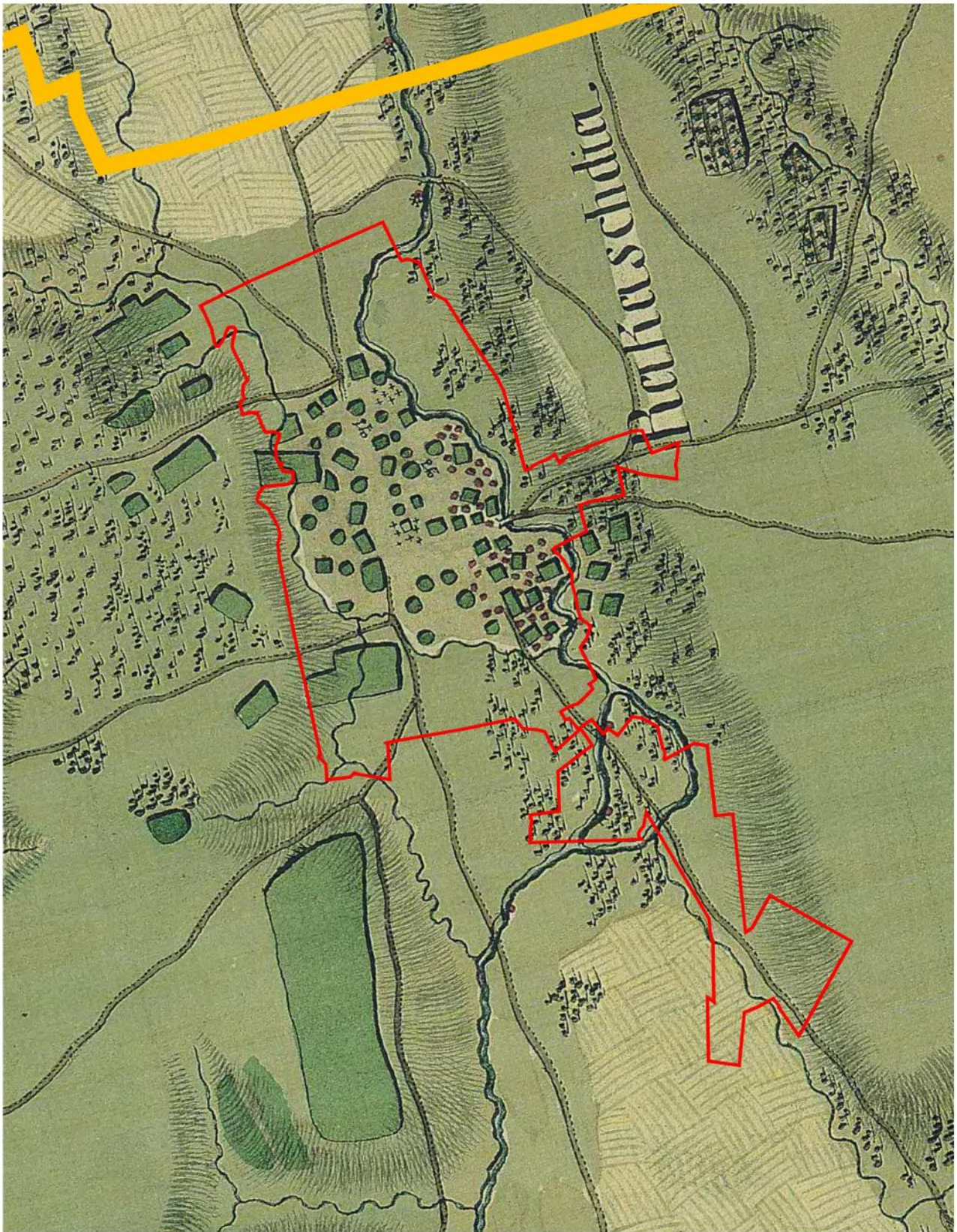

Fig. nr. F.6.22. Vr niuț pe Prima Ridicare Topografic Militar , 1769-1772

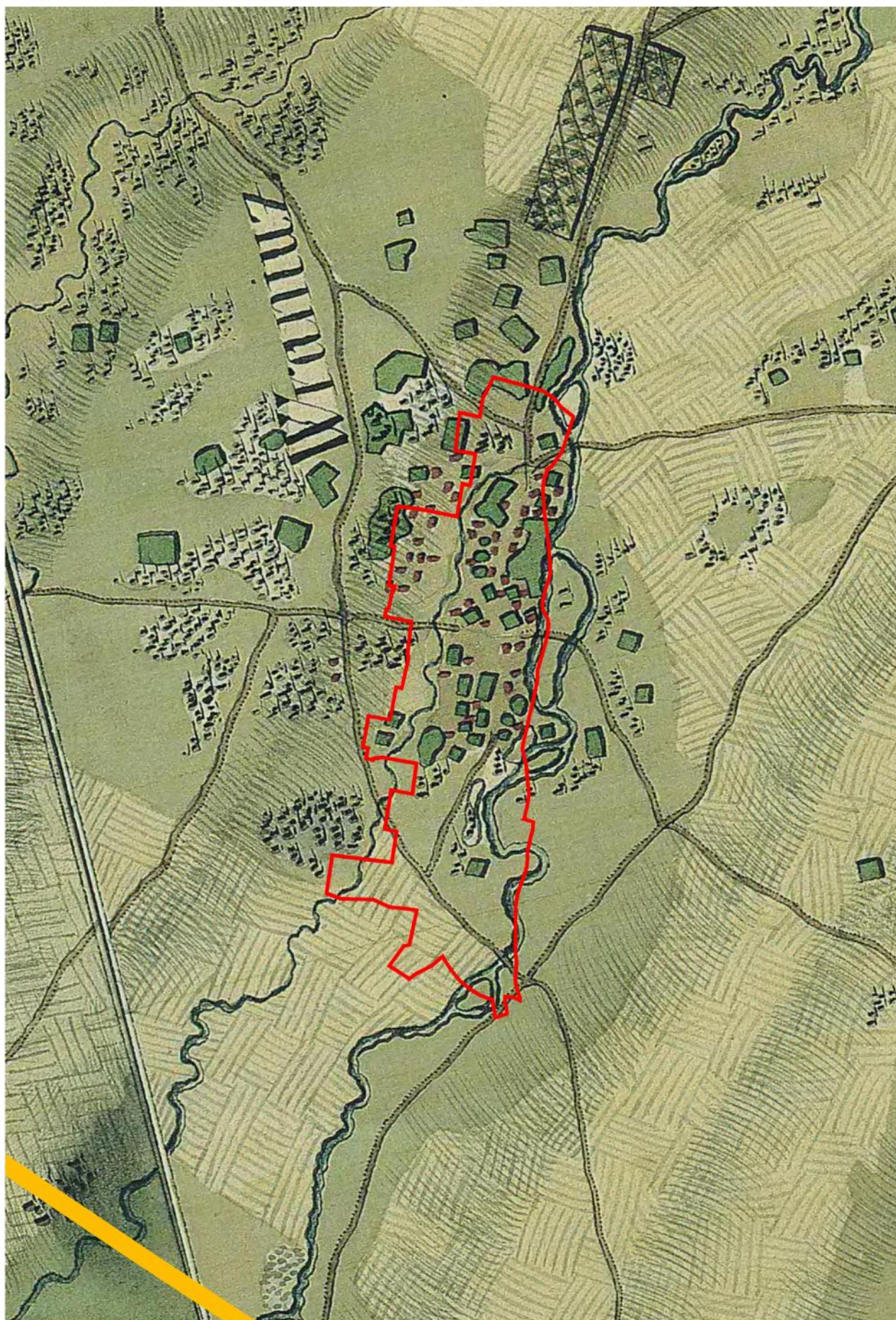

Fig. nr. F.6.24. R c dia pe A Doua Ridicare Topografic Militar , 1806-1869

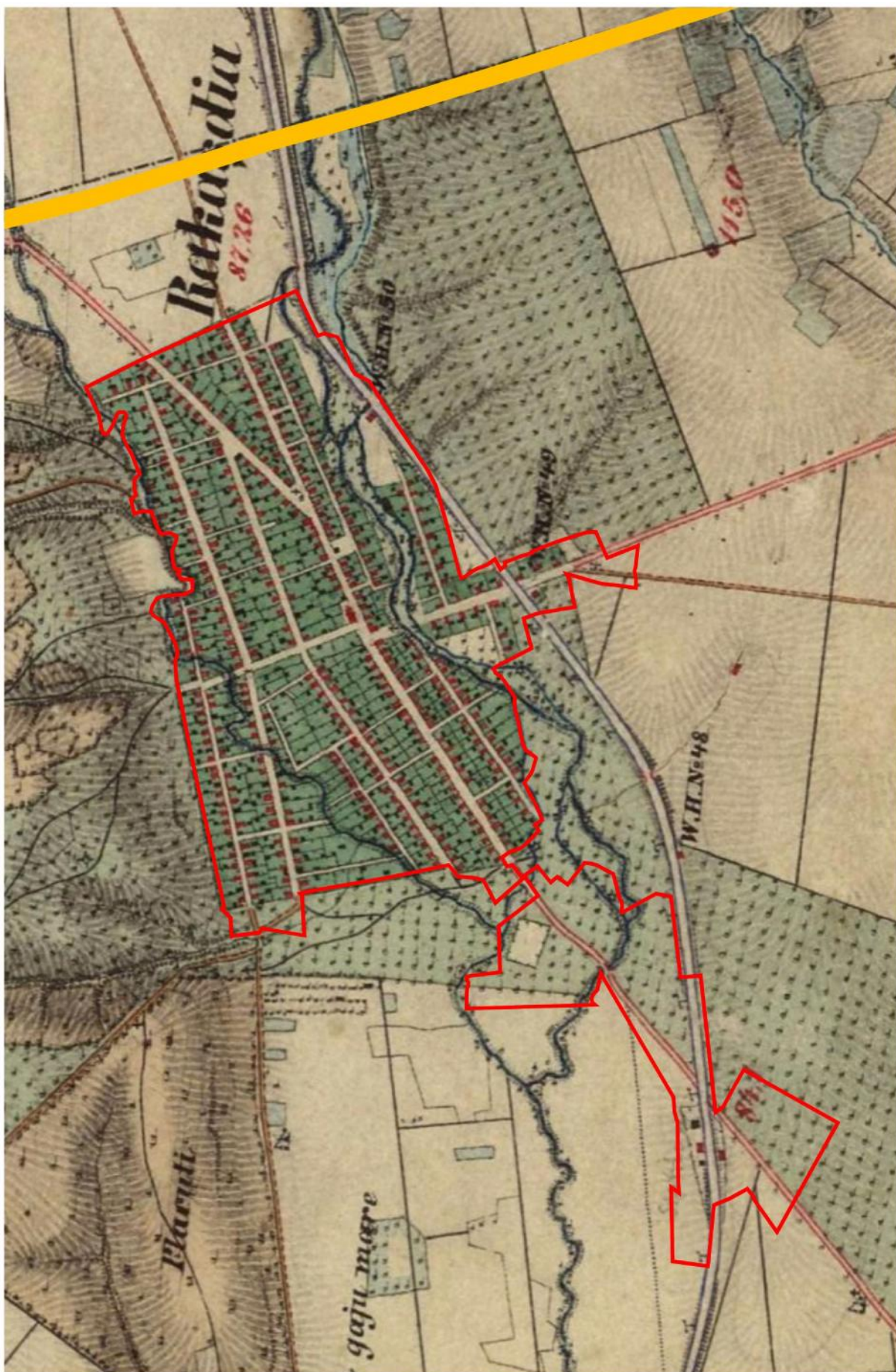

Fig. nr. F.6.25. Vr niuț pe A Doua Ridicare Topografic Militar , 1806-1869

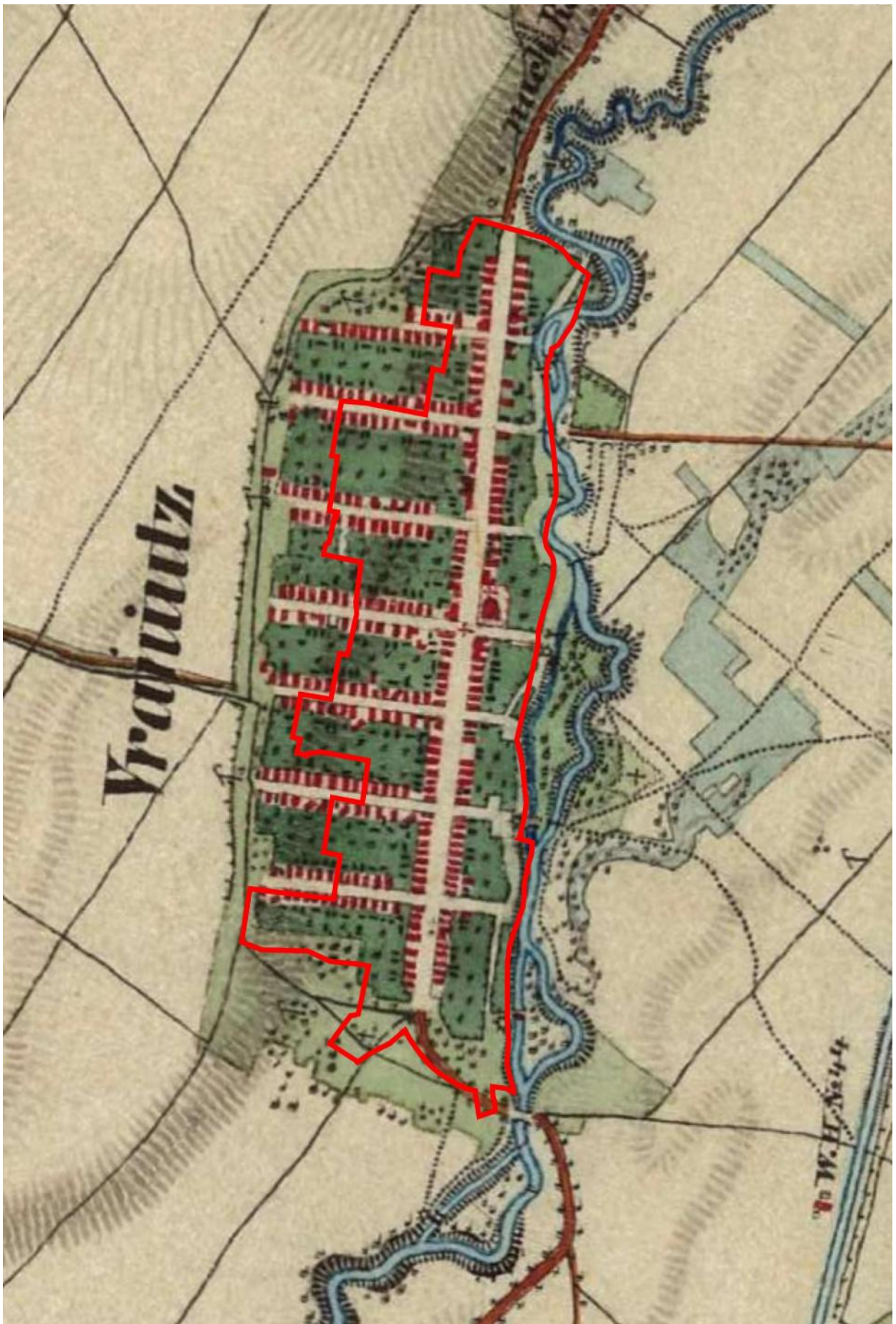
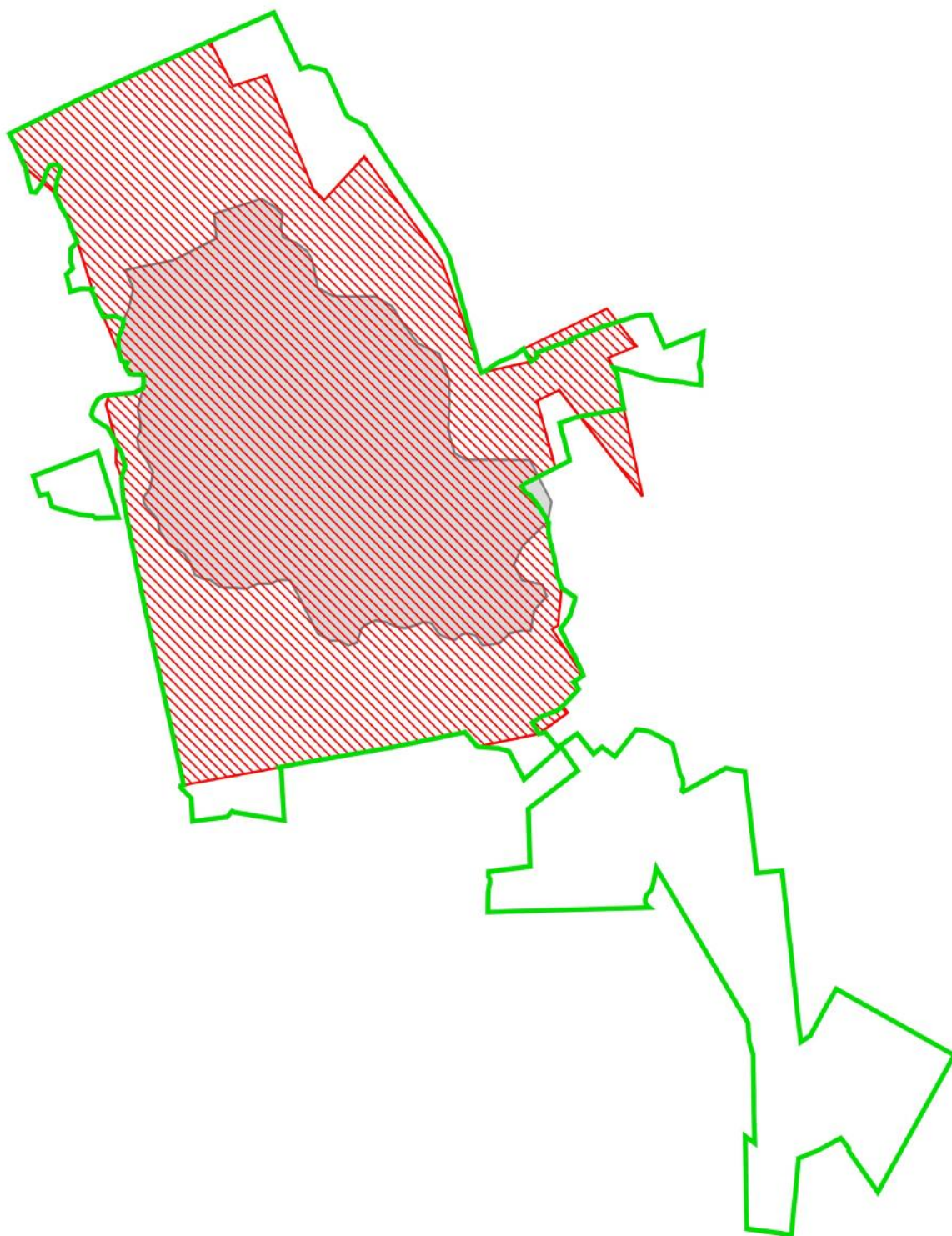
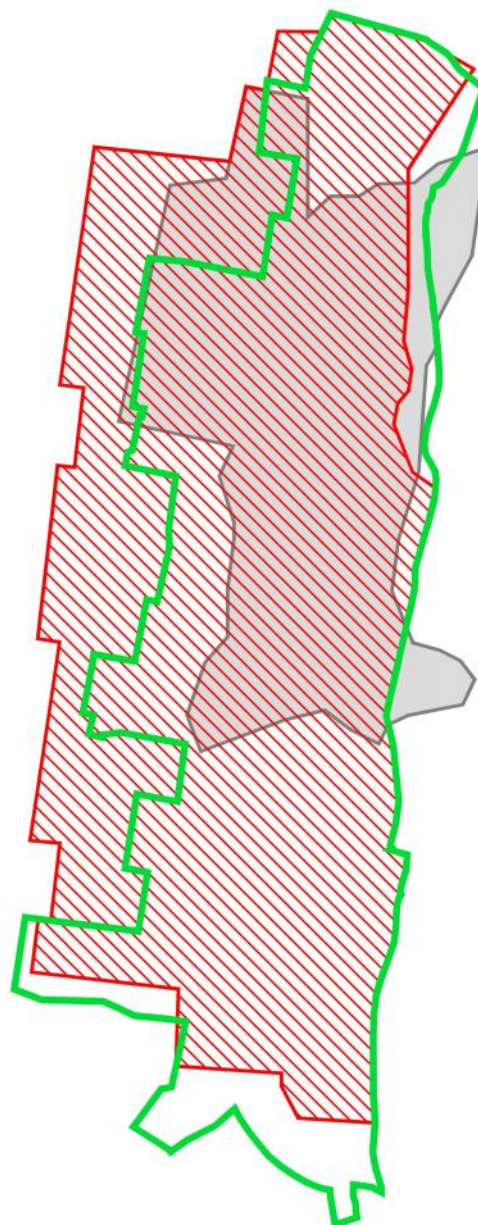

Fig. nr. F.6.26. Evoluția teritorială a localității Răcătăria

aria nesistemată de sfârșit de Ev Mediu - gri
conturul sistematizat modern - roșu
conturul în epoca contemporană - verde

Fig. nr. F.6.27. Evoluția teritorială a localității Vrâniș

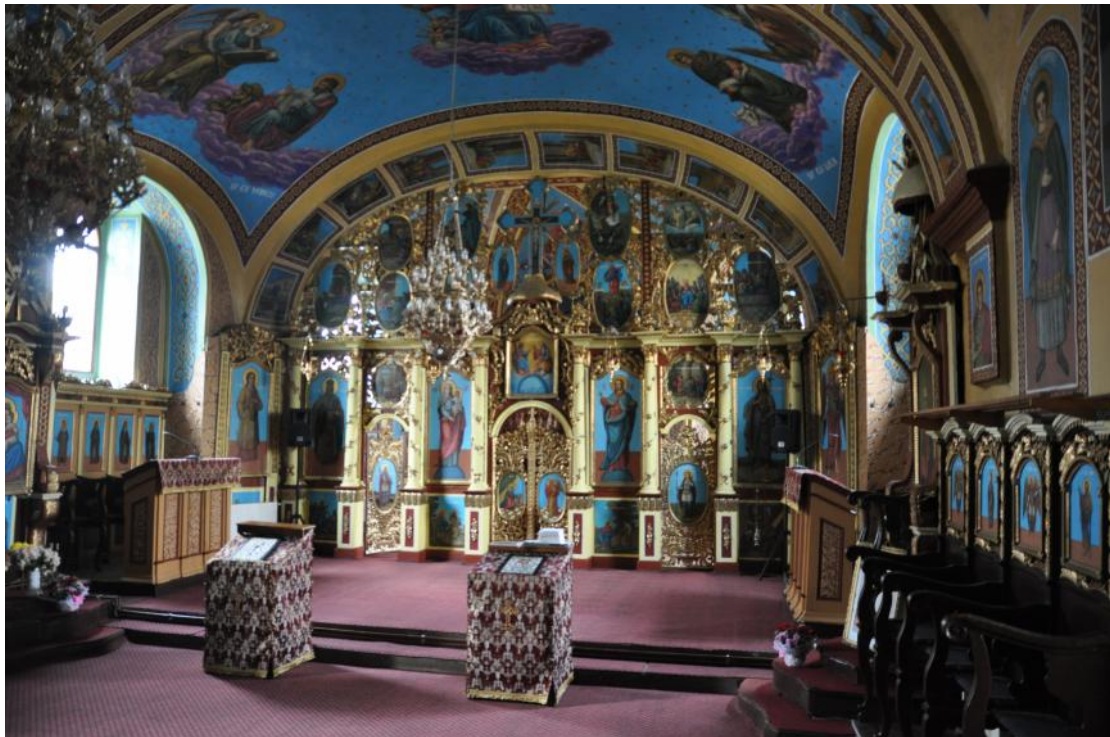
aria nesistemată de sfârșit de Ev Mediu - gri
conturul sistematizat modern - roșu
conturul în epoca contemporană - verde

ANEXA 7 - MATERIAL FOTOGRAFIC – studii de parament

Anexa F.7.1. Studii de parament localitatea R c dia

Biserica Ortodox Adormirea Maicii Domnului R c dia – vederi exterioare
Cod LMI CS-II-m-B-11190

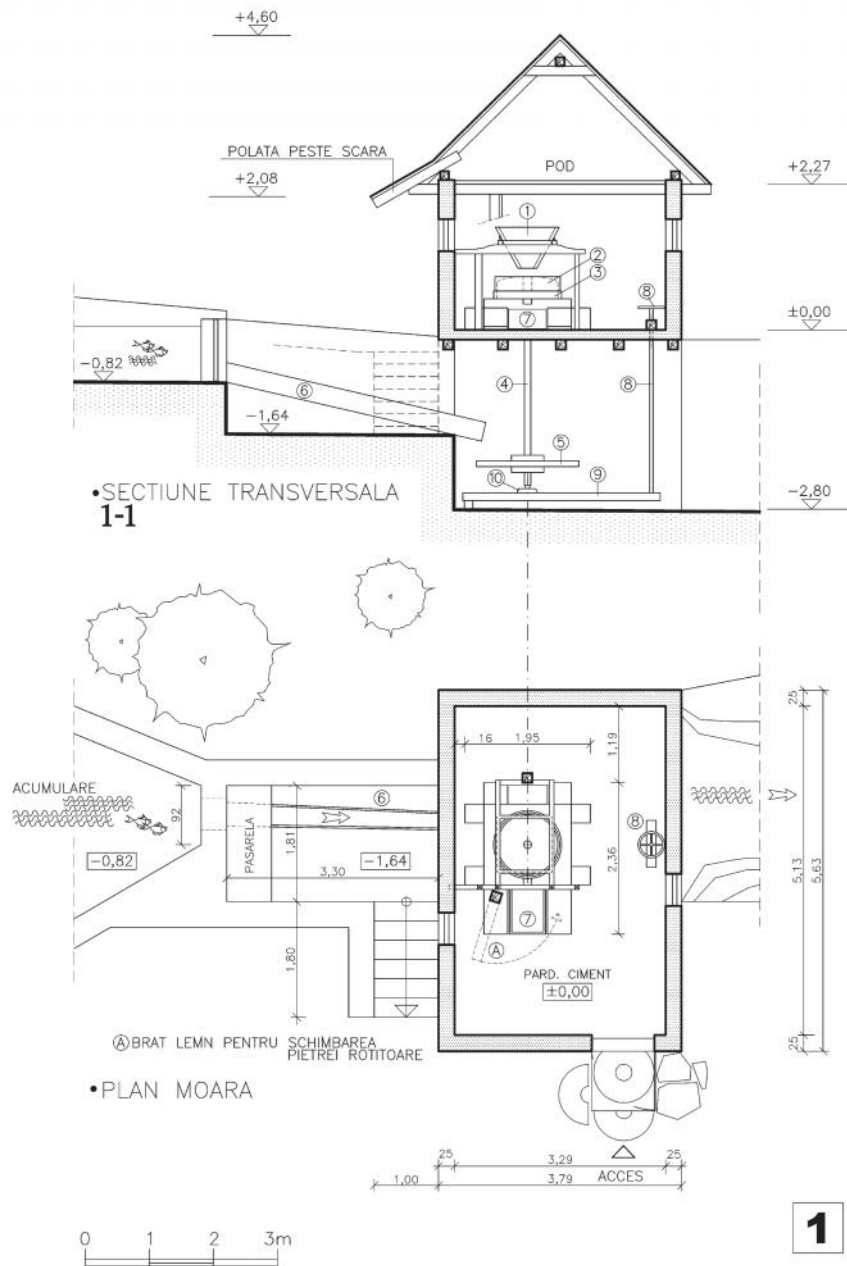
Biserica Ortodox Adormirea Maicii Domnului R c dia – vederi interioare
Cod LMI CS-II-m-B-11190

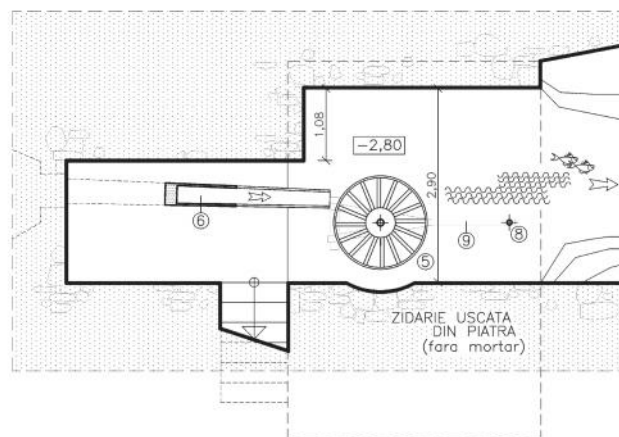
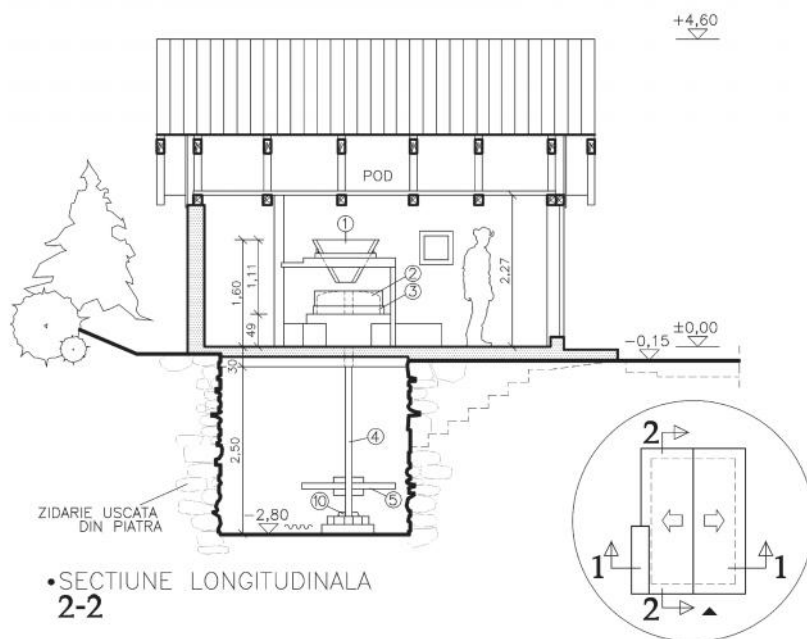
Calea Ferat Oravița-Bazia – prima cale ferat de pe teritoriul actual al României
nefolosit al ora actual

Morile de apă de la Rădăuți aflate în stare de funcționare
și Vrâncuț, nefuncțional

Pl. 1. Răcăjdia. Moara din Sat

•PLAN COTA -2,80

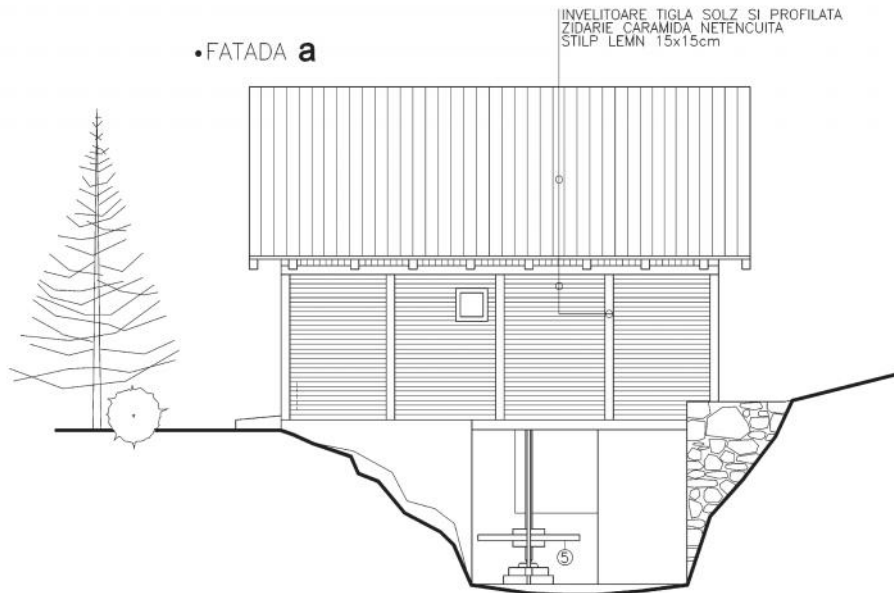

1

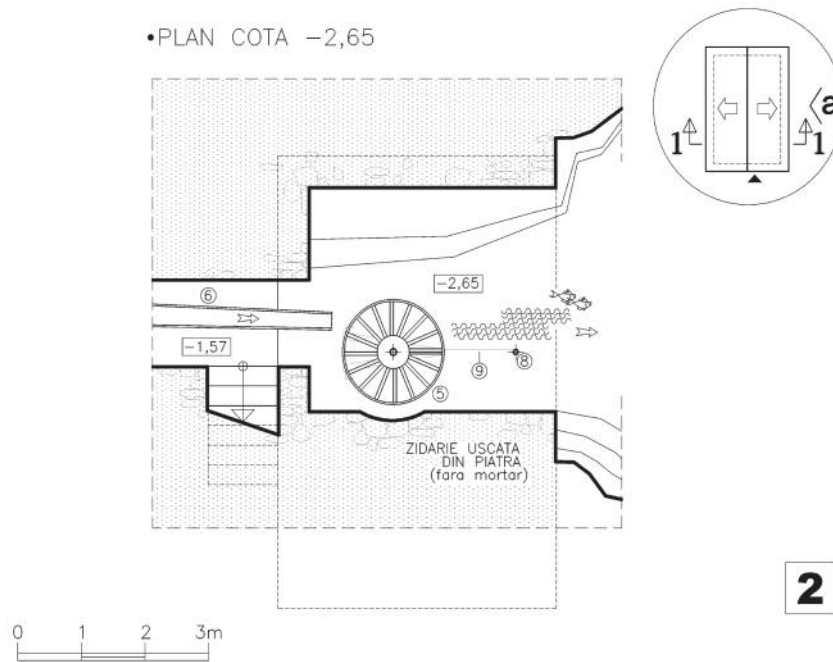
Pl. 2. Răcăjdia. Moara din Sat

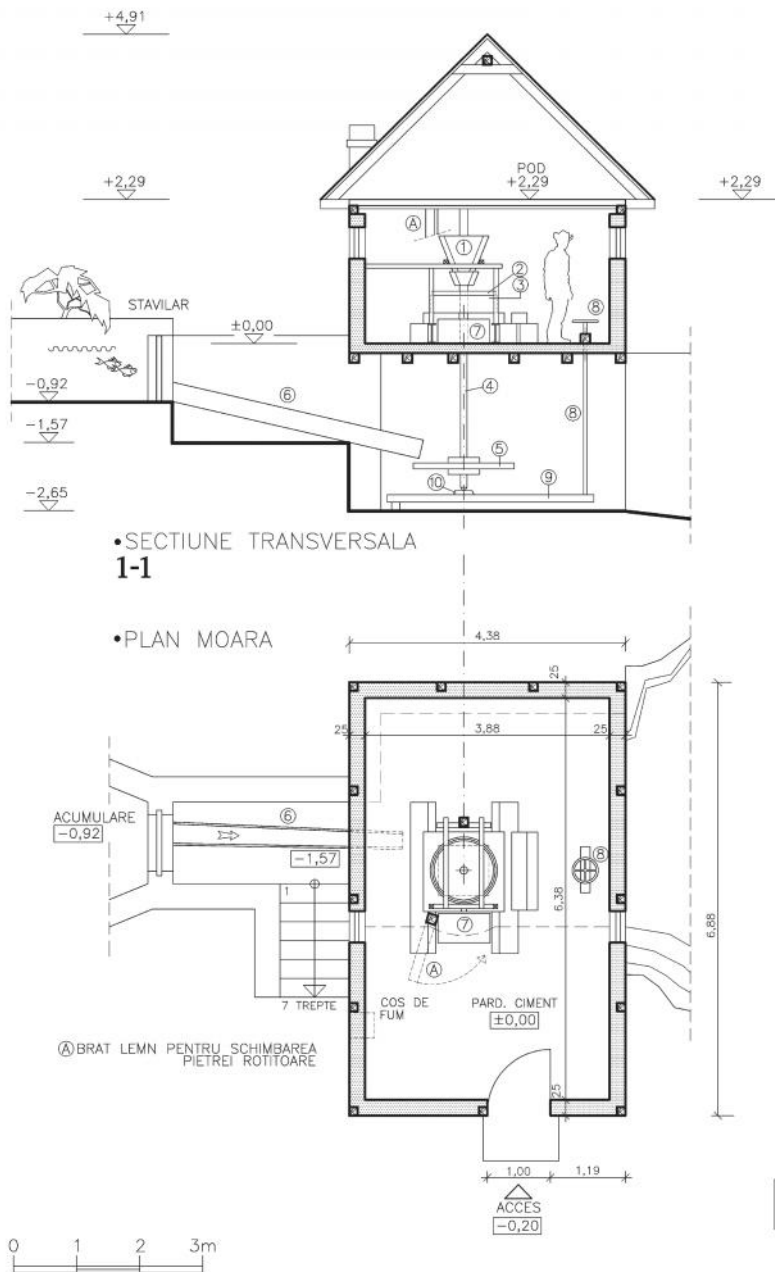
Fig. 1. Răcăjdia. Moara din Sat

•PLAN COTA -2,65

Pl. 3. Răcăjdia. Moara din Vîrtop

Pl. 4. Răcăjdia. Moara din Vîrtop

Fig. 2. Răcăjdia. Moara din Vârtoș

Monumentele eroilor din Primul și al Doilea Război Mondial, din zona centrală a Rădăușilor

Anexa F.7.2. Studii de parament localitatea Vr niuț

Biserica Ortodox Na terea Maicii Domnului din Vr niuț – vederi exterioare

Monumentul Eroilor din Primul i al Doilea R zboi Mondial din Vr niuț

Strada principală din Vrâniș – fronturi și detalii

Strada principală din Vrâniș – fronturi și detalii

Strada principală din Vrâniș – fronturi și detalii

Strada principală din Vrâniș – detalii

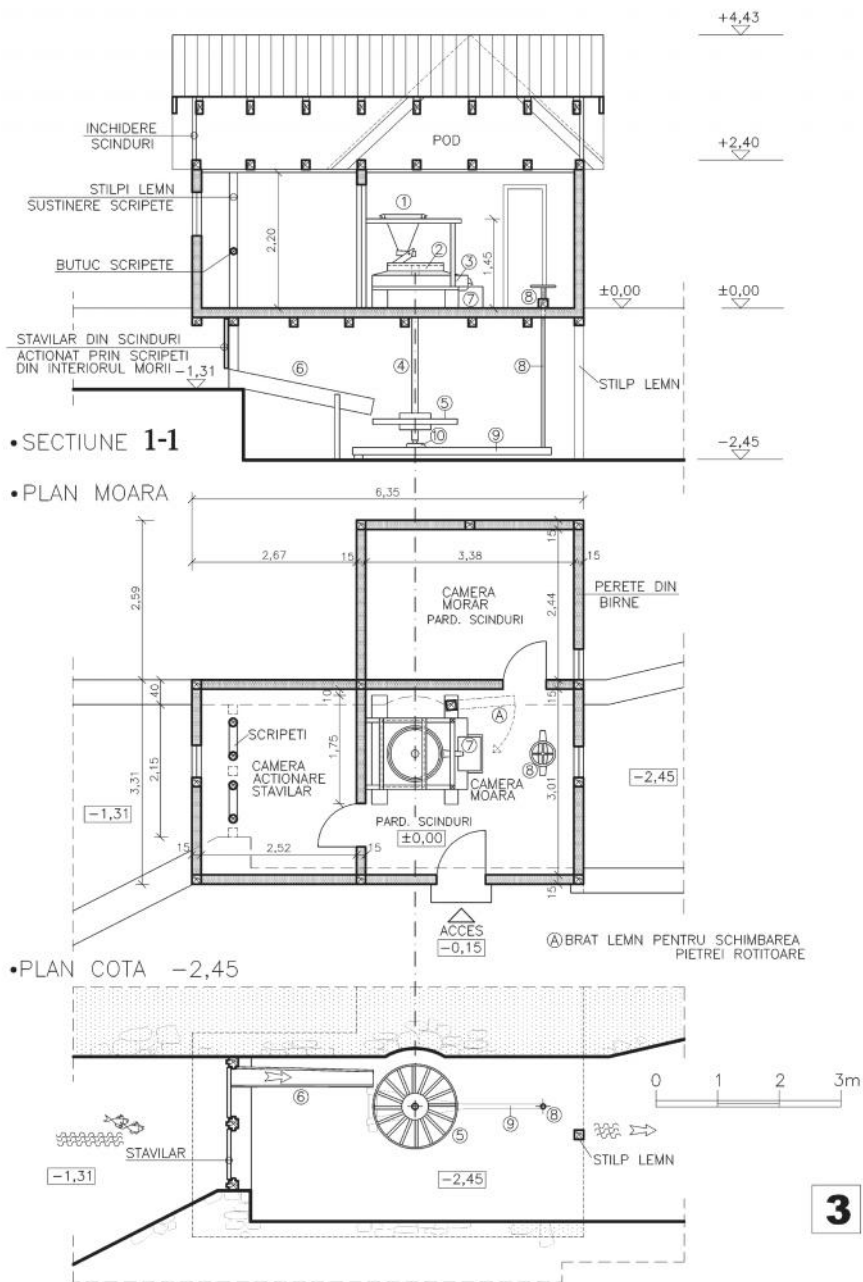
Strada principal din Vr niuț – detalii

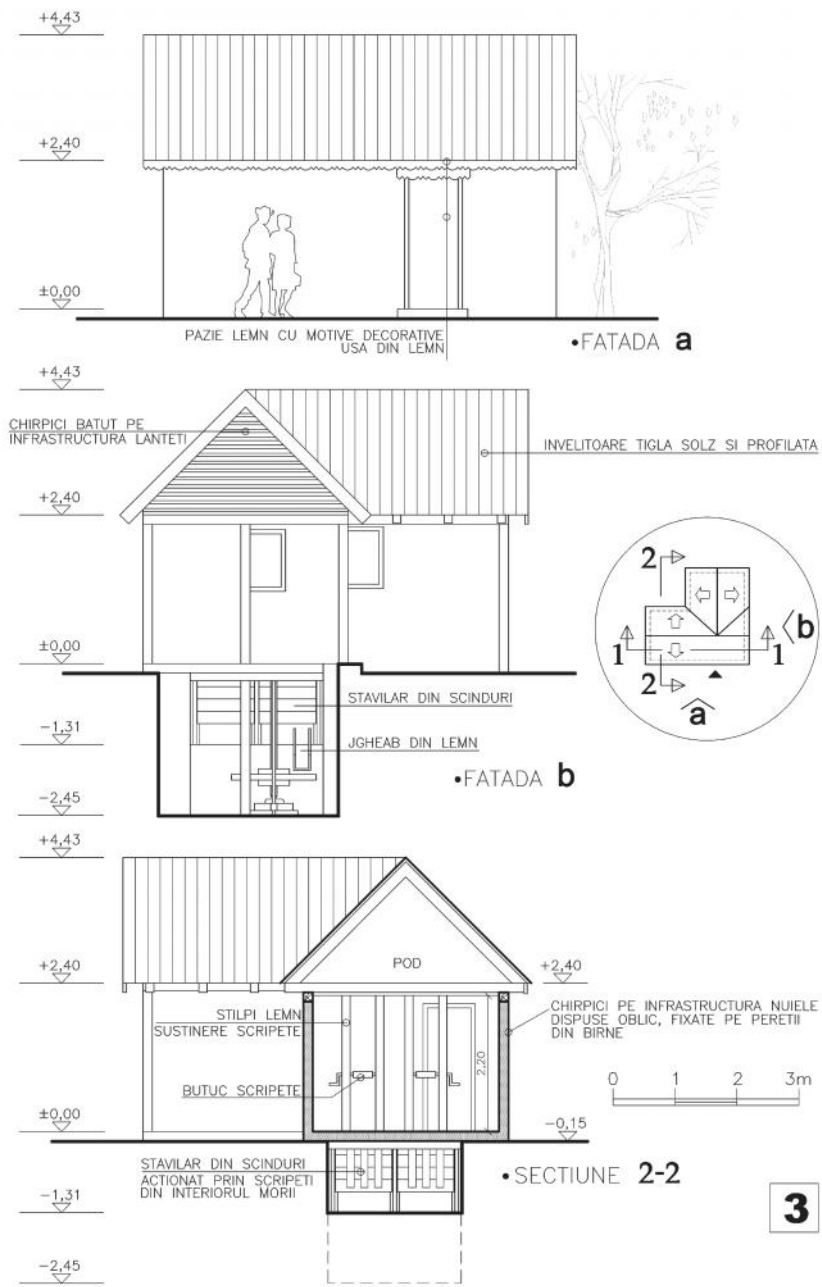
Strada principală din Vrâniș – detalii

Strada principală din Vrâniș – detalii

Pl. 5. Vrăniuț. Moara Ghitera

Pl. 6. Vrăniuț. Moara Ghitera

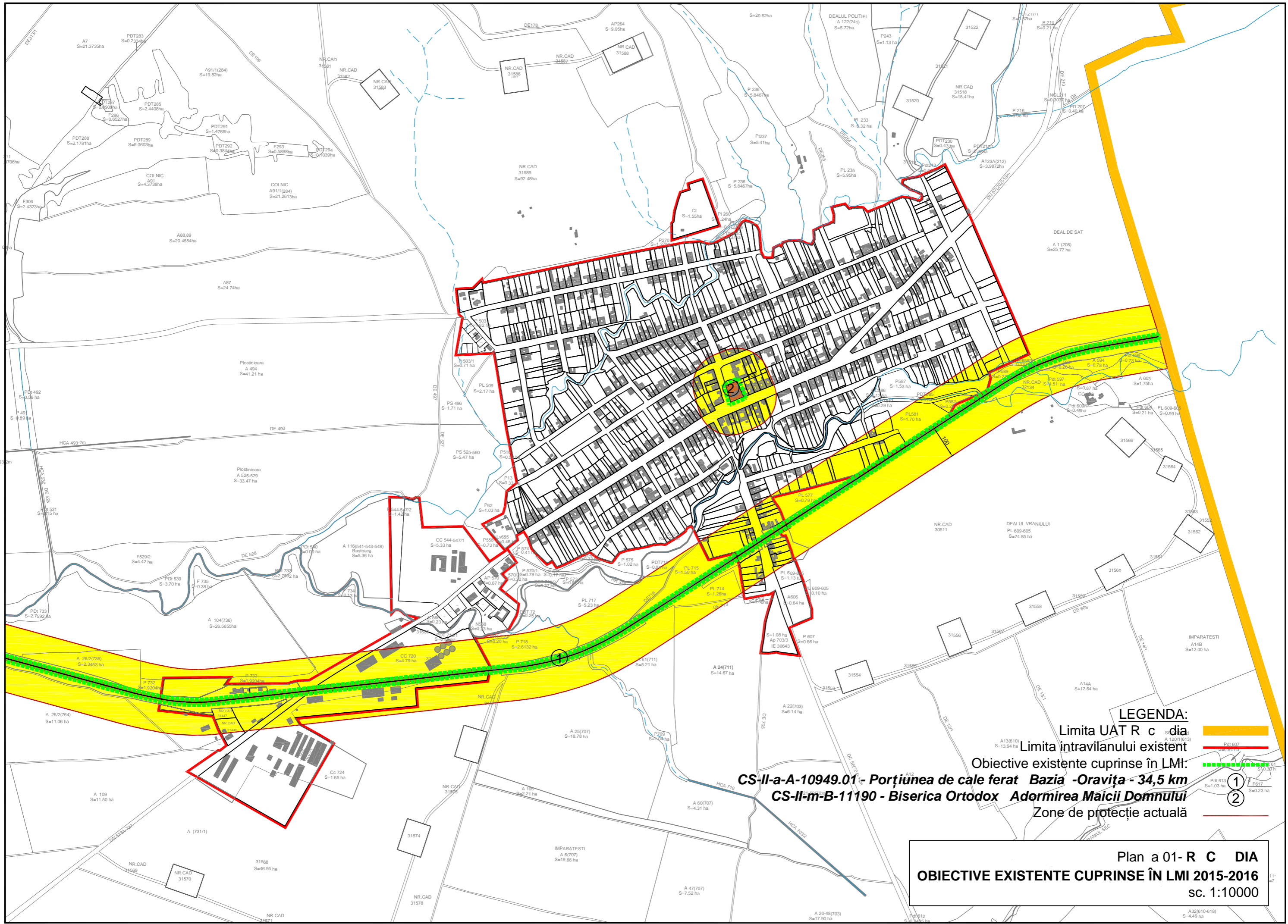
Fig. 3. Vrăniuț. Moara Ghitera

Moara Ghitera, Vr niuț, nefuncțional

Moara Draganicia, Vr niuț, nefuncțional

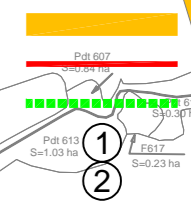

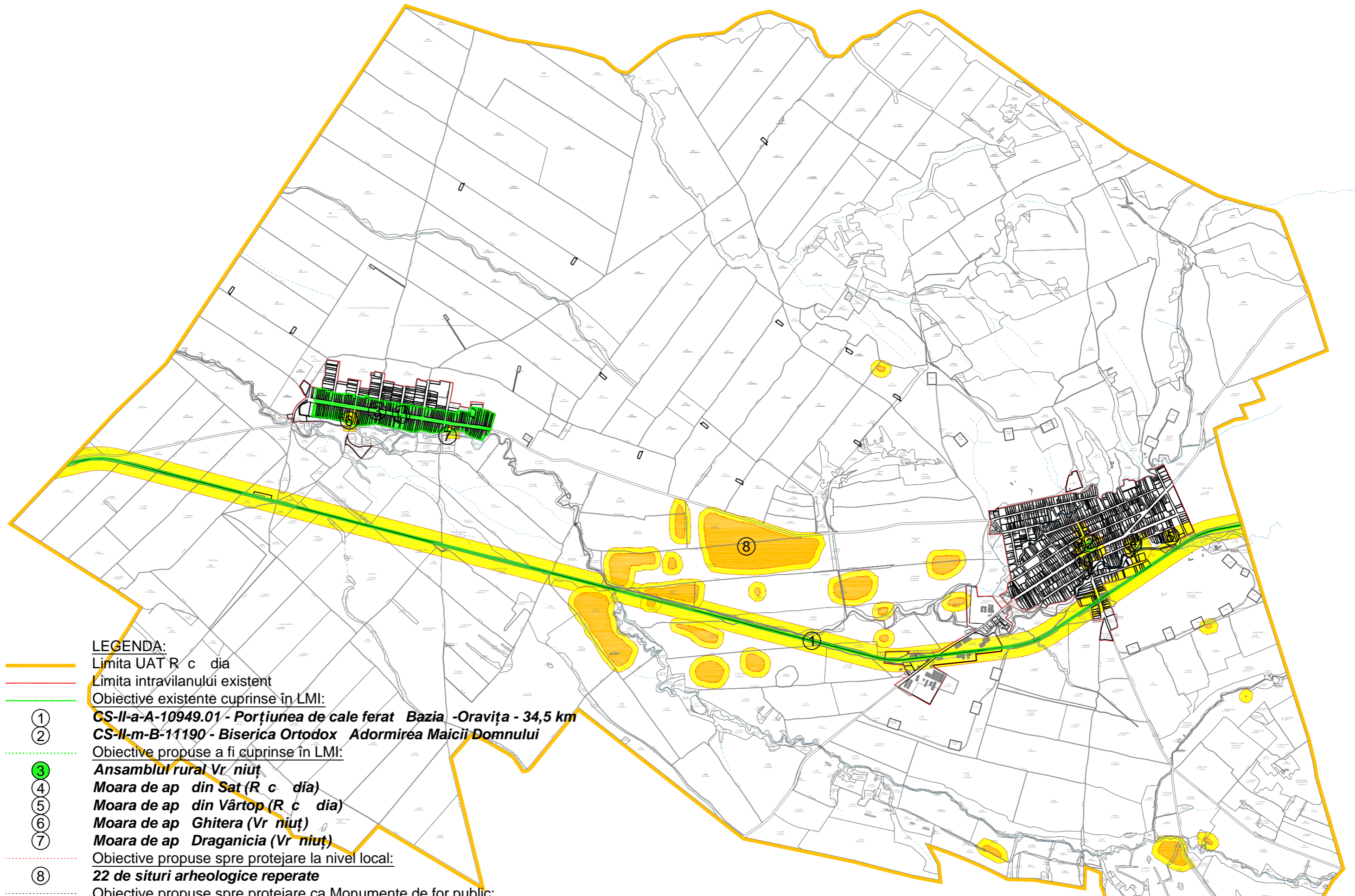
LEGENDA:

- Limita UAT R c dia
- Limita intravilanului existent
- Obiective existente cuprinse în LMI:
- Zone de protecție actuală

CS-II-a-A-10949.01 - Porțiunea de cale ferat Bazia -Oravița - 34,5 km
CS-II-m-B-11190 - Biserica Ortodox Adormirea Maicii Domnului

Plan a 01- R C DIA
OBIECTIVE EXISTENTE CUPRINSE ÎN LMI 2015-2016
 sc. 1:10000

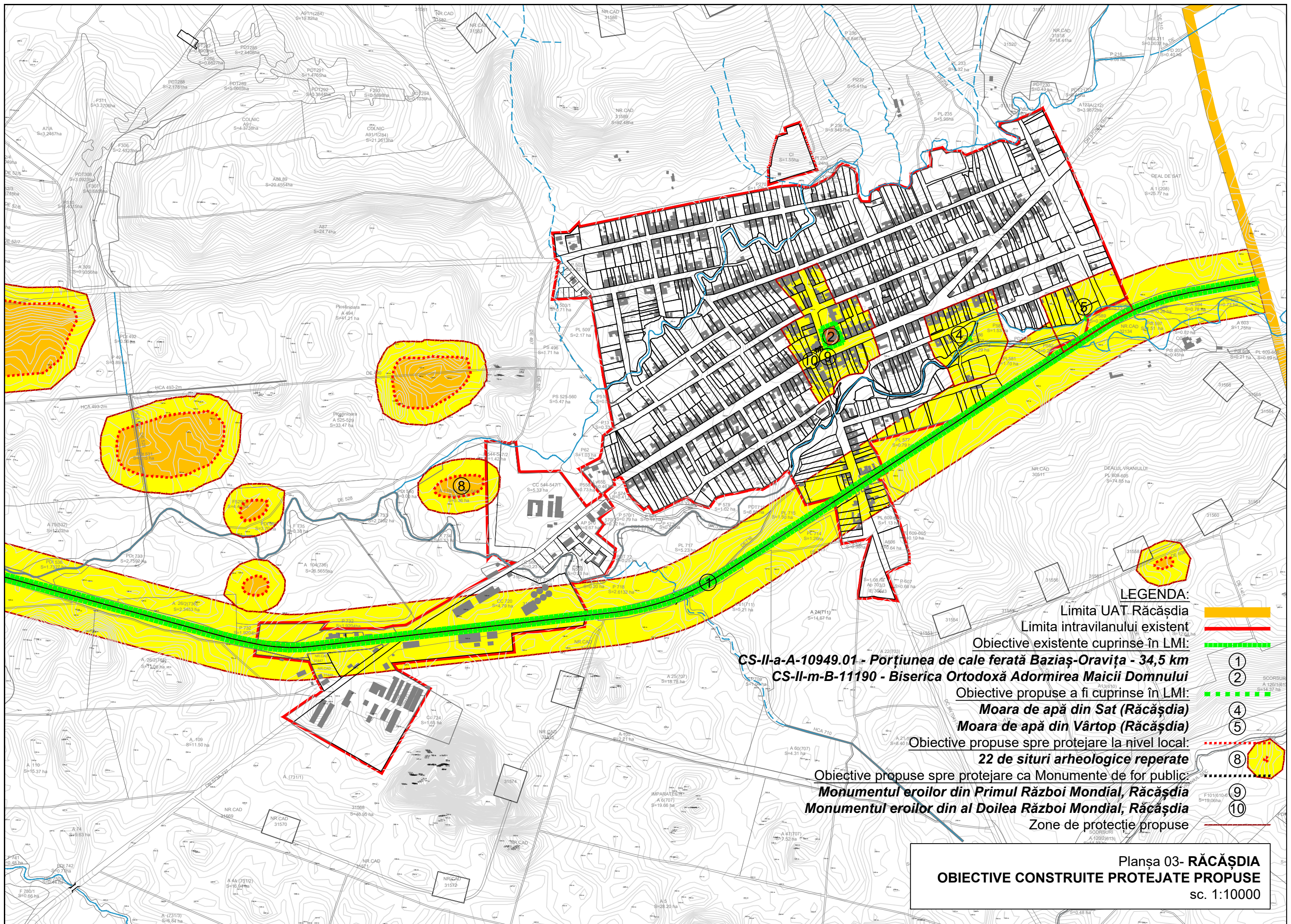

LEGENDA:

- Limita UAT R c dia
- Limita intravilanului existent
- Obiective existente cuprinse în LMI:
- ① **CS-II-a-A-10949.01 - Porțiunea de cale ferat Bazia -Oravița - 34,5 km**
- ② **CS-II-m-B-11190 - Biserica Ortodox Adormirea Maicii Domnului**
- - - Obiective propuse a fi cuprinse în LMI:
- ③ **Ansamblul rural Vr niuț**
- ④ **Moara de ap din Sat (R c dia)**
- ⑤ **Moara de ap din Vârtoș (R c dia)**
- ⑥ **Moara de ap Ghitera (Vr niuț)**
- ⑦ **Moara de ap Draganicia (Vr niuț)**
- - - Obiective propuse spre protejare la nivel local:
- ⑧ **22 de situri arheologice reperate**
- - - Obiective propuse spre protejare ca Monumente de for public:
- ⑨ **Monumentul eroilor din Primul R zoi Mondial, R c dia**
- ⑩ **Monumentul Eroilor din al Doilea R zoi Mondial, R c dia**
- ⑪ **Monumentul Eroilor din Primul i Al doilea R zoi Mondial, Vr niuț**
- - - Zone de protecție propuse

Plan a 02- U.A.T. R C DIA
OBIECTIVE CONSTRUITE PROTEJATE PROPUSE
 sc. 1:30000

CS-II-a-A-10949.01 - Porțiunea de cale ferată Baziaș-Oravița - 34,5 km
CS-II-m-B-11190 - Biserica Ortodoxă Adormirea Maicii Domnului

Obiective existente cuprinse în LMI:
 Moara de apă din Sat (Răcășdia)
 Moara de apă din Vârtop (Răcășdia)

Obiective propuse a fi cuprinse în LMI:
 22 de situri arheologice reperate

Obiective propuse spre protejare la nivel local:
 Monumentul eroilor din Primul Război Mondial, Răcășdia
 Monumentul eroilor din al Doilea Război Mondial, Răcășdia

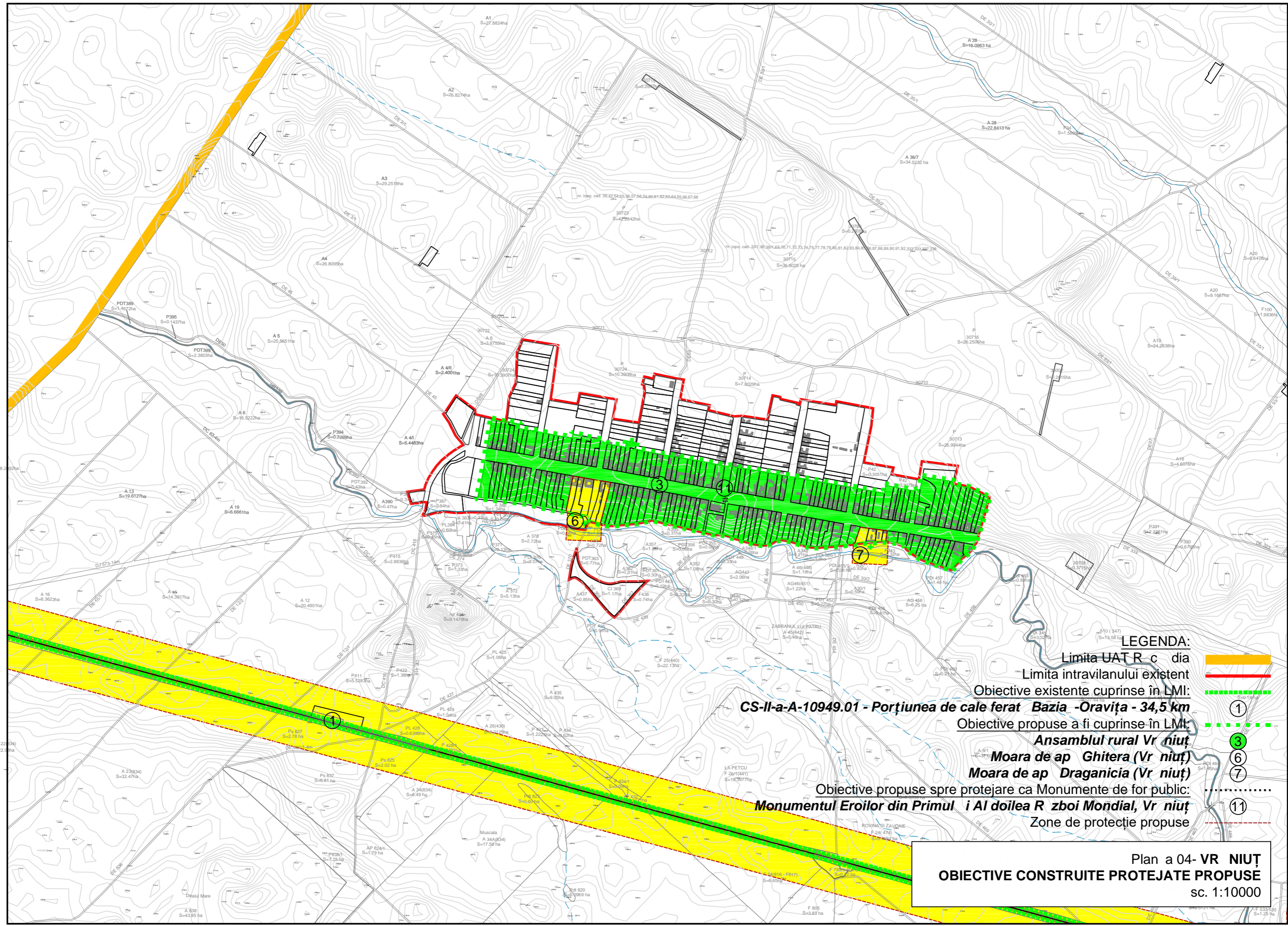
Zone de protecție propuse

LEGENDA:

- Limita UAT Răcășdia —
- Limita intravilanului existent —
- Obiective existente cuprinse în LMI: —
- Obiective propuse a fi cuprinse în LMI: - - -
- Obiective propuse spre protejare la nivel local: - - -
- Obiective propuse spre protejare ca Monumente de for public: - - -
- Zone de protecție propuse - - -

- ①
- ②
- ④
- ⑤
- ⑧
- ⑨
- ⑩

Planșa 03- RĂCĂȘDIA
OBIECTIVE CONSTRUITE PROTEJATE PROPUSE
 sc. 1:10000

LEGENDA:

- Limita UAT R c dia
- Limita intravilanului existent
- Obiective existente cuprinse în LMI:
- Obiective propuse a fi cuprinse în LMI:
- Ansamblul rural Vr niuț**
- Moara de ap Ghitera (Vr niuț)**
- Moara de ap Draganicia (Vr niuț)**
- Obiective propuse spre protejare ca Monumente de for public:
- Monumentul Eroilor din Primul i Al doilea R zboi Mondial, Vr niuț**
- Zone de protecție propuse

CS-II-a-A-10949.01 - Porțiunea de cale ferat Bazia -Oravița - 34,5 km

Plan a 04- VR NIUȚ
OBIECTIVE CONSTRUITE PROTEJATE PROPUSE
 sc. 1:10000